

„Wsparcie Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej w zakresie utworzenia Obserwatorium Integracji Społecznej”
- Projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie

DIAGNOZA STANU ZASTANEGO REGIONALNEGO OŚRODKA POLITYKI SPOŁECZNEJ W LUBLINIE

**Opracowane przez: Zespół
Obserwatorium Integracji Społecznej**

Kwiecień 2010r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1. Województwo lubelskie – zarys statystyczny.....	4
1.1. Charakterystyka ogólna.....	5
1.2. Zjawiska demograficzne.....	6
1.3. Czynniki ekonomiczne.....	12
1.4. Analiza SWOT w województwie lubelskim.....	27
2. Zadania i zakres działalności ROPS.....	39
2.1. Struktura organizacyjna ROPS.....	39
2.2. Wybrane zagadnienia z zakresu polityki społecznej podejmowane przez ROPS w województwie lubelskim.....	47
2.2.1. Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na lata 2007-2010.....	47
2.2.2. Wojewódzki program przeciwdziałania narkomanii na lata 2008-2010.....	48
2.2.3. Wojewódzki program dotyczący wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych.....	53
2.2.4. Efektywna pomoc społeczna.....	56
2.2.5. Realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną oraz gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych przez gminy województwa lubelskiego.....	58
3. Pomoc społeczna w województwie.....	61
3.1. Struktura organizacyjna pomocy społecznej.....	61
3.2. Kadra pomocy społecznej.....	74
3.3. Świadczenia pomocy społecznej.....	82
3.3.1. Świadczenia pomocy społecznej realizowane przez gminy.....	87
3.3.2. Świadczenia pomocy społecznej realizowane przez powiaty.....	90
3.3.3. Klienci pomocy społecznej.....	94
3.4. Powody przyznawania pomocy.....	97
3.5. Organizacje pozarządowe działające w zakresie pomocy społecznej.....	113

4. PO KL 2007-2013 – Priorytet VII Promocja integracji społecznej.....	120
4.1. Działania ROPS w ramach Działania 7.1 <i>Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji</i>	121
4.2. Działania ROPS w zakresie realizacji projektu systemowego „Szkolenie i doradztwo podnoszące kwalifikacje pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej.”	127
5. PPWOW.....	131
6. Prace badawcze i analityczne realizowane przez ROPS w latach 1999-2009	137
Podsumowanie.....	141
Spis tabel, wykresów, map.....	143

WPROWADZENIE

Niniejsza diagnoza stanu zastanego w województwie lubelskim przedstawia zarys problematyki podejmowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie w latach 2007-2009.

Poniższa diagnoza ma za zadanie zobrazowanie stanu dotychczasowych działań w zakresie polityki społecznej w województwie lubelskim, co przyczyni się do ułatwienia pracy Obserwatorium Integracji Społecznej (OIS).

OIS ma na celu podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji pomocy i integracji społecznej w regionie. Powstałe w wyniku pracy OIS opracowania posłużą jako narzędzie wspierające instytucje działające w obszarze polityki i integracji społecznej. Zintegrowane informacje zebrane przez Obserwatorium ułatwią planowanie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych występujących w województwie lubelskim.

Diagnoza stanu zastanego jest pierwszym dokumentem stworzonym przez działające od 15 marca 2010r. Obserwatorium Integracji Społecznej funkcjonujące w strukturach ROPS w Lublinie. Niniejszy dokument powstał w kwietniu 2010 roku w oparciu o dokumenty ROPS, dane pochodzące z Urzędu Statystycznego w Lublinie, Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Departamentu Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie. Tam, gdzie było to możliwe informacje oraz dane zostały porównane z rokiem 2010. Opracowaniu diagnozy towarzyszyły również konsultacje z pracownikami poszczególnych Oddziałów ROPS w Lublinie.

Diagnoza stanu zastanego składa się z 6 rozdziałów. Rozdział 1 zawiera zarys statystyczny województwa lubelskiego. Następnie omówiono zadania i zakres działalności ROPS, w szczególności strukturę organizacyjną ROPS oraz wybrane zagadnienia z zakresu polityki społecznej podejmowane przez ROPS. Kolejny rozdział zawiera opis pomocy społecznej w województwie, na który składa się struktura organizacyjna pomocy społecznej, kadra i świadczenia pomocy społecznej, powody przyznawania pomocy oraz organizacje pozarządowe działające w zakresie pomocy społecznej. W dalszej kolejności opisano zadania realizowane przez ROPS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VII oraz Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich. W ostatnim rozdziale przedstawiono prace badawcze i analityczne realizowane przez ROPS w latach 1999-2009.

1. WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE – zarys statystyczny

Województwo lubelskie jest jednym z 16 województw w podziale administracyjnym Polski. Stolicą województwa jest Lublin o powierzchni 147,5 km² z 355 998 tys. mieszkańców (stan z 2007r.).

Mapa nr 1

Województwo lubelskie w podziale administracyjnym

Źródło: www.lubelskie.pl, z dnia 30.03.2010r.

1.1. Charakterystyka ogólna

Województwo lubelskie, o łącznej powierzchni 25 122 km², jest trzecim co do wielkości województwem w Polsce, co stanowi 12% powierzchni Polski. Usytuowane w południowo-wschodniej części kraju sąsiaduje od północy z województwami podlaskim i mazowieckim, od zachodu ze świętokrzyskim, a od południa z podkarpackim. Jego wschodnia granica z Białorusią i Ukrainą wyznacza jednocześnie wschodnią granicę Unii Europejskiej.

Lublin, z czterema uniwersytetami, politechniką i kilkoma prywatnymi szkołami wyższymi, jest jednym z największych ośrodków akademickich kraju.

Silne zaplecze naukowe sprawia, że najbardziej obiecującym dla gospodarki regionu jest sektor nowych technologii.

W przemyśle ważną rolę odgrywają sektory: budowlany - bazujący na lokalnych złożach wapienia, kredy, margla i piasku, drzewny i meblarski, wykorzystujący towarowe drzewostany lasów państwowych, wydobywczy – z górnictwem węgla kamiennego oraz maszynowy – z produkcją śmigłowców, traktorów, maszyn rolniczych i budowlanych.

Lubelszczyzna jest zróżnicowana krajobrazowo i kulturowo. Czwartą część powierzchni regionu (22,7%) stanowią tereny chronione: 2 parki narodowe (Poleski i Roztoczański), 17 parków krajobrazowych, 82 rezerваты przyrody, 17 obszarów chronionego krajobrazu. Występuje tu około 1 531 pomników przyrody.

Jakość kapitału ludzkiego w województwie lubelskim jest bardzo niska. Syntetyczna ocena jakości kapitału ludzkiego, rozumianego jako zasób wiedzy, umiejętności, zdrowia i inicjatywy, wskazuje, że województwo lubelskie zajmuje pod tym względem 15 miejsce w kraju. Na niski poziom jakości kapitału ludzkiego wpłynęła przede wszystkim bardzo trudna sytuacja w zakresie mobilności przestrzennej i aktywności gospodarczej, a także niski poziom prężności demograficznej i wiedzy funkcjonalnej. Niepokojącym zjawiskiem jest ponadto wysokie ujemne saldo migracji.

Lubelszczyzna dzieli się na 213 gmin oraz 20 powiatów, w obrębie których znajduje się 4 116 miejscowości wiejskich i 41 miast, z których 4 to miasta na prawach powiatu. Zgodnie z wymogami statystyki regionalnej Unii Europejskiej w województwie wydzielono 4 podregiony (NUTS III): bialski, chełmsko-zamojski, lubelski i puławski.

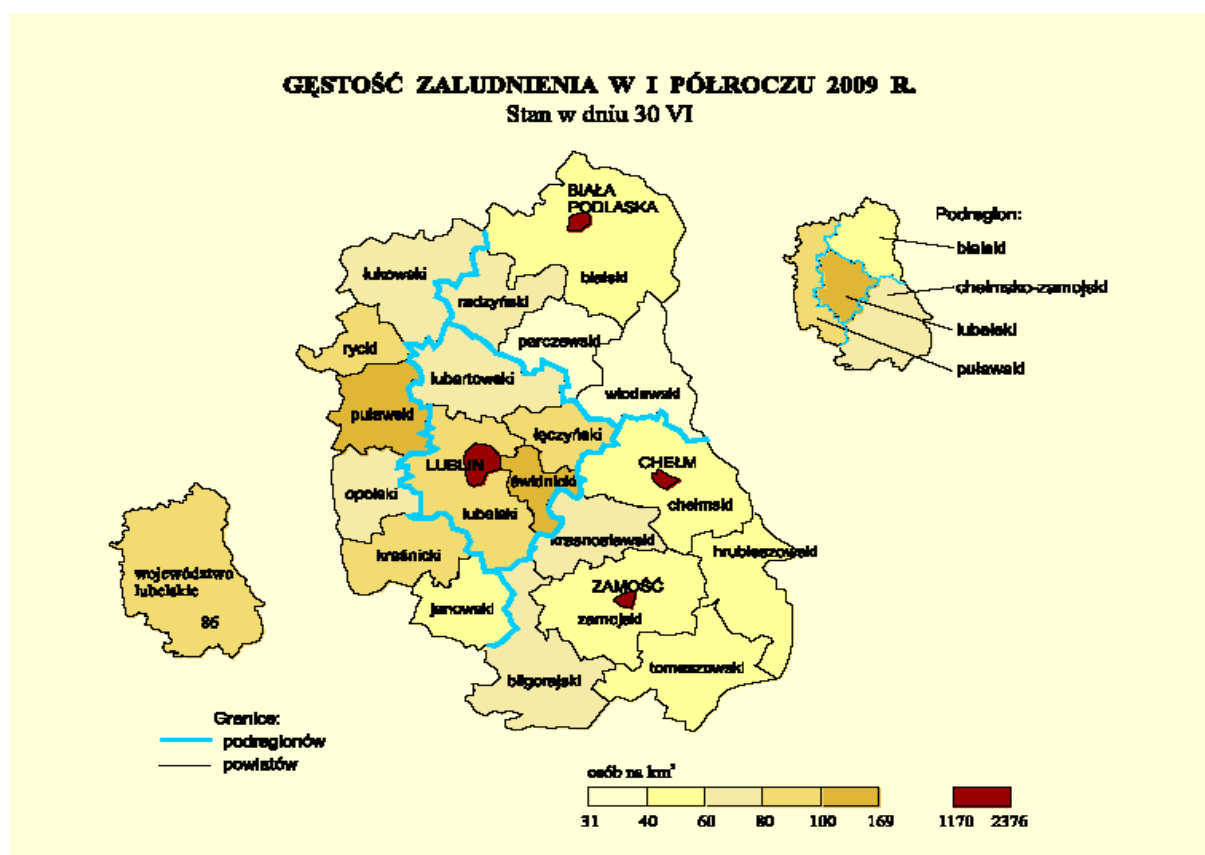
1.2. Zjawiska demograficzne

Według danych Urzędu Statystycznego w Lublinie w końcu czerwca 2009r. województwo lubelskie liczyło 2 159 8 tys. mieszkańców, tj. o 0,2% mniej niż przed rokiem. W miastach zamieszkiwało 46,6% społeczeństwa, tyle samo co w roku ubiegłym. Pod względem ludności województwo lubelskie zajmowało 8 miejsce w kraju.

Największy przyrost ludności wystąpił w powiecie lubelskim (0,6%) i mieście na prawach powiatu Zamościu (0,4%), natomiast największy ubytek w powiatach hrubieszowskim (0,6%) i parczewskim (0,5%). Średnia gęstość zaludnienia wyniosła 86 osób na km², przy czym w miastach na 1 km² przypadało 1 043 osoby, a na wsi 48. Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie między poszczególnymi powiatami województwa i tak najwyższe wartości przyjmował w miastach na prawach powiatu Lublinie (2 376), a najniższe w powiatach: włodawskim (31), parczewskim (38) oraz bialskim (41).

Mapa nr 2

Gęstość zaludnienia w województwie lubelskim.

Źródło: www.stat.gov.pl/lublin, stan na I półrocze 2009r.

Tabela nr 1

Stan ludności województwa lubelskiego w dniu 30.VI.2009r.

Województwo	Ogółem w tys. 2.159.800	%
Podregion bialski	307 329	14 %
Powiaty:		
➤ Bialski	113 121	35 %
➤ Parczewski	35 944	12 %
➤ Radzyński	60 900	20 %
➤ Włodawski	39 574	13 %
Biała Podlaska	57 790	19 %
Podregion chełmsko – zamojski	64 8188	30 %
Powiaty:		
➤ Biłgorajski	103 471	16 %
➤ Chełmski	79 035	12 %
➤ Hrubieszowski	67 214	10 %
➤ Krasnostawski	67 979	10.5 %
➤ Tomaszowski	86 940	13.5 %
➤ Zamojski	109 337	17 %
Chełm	67 693	10 %
Zamość	66 519	11 %
Podregion lubelski	713 683	33 %
Powiaty:		
➤ Lubartowski	89 864	13 %
➤ Lubelski	143 903	20 %
➤ Łęczyński	57 106	8 %
➤ Świdnicki	72 418	10 %
Lublin	350 392	49 %
Podregion puławski	490 600	23 %
Powiaty:		
➤ Janowski	47 346	9 %
➤ Kraśnicki	98 720	20 %
➤ Łukowski	108 023	22 %
➤ Opolski	62 226	13 %
➤ Puławski	115 932	24 %
➤ Rycki	58 353	12 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z US Lublin

Struktura ludności wg płci nie uległa większym zmianom. Kobiety stanowiły 51,57% ogółu ludności województwa lubelskiego. Na 100 mężczyzn, podobnie jak w roku ubiegłym, przypadało 106 kobiet, w miastach – 112, na wsi - 102. 33% spośród ludności zamieszkującej województwo lubelskie znajduje się w podregionie lubelskim, do którego zaliczają się powiaty: lubartowski, lubelski, łęczyński, świdnicki oraz miasto Lublin. Najmniej natomiast, bo 14% zamieszkuje podregion bialski, w skład którego wchodzi powiaty: bialski, parczewski, radzyński, włodawski oraz miasto Biała Podlaska.

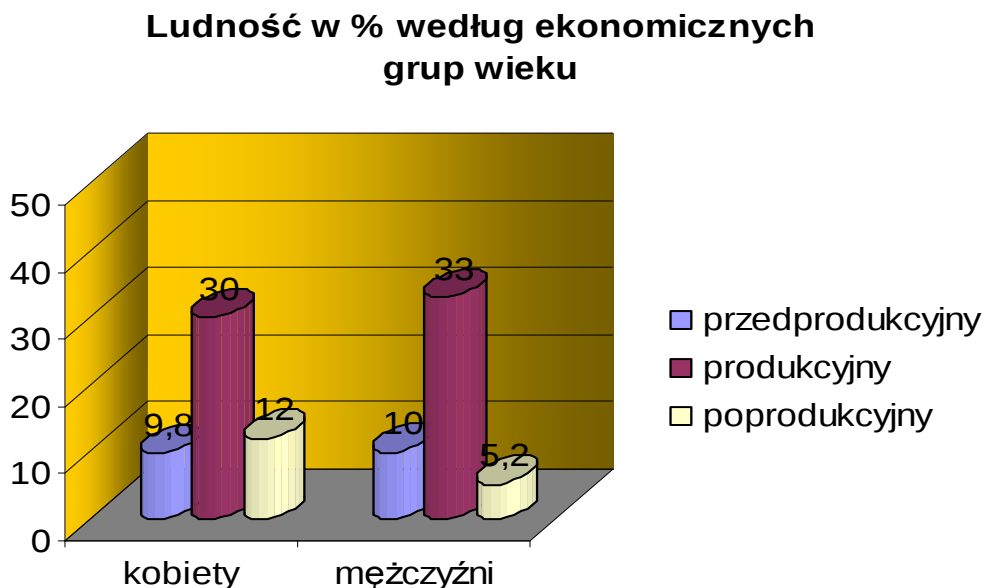
Wykres nr 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego Lublin, stan w dniu 30.VI.2009r.

W województwie lubelskim przeważają kobiety (51,50%), gdyż jest ich o 3% więcej niż mężczyzn (48,50%).

Wykres nr 2

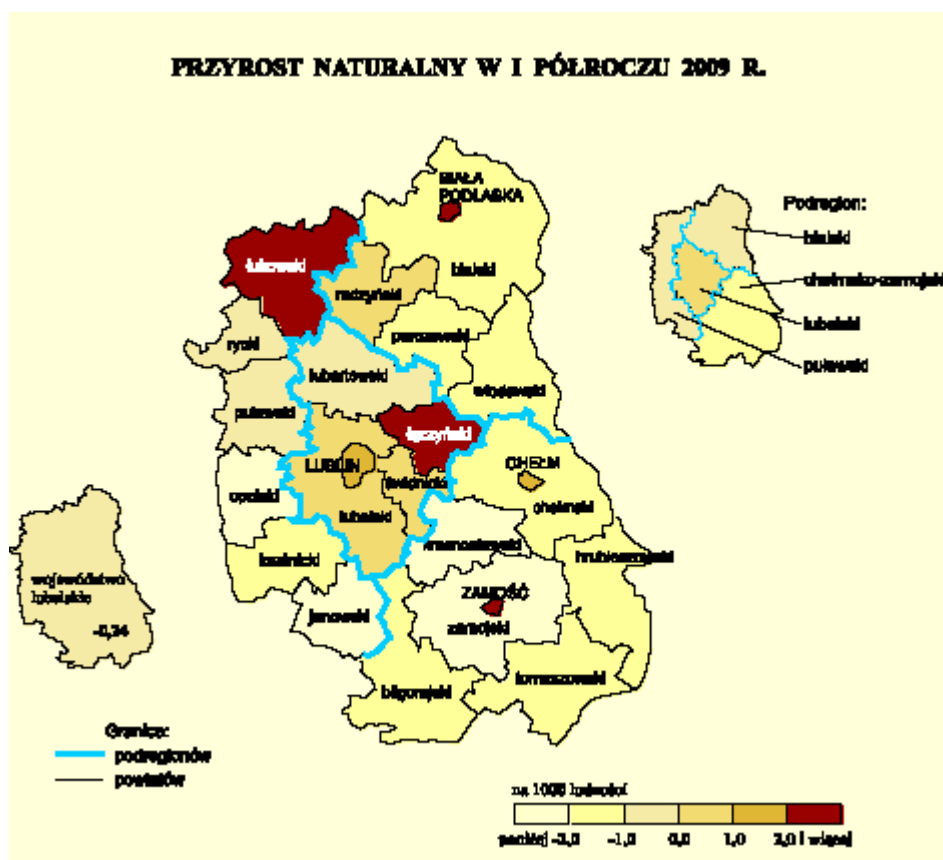
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych US Lublin, stan w dniu 31.VI.2009r.

Według wstępnych danych szacunkowych w I półroczu 2009r. ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowiła 19,8 % ogółu mieszkańców, w wieku produkcyjnym (18-64 lata – mężczyźni, 18-59 lat – kobiety) 63%, a poprodukcyjnym (65 lat i więcej – mężczyźni, 60 lat i więcej – kobiety) 17,2%.

W wieku produkcyjnym 33% stanowią mężczyźni. Najmniej natomiast jest mężczyzn w wieku poprodukcyjnym - 5,2%. Wśród kobiet, najwięcej jest również w wieku produkcyjnym - 30%, najmniej natomiast w wieku przedprodukcyjnym - 9,8%.

Relacja między liczbą urodzeń a liczbą zgonów wpłynęła niekorzystnie na przyrost naturalny, który wyniósł -258 osób. W miastach odnotowano dodatni przyrost naturalny (925 osób), a na wsi ujemny (-1 183). Współczynnik przyrostu naturalnego wzrósł o 0,36 pkt.

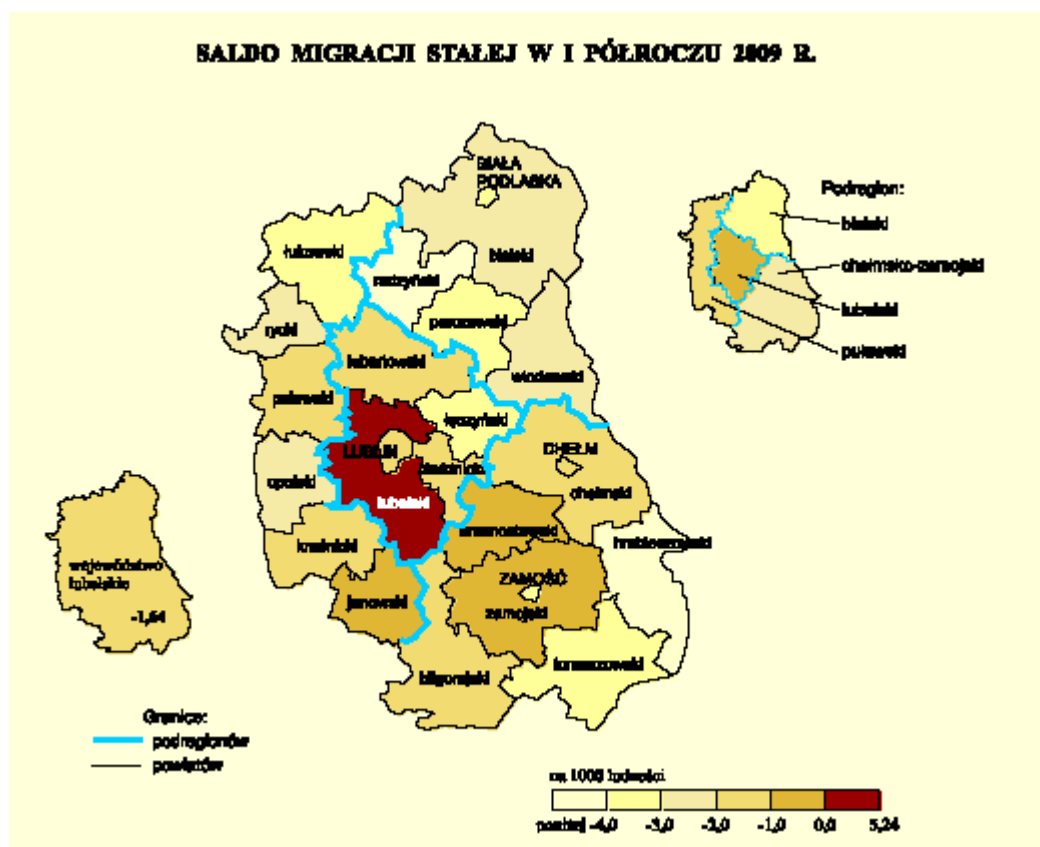
Przyrost naturalny w województwie lubelskim

Źródło: www.stat.gov.pl/lublin, stan na I półrocze 2009r.

Drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem decydującym o tempie przyrostu lub spadku liczby ludności oraz o jej rozmieszczeniu terytorialnym są migracje. W I półroczu 2009r. liczba mieszkańców województwa lubelskiego w wyniku migracji zmniejszyła się o 1 774 osoby, z tego w miastach ubyło 666 mieszkańców, a na wsi 1 108. Pozytywnym zjawiskiem jakie pojawiło się w pierwszym półroczu 2009 roku jest dodatnie saldo migracji zagranicznych (104 osoby).

Saldo migracji stałej w województwie lubelskim

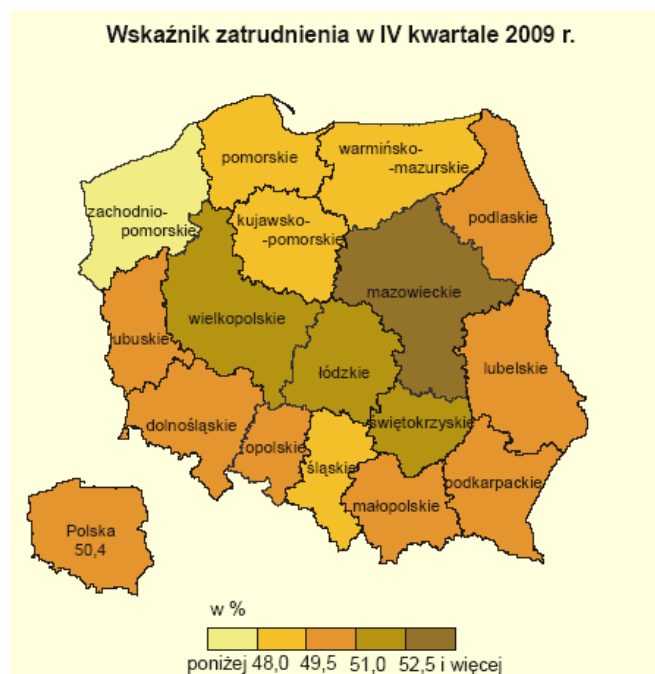

Źródło: www.stat.gov.pl/lublin, stan na I półrocze 2009r.

1.3. Czynniki ekonomiczne

Mapa nr 5

Wskaźnik zatrudnienia w Polsce.

Źródło: www.stat.gov.pl/lublin

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w styczniu 2010r. wyniosło 164,6 tys. osób. W sektorze publicznym zatrudnionych było 30,1 tys. osób, a w sektorze prywatnym 134,5 tys. W stosunku do stycznia ubiegłego roku zatrudnienie zmniejszyło się o 3,9% w sektorze publicznym, a zwiększyło o 0,7% w sektorze prywatnym.

Bezrobocie

Na koniec lutego 2010 roku w województwie lubelskim w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 128.352 osoby bezrobotne, w tym 60.379 kobiet, co stanowi 47% ogółu bezrobotnych. W porównaniu z poprzednim miesiącem liczba bezrobotnych wzrosła o 1,3 % (126.7 tys.). Liczba bezrobotnych wzrosła o 8,1% (w kraju o 8,4%) w porównaniu z grudniem i o 14,4% (w kraju o 25,6%) w stosunku do stycznia 2009r.

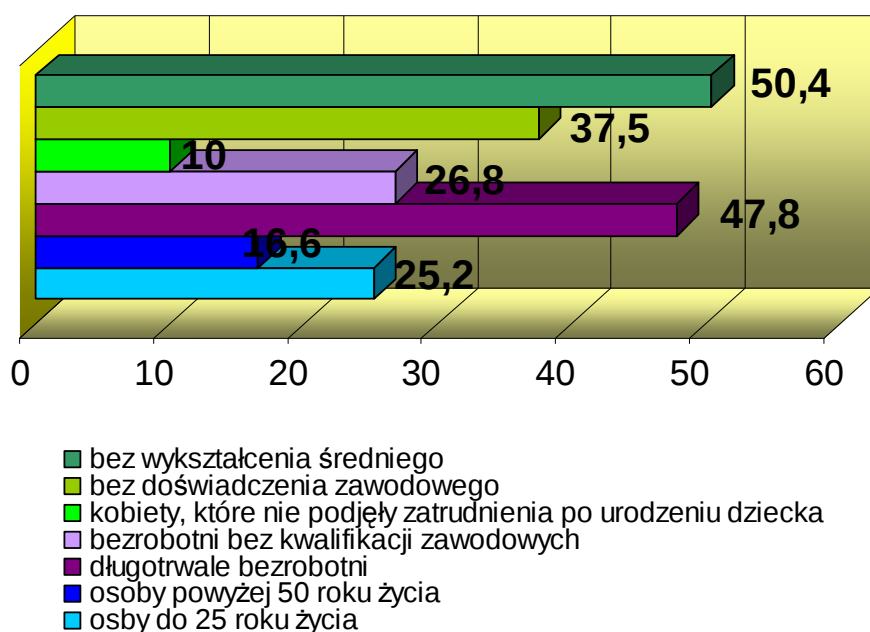
Spośród ogółu bezrobotnych:

- ✓ 47,8% stanowiły kobiety
- ✓ 53,8% to mieszkańcy wsi
- ✓ 68,5% stanowiły osoby wcześniej pracujące
- ✓ 86,5% nie posiadało prawa do zasiłku

W województwie lubelskim na koniec stycznia zarejestrowanych było 4 225 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 3,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Na 1 wolne miejsce pracy przypadało 176 osób niepełnosprawnych. W końcu stycznia stopa bezrobocia wynosiła 13,6% (w kraju 12,7%) i wzrosła o 0,8 pkt procentowego.

Wykres nr 3

Udział osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w stosunku do ogółu bezrobotnych w województwie lubelskim.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy, dane z lutego 2010

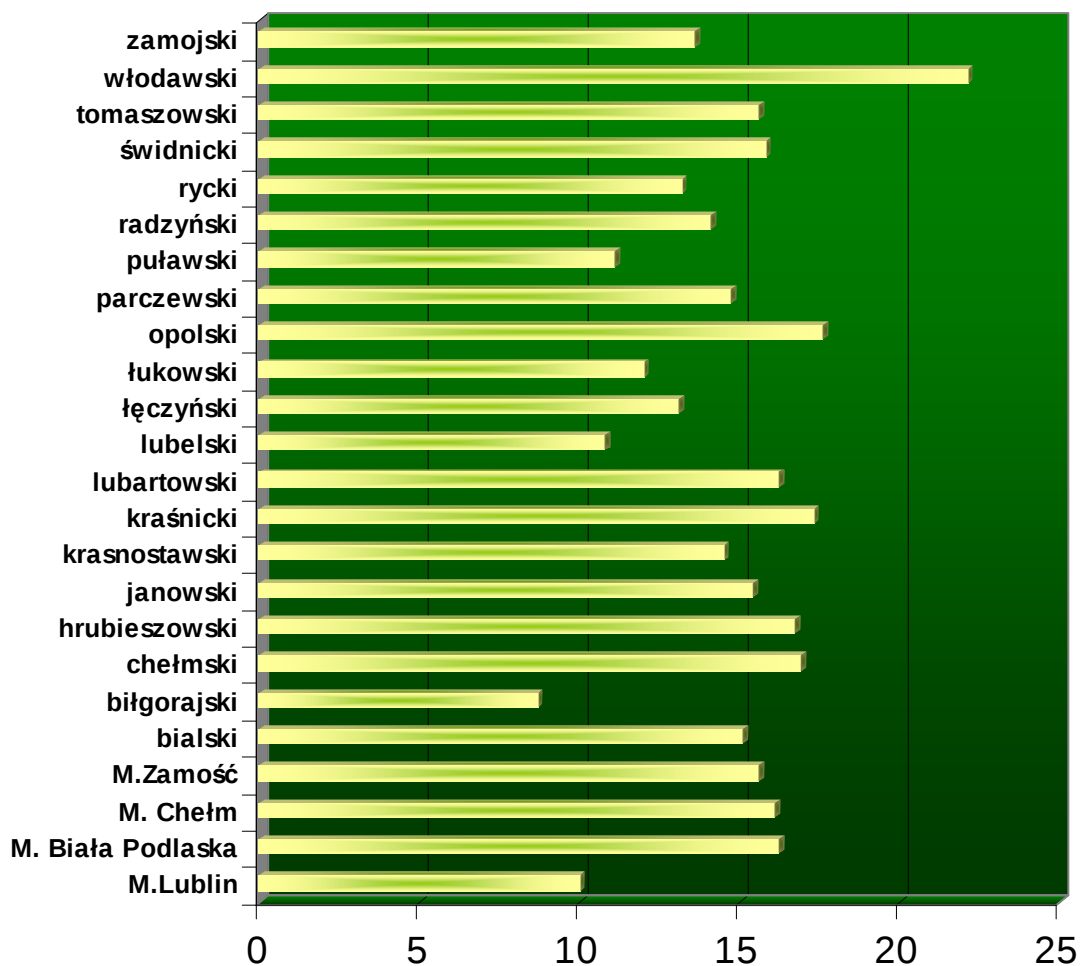
Największa liczba – 50,4% w województwie lubelskim to osoby bez wykształcenia średniego. Najmniej jest natomiast kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (10%).

Najwyższy wzrost liczby bezrobotnych odnotowano w powiatach:

- Ryckim (4,4%, tj. o 130 osób)
- Lubelskim ziemskim (4,3%, tj. o 243 osoby)
- Puławskim (3,6%, tj. o 191 osób)

Wykres nr 4

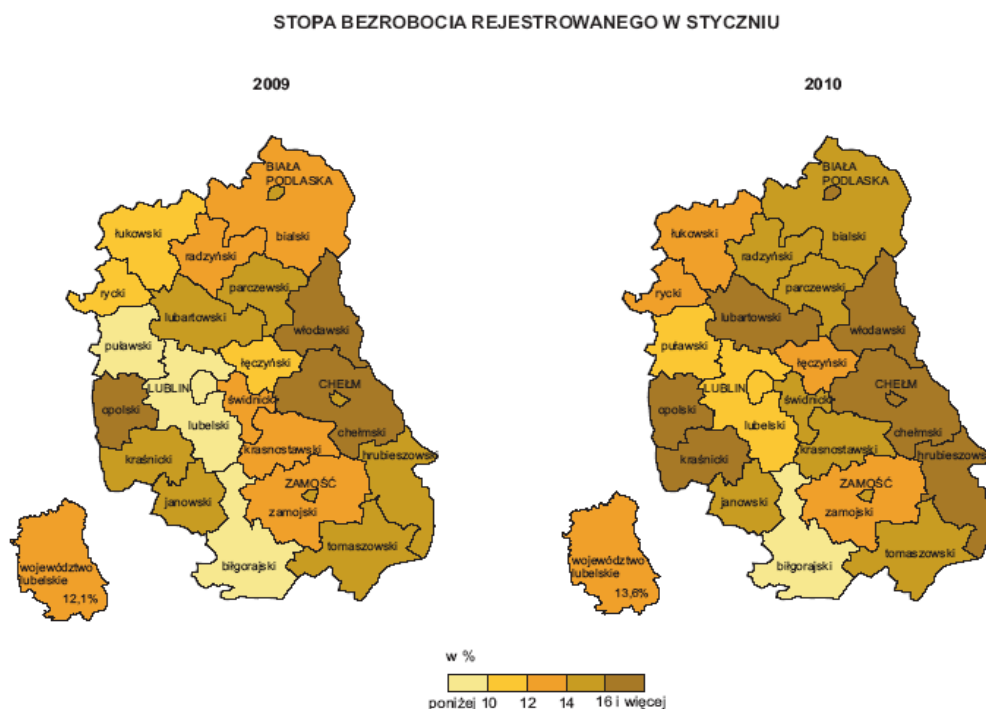
**Stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach
województwa lubelskiego, stan na styczeń 2010r.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP Lublin, stan na styczeń 2010r.

Najwyższa stopa bezrobocia na poziomie powiatów wystąpiła w powiecie włodawskim (22,1%), opolskim (17,6%) oraz kraśnickim (17,3%). Najniższa natomiast w powiatach biłgorajskim (8,7%), lubelskim grodzkim (10%) oraz lubelskim ziemskim (10,8%).

Stopa bezrobocia w województwie lubelskim.

Źródło: www.stat.gov.pl/lublin, dane ze stycznia 2010r.

Wynagrodzenia

W lutym przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wynosiło 2647,80 zł i było wyższe o 1,1% niż przed miesiącem i o 2,1% w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku. W porównaniu z lutym 2009r. wynagrodzenia wzrosły o 6,8% w sektorze publicznym i o 1% w prywatnym.

Wysokość przeciętnego wynagrodzenia brutto w województwie lubelskim w zestawieniu z poziomem ogólnopolskim oraz w podziale na sektory gospodarki przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 2

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie lubelskim luty 2010r.

Wyszczególnienie	Kwota w zł
Województwo lubelskie	2.647,80
Polska	3.288,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela nr 3

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wg sektorów gospodarki w województwie lubelskim w 2009r.(I – XII)

Województwo lubelskie	
Przemysł	2.918,78
Budownictwo	2.770,29
Handel	2.264,57
Transport i gospodarka magazynowa	2.614,33
Zakwaterowanie i gastronomia	1.807,37
Informacja i komunikacja	4.703,18
Nieruchomości	2.784,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W lutym 2010 roku płace zwiększyły się w Przemysle (o 2,2%) oraz m.in. w sekcjach Nieruchomości (o 6,1%), Zakwaterowanie i gastronomia (o 2,9%), Transport i gospodarka magazynowa (o 2%).

Wykres nr 5

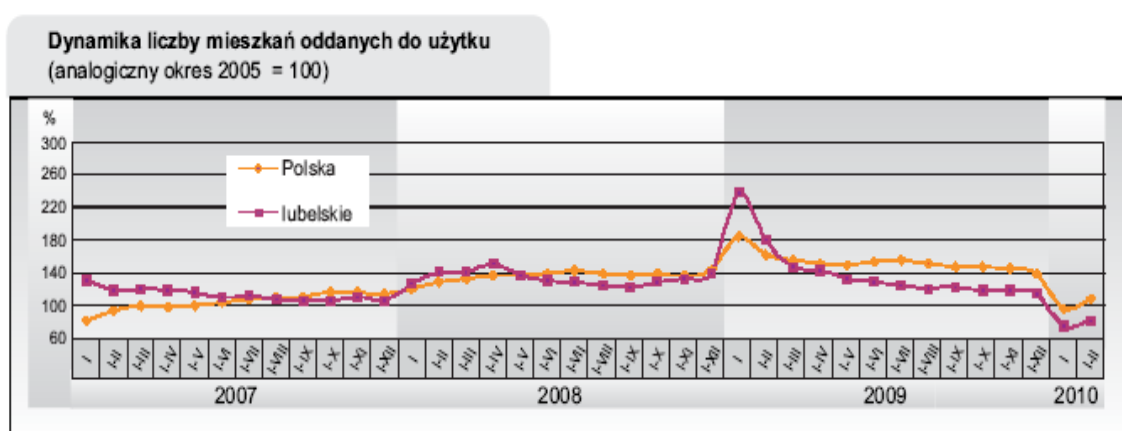
Odchylenia wynagrodzeń od przeciętnego wynagrodzenia brutto w województwie lubelskim.

Mieszkania

W lutym oddano do użytku 333 mieszkania, tj. mniej o 18,2 % w stosunku do stycznia i o 10 % w porównaniu z lutym 2009r. Rozpoczęto budowę 336 mieszkań, tj. cztery razy więcej niż w poprzednim miesiącu i mniej o 6,1% niż przed rokiem. W ramach budownictwa indywidualnego oddano do użytku 121 mieszkań, tj. 71,8% wszystkich mieszkań oddanych do użytku oraz 94 mieszkania na sprzedaż lub wynajem, tj. 28,2%.

Wykres nr 6

Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytku w województwie lubelskim.

Źródło: GUS, stan na luty 2010r.

Liczba mieszkań oddanych do użytku zmniejszyła się zarówno w porównaniu do stycznia, jak i analogicznego okresu poprzedniego roku. W porównaniu do stycznia znacząco (4 krotnie) wzrosła liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto, jednak była ona niższa niż przed rokiem.

Edukacja

Według opracowania Urzędu Statystycznego w Lublinie z kwietnia 2009 roku w województwie lubelskim studiuje 103 209 uczniów, z czego 60 951 studiuje w trybie stacjonarnym, a 42 258 w innych trybach (zaocznym, wieczorowym, eksternistycznym). W regionie istnieje 19 szkół wyższych, co sprawia, że województwo lubelskie plasuje się na 7 miejscu w skali kraju pod względem liczby studiującej młodzieży. Natomiast w stolicy regionu studiuje obecnie 85 911 osób, co stanowi 6 wynik w kraju. Większą liczbą studentów mogą pochwalić się Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań oraz Łódź.

Tabela nr 4

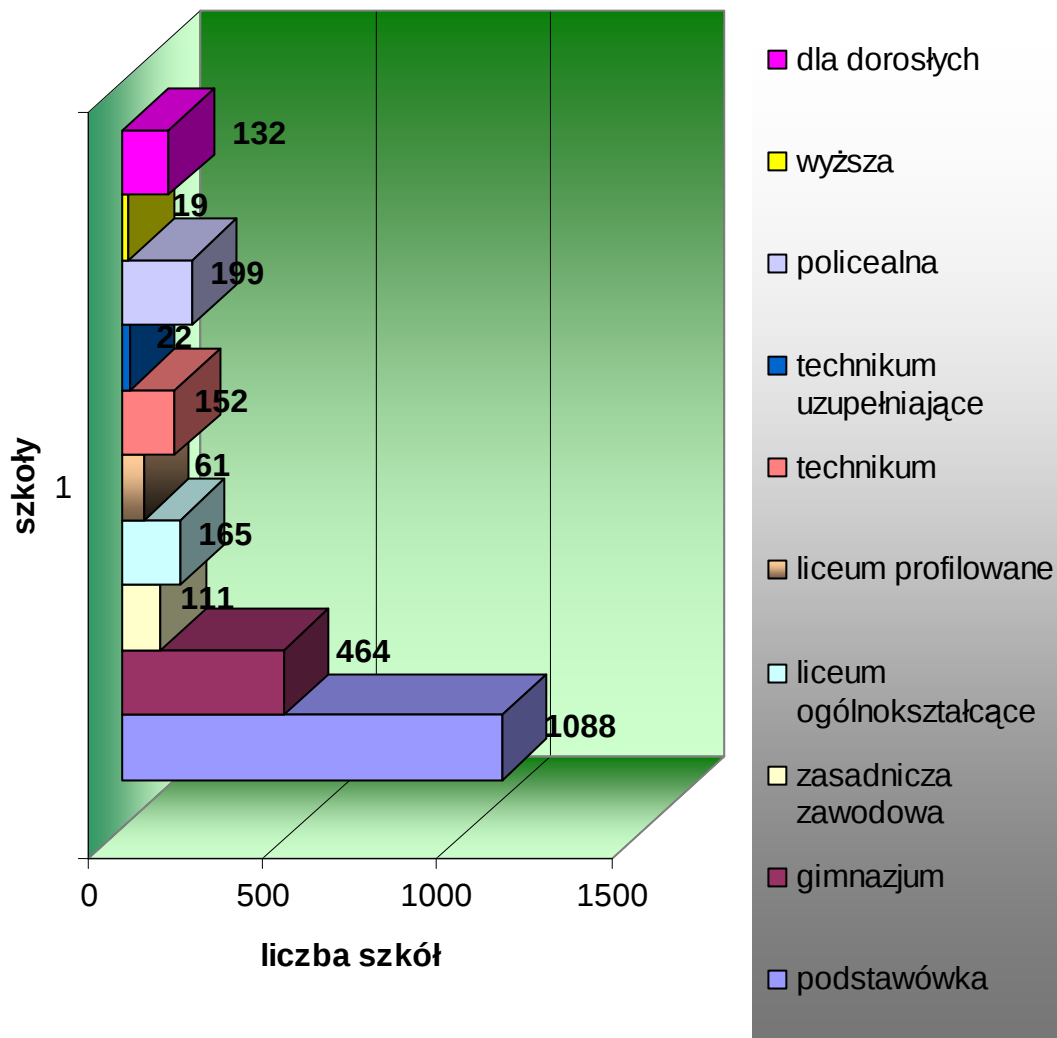
Szkolnictwo w województwie lubelskim 2009r.

Szkoły	Liczba
Podstawowe	1088
Gimnazja	464
Specjalne przysposabiające do pracy	23
Zasadnicze zawodowe	111
Licea ogólnokształcące	165
Uzupełniające licea ogólnokształcące	9
Licea profilowane	61
Technika	152
Technika uzupełniające	22
Artystyczne ogólnokształcące	6
Policealne	199
Wyższe	19
Dla dorosłych	132
ogółem	2451

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najwięcej, bo 1 088 jest w województwie lubelskim szkół podstawowych, najmniej natomiast artystycznych ogólnokształcących – 6.

Wybrane szkoły w województwie lubelskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2009r.

Gospodarstwa domowe.

Jak wynika z danych prezentowanych w „Lubelskim Barometrze Gospodarczym”, Nr 3/2009r., kondycja gospodarstw domowych w I kwartale 2010r. uległa poprawie. Największy wpływ na poprawę nastrojów gospodarstw domowych miał spadek obaw przed bezrobociem. Mimo nieznacznego pogorszenia salda prognostycznego dotyczącego przyszłej sytuacji finansowej gospodarstwa domowe przewidują wzrost oszczędności w nadchodzących miesiącach.

Tabela nr 5

Gospodarstwa domowe w województwie lubelskim w 2008 roku.

Gospodarstwo domowe	
Gospodarstwa domowe objęte badaniem	2233
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	3,08
w tym:	
Pracujących	1,18
Pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej	0,92
w tym:	
Emeryturę lub rentę	0,80
Pozostających na utrzymaniu	0,93

Źródło: US Lublin, I-XII 2008r.

Tabela nr 6

**Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym
w województwie lubelskim w 2008 roku.**

Dochód	880,62 zł
Z pracy najemnej	411, 40 zł
Z użytkowania gospodarstw indywidualnych w rolnictwie	64, 19 zł
w tym:	
z pracy na własny rachunek	69, 90 zł
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej	290, 32 zł
Dochód do dyspozycji	835, 80 zł

Źródło: US Lublin, I-XII 2008r.

W grudniu 2008r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynosiła w województwie lubelskim 1204,43 zł, natomiast w grudniu 2009r. wzrosła o 112, 2 zł i wynosiła 1316,63 zł.

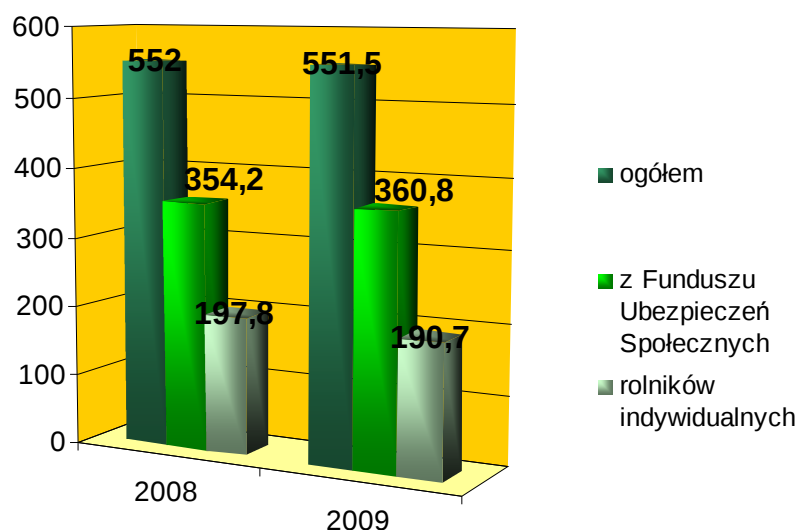
Tabela nr 7

Liczba emerytów i rencistów w tys. w województwie lubelskim

	I-XII 2008	I-XII 2009
Ogółem	552, 0	551, 5
Z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	354, 2	360, 8
Rolników indywidualnych	197, 8	190, 7

Źródło: US Lublin, 2009r.

Wykres nr 8

**Liczba emerytów i rencistów w tys.
w województwie lubelskim***źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Lublin, 2009r.*

Liczba emerytów i rencistów w województwie lubelskim w 2009 roku nieznacznie zmalała w porównaniu do roku 2008. Dotyczy to również liczby rolników indywidualnych. Liczba emerytów i rencistów korzystających z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wzrosła w 2009 roku o 6,6 tys. osób, w porównaniu do roku 2008.

Tabela nr 8

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w województwie lubelskim w zł

	I-XII 2008	I-XII 2009
Ogółem	1204, 43	1316, 63
Emerytura	1319, 48	1440, 18
Renta z tytułu niezdolności do pracy	995, 84	1074, 37
Renta rodzinna	1107, 39	1190, 37
Rolników indywidualnych	849, 93	902, 71

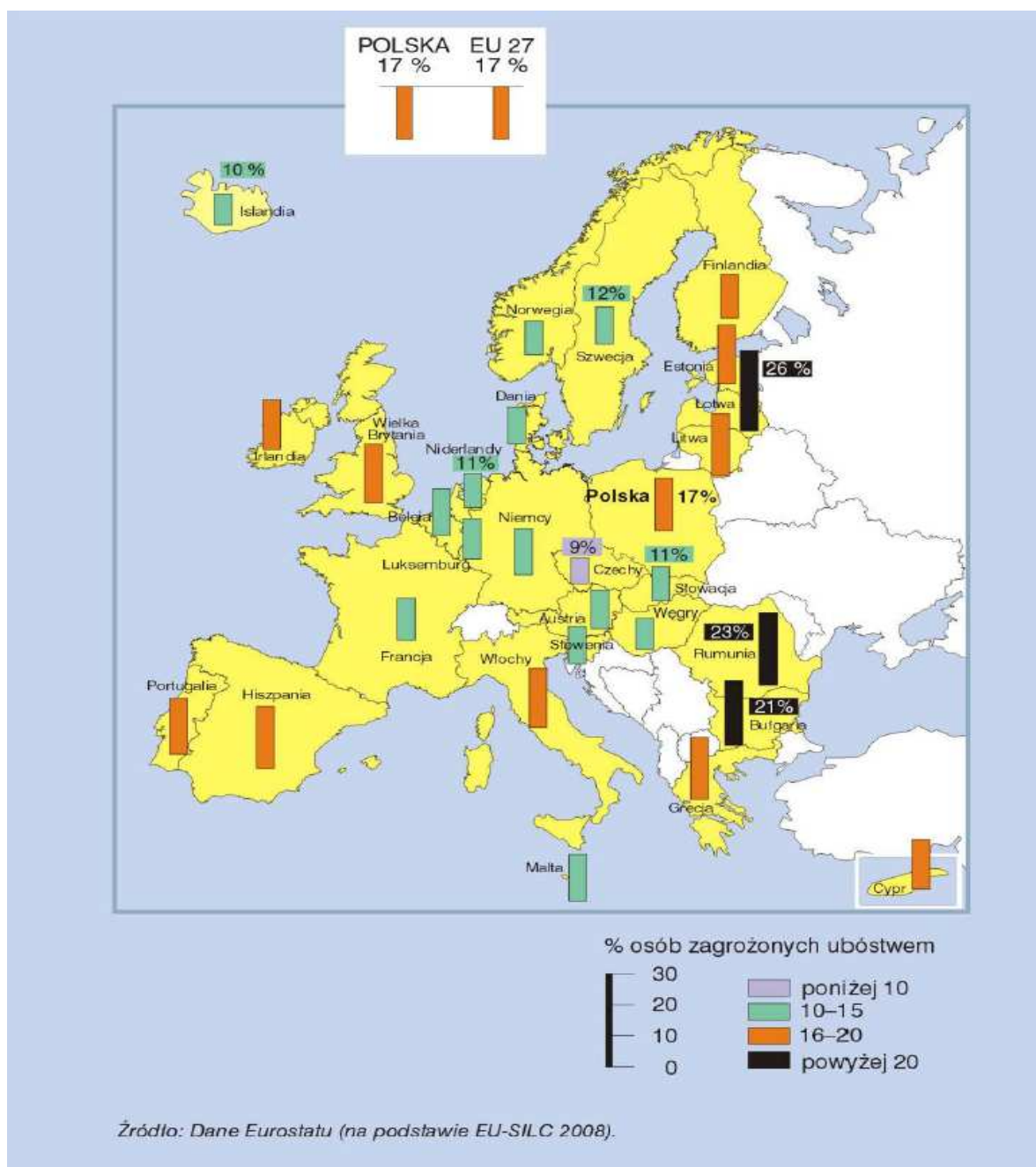
Źródło: dane US Lublin

W 2009 roku w porównaniu do roku 2008 nastąpił wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto o 112, 2 zł i wynosił 1316, 63 zł. Największy wzrost obserwuje się w 2009r. przy przeciętnych miesięcznych emeryturach, które wynosiły 1440,18 zł (wzrosły w porównaniu do roku 2008 o 120, 7 zł). Najmniej, bo o 52,78 zł w stosunku do ogólnej liczby emerytur i rent wzrosły przeciętne emerytury i renty wśród rolników indywidualnych i wynosiły 902, 71 zł.

Ubóstwo

Według wspólnie uzgodnionej i przyjętej przez Eurostat (Urząd Statystyczny Unii Europejskiej) metodologii, za zagrożenie ubóstwem uważa się osoby żyjące w gospodarstwach domowych, których dochód do dyspozycji jest niższy od granicy ubóstwa ustalonej na poziomie 60% wartości środkowej dochodu w danym kraju. Miara ta określa zatem grupę ludności będącą w każdym z krajów, w relatywnie najtrudniejszej sytuacji dochodowej.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym – Polska na tle krajów UE.

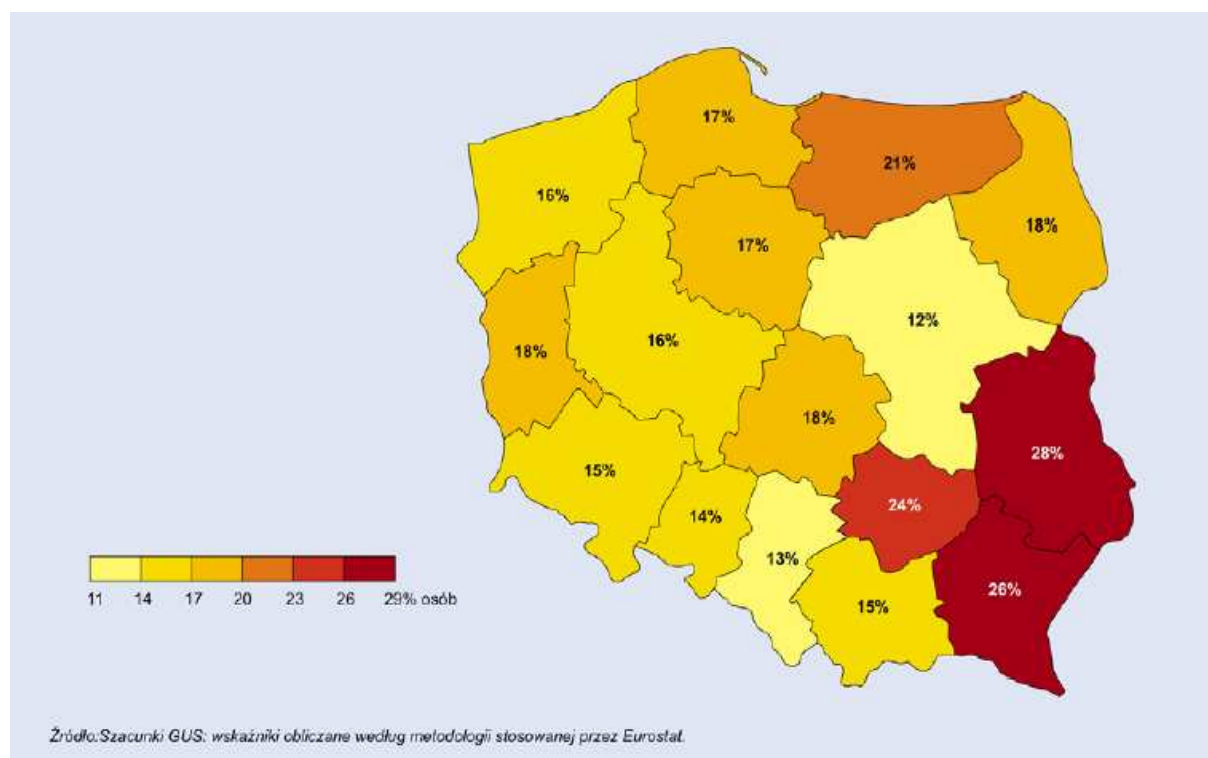
Źródło: Lubelski Barometr Gospodarczy w oparciu o dane GUS

Polska należy do krajów o najwyższym stopniu zagrożenia ubóstwem dzieci i młodzieży, chociaż w ostatnich latach obserwuje się poprawę sytuacji w tym zakresie. Stopa ubóstwa wśród gospodarstw domowych złożonych z dwóch osób dorosłych z przynajmniej 3 dzieci na utrzymaniu wynosiła 30% osób. Wśród osób starszych, dochody poniżej granicy ubóstwa miało 12% osób. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem osób bezrobotnych w Polsce kształtował się na poziomie niższym od średniej unijnej i wynosił 39%.

Obliczone na podstawie EU-SILC 2008 przez GUS wojewódzkie wskaźniki zagrożenia ubóstwem relatywnym wahały się od 12% do 28%. Najwięcej Polaków zagrożonych biedą dochodową zamieszkiwało w województwach: **lubelskim**, podkarpackim oraz świętokrzyskim.

Mapa nr 8

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym wg województw

Źródło: szacunki GUS

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem relatywnym i zróżnicowanie dochodów w województwie lubelskim na tle Polski obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 9

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem relatywnym i zróżnicowanie dochodów w województwie lubelskim.

Wyszczególnienie	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym (% osób)	Średni dochód
Polska	17	100
Województwo lubelskie	28	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, na podstawie EU-SILC 2008

Najwyższym wskaźnikiem deprywacji materialnej – sytuacji, w której gospodarstwo domowe nie ma możliwości zaspokojenia co najmniej 3 z 9 uwzględnionych potrzeb –

odznaczają się województwa: lubuskie, świętokrzyskie, podkarpackie, **lubelskie**, małopolskie i zachodniopomorskie.

W województwie lubelskim obserwuje się systematyczny wzrost liczby rodzin żyjących w ubóstwie. Pogarszająca się jakość życia dotyka szczególnie rodziny, w których występują takie trudne sytuacje życiowe jak bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwała choroba, uzależnienia i przemoc.

Niepełnosprawni

Zjawisko niepełnosprawności w województwie lubelskim na przestrzeni ostatnich lat ma niezmiennie wysoki poziom (ponad 19% populacji to osoby niepełnosprawne). Wysoki odsetek obserwowany jest zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie przeważa liczba ludzi starszych. Ponadto o dużej skali zjawiska w naszym województwie decyduje również jego rolniczy charakter i związana z nim duża wypadkowość. Wskaźnik niepełnosprawności zwiększa się także z powodu migracji zarobkowej młodych i sprawnych mieszkańców regionu.

W 2008 r. liczba wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności (osoby powyżej 16 roku życia) wyniosła 28.740 (wzrost o ponad 4.000 w porównaniu z 2006 r.), z czego 30% dotyczyło korzystania z systemu środowiskowego wsparcia (wzrost o blisko 50% w porównaniu z 2006 r.), 28,32% przyznania prawa do zasiłku pielęgnacyjnego, 19,10% odpowiedniego zatrudnienia. Przedmiotem złożonych wniosków były ponadto: zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, szkolenie, uczestnictwo w terapii zajęciowej, korzystanie z karty parkingowej. Orzekanie nie dotyczyło zasiłku stałego.

43,83% z wydanych 26.190 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności przyznawało stopień umiarkowany, 31,54% lekki, a 24,62% znaczny.

Wśród przyczyn niepełnosprawności znaczącą przewagę posiadają choroby narządu ruchu, a w dalszej kolejności choroby układu oddechowego i krążenia, choroby neurologiczne i psychiczne.

W ogólnej liczbie ludzi, którzy uzyskali orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zaznacza się przewaga osób w wieku 41 - 60 lat, a więc osób w wieku produkcyjnym (43,32%).*(Informacja dla Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych o działalności Samorządu Województwa Lubelskiego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w roku 2008; dane ROPS Lublin).*

Jak wynika z danych WUP Lublin liczba niepełnosprawnych osób bezrobotnych wynosiła w 2008 roku 3.284 osoby, natomiast na koniec lutego 2010r. wzrosła do 4.246 osób

niepełnosprawnych i stanowiła 3,4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. W porównaniu do stycznia 2010r. liczba ta zwiększyła się o 21 osób.

Tabela nr 10

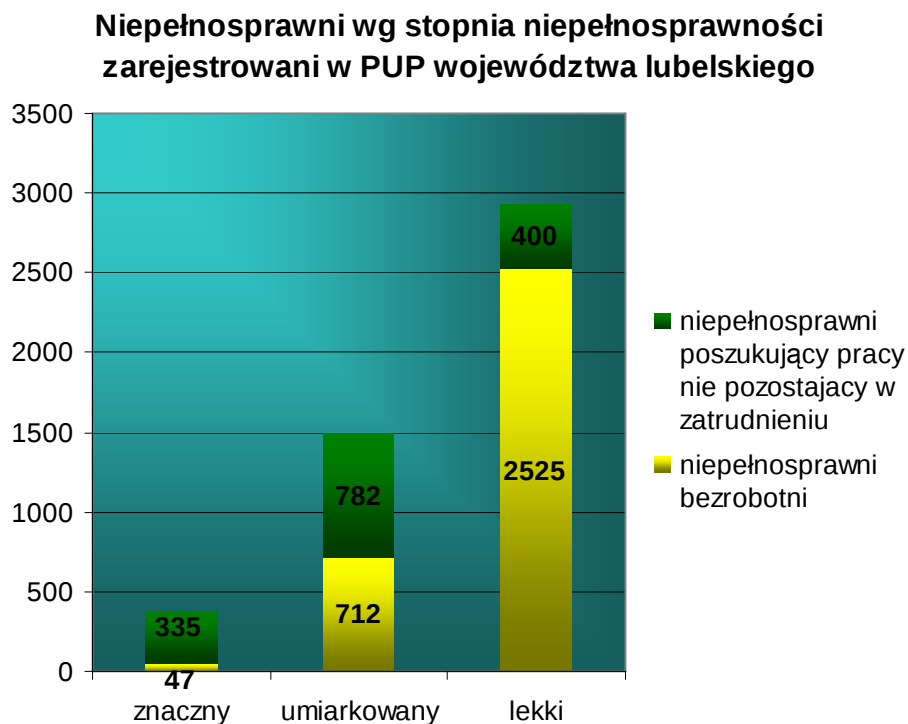
Niepełnosprawni wg stopnia niepełnosprawności zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy województwa lubelskiego, 2008r.

Stopień niepełnosprawności	Niepełnosprawni bezrobotni	Niepełnosprawni poszukujący pracy nie pozostający w zatrudnieniu	% udział liczby bezrobotnych wg stopnia niepełnosprawności	% udział do ogólnej liczby poszukujących pracy wg stopnia niepełnosprawności
Znaczny	47	335	1,4	22,1
Umiarkowany	712	782	21,7	51,5
Lekki	2.525	400	76,9	26,4
Ogółem	3.284	1.517	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP Lublin, na rok 2008

Największą liczbę niepełnosprawnych bezrobotnych- 2 525 osób, reprezentują osoby z orzeczoną lekką stopniem niepełnosprawności. Najmniej natomiast jest osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy z orzeczoną znaczną stopniem niepełnosprawności – 47 osób.

Wykres nr 9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP, 2008r.

1.4. Analiza SWOT w województwie lubelskim

Analiza SWOT województwa lubelskiego zawarta w „Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013” obejmuje swym zasięgiem ogólną sytuację społeczną województwa, warunki i jakość życia, obszary: kapitał ludzki i społeczny, niepełnosprawność, patologie i problemy społeczne wynikające z uzależnień, jak również obszar pomocy społecznej. Misją Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego jest wspieranie osiągania postępu i rozwoju społecznego oraz wzrostu jakości i warunków życia mieszkańców regionu. Priorytety strategiczne, wg których przeprowadzono poniższą analizę, są obszarami, w których podejmowane są działania zmierzające do osiągnięcia celu generalnego polityki społecznej województwa lubelskiego: „Lubelszczyzna regionem pełnej integracji społecznej i wysokiego poziomu życia, stwarzającym możliwości zaspokajania potrzeb wszystkich mieszkańców oraz skutecznego rozwiązywania problemów wykorzystaniem potencjału kapitału ludzkiego, aktywności organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych.”

Na podstawie analizy danych statystycznych, a także przeglądu zadań dokonano porównania sytuacji województwa lubelskiego (obszar: Efektywnej pomocy społecznej,

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym w ramach zintegrowanych, kompleksowych działań, Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych) stan z roku 2005 ze stanem na koniec roku 2007. Wykorzystano w tym celu wyniki przeprowadzonej w roku 2005 analizy SWOT.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie nie ma realnego wpływu na powstawanie i rozwój organizacji pozarządowych działających na terenie województwa lubelskiego, w związku z powyższym trudno stwierdzić w jakim stopniu rozwinęła się sieć organizacji działających w obszarze pomocy społecznej, w tym również pomocy osobom niepełnosprawnym. W województwie lubelskim podejmowane są działania zmierzające do złagodzenia i likwidacji zidentyfikowanych „słabych stron” w obszarze: Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym w ramach zintegrowanych, kompleksowych działań. Z szeregu słabych stron wymienionych w obszarze : Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, dzięki współpracy wielu podmiotów zarówno samorządowych jak i pozarządowych częściowo udało się je zniwelować. Dzięki rozszerzeniu bazy leczenia stacjonarnego, jak i ambulatoryjnego udało się zwiększyć liczbę osób uzależnionych objętych leczeniem. Z roku na rok zwiększa się liczba dzieci i młodzieży, a także ich opiekunów uczestniczących w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych. Na uwagę zasługuje fakt coraz większego angażowania się policji w działania profilaktyczne, coraz szersza jest współpraca przedstawicieli policji z Gminnymi i Miejskimi Komisjami ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, coraz więcej jest przypadków ujawniania przestępstw z Ustawy o wychowaniu w trzeźwości. („Monitoring pilotażowy – ocena wstępna.2005-2007”, ROPS w Lublinie, październik 2008r.)

Tabela nr 11

Analiza SWOT województwa lubelskiego

Ogólna sytuacja społeczna województwa

Mocne strony	Słabe strony
• Pełnienie przez region ośrodka akademickiego z możliwością jego rozwoju. • Aktywność społeczna i zawodowa ludzi starszych. • Zagłębie folkloru polskiego i kultury tradycyjnej. • Czyste środowisko przyrodnicze.	• Brak integracji działań w zakresie polityki społecznej. • Zapóźnienie regionu pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego. • Region słabo rozwinięty pod względem gospodarczym, nieatrakcyjny dla potencjalnych inwestorów. • Ogólne zubożenie mieszkańców, zwłaszcza na obszarach wiejskich. • Rosnące rozwarstwienie społeczne,

	pogłębianie się różnic w ramach życia mieszkańców. • Szeroki zakres ubóstwa obejmujący wiele grup społecznych. • Dominacja rolniczo-socjalnych źródeł dochodów mieszkańców regionu. • Niedostateczny rozwój budownictwa, w tym głównie mieszkań tanich, jak również socjalnych i komunalnych. • Dysproporcja pomiędzy standardami wyposażenia mieszkań w przedmioty trwałego użytku w mieście i na wsi. • Niski poziom mobilności zawodowej i przestrzennej. • Wahania wzrostu gospodarczego i idący za nimi zły klimat dla inwestycji oraz wzrost bezrobocia i utrwalanie się niekorzystnych procesów społeczno-gospodarczych. • Trudna sytuacja na rynku pracy będąca podstawową barierą osiągnięcia odpowiedniego poziomu życia. • Wysoki poziom bezrobocia ukrytego na wsi. • Niski udział mieszkańców województwa w korzystaniu z dóbr kulturowych. • Stosunkowo niski odsetek osób starszych uprawiających sport.
Szanse	Zagrożenia
• Zwiększająca się aktywność, potencjał i kompetencje organizacji pozarządowych. • Wykorzystanie możliwości związanych ze społeczeństwem informacyjnym. • Przenikanie wzorów kulturowych i instytucjonalnych z zachodu Europy. • Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciąganie inwestycji zewnętrznych. • Nasilanie się lobbingu na rzecz	• Możliwość pozbawienia mieszkańców szans rozwoju w wyniku narastania trudności w znalezieniu pracy. • Utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia powodujący ubożenie społeczne i odpływ ludności na obszary lepiej rozwinięte gospodarczo. • Postępujące starzenie się społeczeństwa i niski przyrost naturalny. • Utrwalanie się procesu emigracji młodych i aktywnych ludzi z regionu.

rozwoju województwa. • Rozwój ruchu kulturalnego i inicjatyw współpracy kulturalnej w obrębie województw i w krajach UE. • Przyciąganie inwestorów ze względu na korzystne położenie regionu.	• Liberalizacja polityki gospodarczo-społecznej skutkująca zmniejszeniem się nakładów na dziedziny sfery społecznej. • Postępująca marginalizacja i peryferyzacja regionu. • Utrwalanie się braku szans i perspektyw dla młodego pokolenia. • Zbyt wolna urbanizacja i rozwój miast powodująca utrwalenie się rolniczo-wiejskiego charakteru województwa. • Starzenie się społeczeństwa, przy jednoczesnym braku kompleksowych usług i świadczeń skierowanych do osób starszych. • Zmniejszanie się środków budżetowych na badania i ochronę zdrowia. • Postępujący proces zakłóceń funkcji i dezintegracji rodziny. • Zakłócenia sytuacji demograficznej w wyniku zmiany stylu życia. • Powiększanie się dysproporcji w dostępie do edukacji między miastem a wsią. • Komercjalizacja i prywatyzacja usług społecznych dla grup najuboższych. • Pauperyzacja społeczeństwa wpływająca na niski stopień korzystania z dóbr kulturowych. • Utrwalanie procesu ubożenia społeczeństwa. • Wysoki odsetek osób i rodzin utrzymujących się z niezarobkowego źródła utrzymania wśród ogółu mieszkańców województwa. • Wysoki udział rodzin młodych z małymi dziećmi wśród ogółu żyjących poniżej linii ubóstwa. • Pogłębianie się rozwarstwienia w dochodach oraz warunkach i poziomie życia mieszkańców wsi i miast. • Wzrost zagrożenia patologią. • Niski poziom PKB na 1 mieszkańca. • Utrwalanie niekorzystnej sytuacji gospodarczej regionu, ze względu na małe inwestycje.
---	--

Kapitał ludzki i społeczny

Mocne strony	Słabe strony
• Potencjał kadr w sferze oświaty, kultury fizycznej, pomocy społecznej, służby zdrowia. • Duża liczba szkół wyższych i ośrodków akademickich, dysponujących potencjałem kadry i młodzieży biorącej udział w zajęciach sportowych. • Zróżnicowany potencjał bazy naukowo – badawczej, obejmujący samodzielne instytucje i zaplecze szkół wyższych. • Przeciętnie lepszy niż w kraju poziom wykształcenia mieszkańców. • Wielki potencjał społecznego ruchu kulturalnego.	• Niewystarczająca partycypacja obywateli w rozwiązywaniu problemów istotnych dla społeczności lokalnych. • Zmniejszający się poziom aktywności zawodowej ludności powodujący niedostateczny udział w życiu społeczno- gospodarczym. • Niski poziom wykształcenia mieszkańców na obszarach wiejskich. • Brak kompleksowych, zakrojonych na szeroką skalę wspólnych przedsięwzięć instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych zmierzających do złagodzenia skutków ubóstwa. • Odływ dobrze wykształconej kadry. • Niewystarczająca liczba liderów lokalnych. • Niedostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb przełamywania bariery niskiej podaży pracy. • Brak zintegrowanych działań w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej. • Dynamiczny wzrost poziomu bezrobocia absolwentów szkół wyższych spowodowany nasyceniem rynku pracy i brakiem dostosowania kierunku wykształcenia do jego potrzeb.
Szanse	Zagrożenia
• Wykorzystanie potencjału ludzi starych, wspieranie działań aktywizujących w sferze edukacji kultury i rekreacji. • Wykorzystanie potencjału ludzi młodych, dobrze wykształconych posiadających wysokie kwalifikacje zawodowe. • Dostosowywanie kształcenia na uczelniach do nowych wyzwań i tendencji rynku.	• Utrwalanie niekorzystnego stanu wysokiego udziału osób biernych zawodowo wśród ogółu mieszkańców województwa, w związku z wysoką stopą bezrobocia. • Niskie dochody z pracy (zjawisko tzw. biedy pracujących). • Znaczący udział osób biernych zawodowo wśród ogółu mieszkańców województwa. • Bezrobocie strukturalne, duży udział

	bezrobotnych z niskim wykształceniem. • Migracje ludzi wykształconych, wzrastający drenaż kapitału kadr w regionie. • Zwiększający się odsetek osób zaprzestających edukacji z powodów ekonomicznych na poziomie ponadgimnazjalnym.
--	---

Pomoc społeczna

Mocne strony	Słabe strony
• W miarę dobre rozpoznanie potrzeb przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej. • Profesjonalnie wykształcona kadra pomocy społecznej. • Stały rozwój aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu • Problemy występujące w obszarze pomocy społecznej są coraz częściej dostrzegane przez władze samorządowe • Rozwój aktywności lokalnej i organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych • Rozwój infrastruktury społecznej	• Niedostateczny rozwój usług w miejscu zamieszkania, brak odpowiedniej infrastruktury środowiskowej, zwłaszcza na terenach wiejskich- istniejąca baza nadal nie zabezpiecza w pełni występujących w tym zakresie potrzeb • Niewystarczająca liczba pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej – jej rozmiar jest systematycznie zmniejszany • Brak środków finansowych na realizację niektórych zadań przez powiatowe centra pomocy rodzinie.
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość pozyskania środków budżetowych przez organizacje pozarządowe. • Możliwość wykorzystania funduszy unijnych na realizację programów związanych z reintegracją społeczną i zawodową osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. • W miarę dobre ustawodawstwo. • Położenie geograficzne (granica UE)	• Pauperyzacja społeczeństwa przyczyniająca się m.in. do wzrostu klientów pomocy społecznej, uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej. • Brak środków na zabezpieczenie niezbędnych potrzeb życiowych mieszkańców na poziomie progu interwencji socjalnej. • Stale poszerzający się obszar ubóstwa sprzyjający rozwojowi patologii społecznych. • Obciążanie ośrodków pomocy społecznej zadaniami należącymi do zadań pomocy społecznej.

Niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
• Systematyczny rozwój organizacji pozarządowych, działających w obszarze pomocy społecznej (usprawnienie działań, umiejętność pozyskiwania środków, w tym pieniędzy unijnych). • Wzrost wiedzy i umiejętności kadry działającej w obszarze pomocy społecznej na temat aktywnych form wspierania osób niepełnosprawnych oraz konieczności wdrażania kompleksowych programów zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.	• Przewaga pasywnych form wsparcia osób niepełnosprawnych w działaniach instytucji funkcjonujących m.in. w obszarze pomocy społecznej. • Niedostatecznie rozwinięty system edukacyjny dla osób niepełnosprawnych: zbyt mała liczba klas integracyjnych; niedostateczne wyposażenie szkół z oddziałami integracyjnymi w środki techniczne i pomoce, ułatwiające naukę niepełnosprawnym uczniom. • Mała liczba placówek niosących wsparcie osobom niepełnosprawnym oraz rodzinom z osobą niepełnosprawną. • Niedostatecznie rozwinięta wczesna diagnostyka i rehabilitacja dzieci niepełnosprawnych, w tym dzieci z uszkodzeniami okołoporodowymi oraz wadami wrodzonymi. • Brak kompleksowych, zakrojonych na szeroką skalę wspólnych przedsięwzięć instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych zmierzających do wsparcia środowiska ludzi niepełnosprawnych. • Zbyt niskie środki publiczne na wydatki niezbędne do rozwoju bazy społeczno - ekonomicznej województwa. • Duża liczba obiektów, które powinny być ogólnodostępne, a nie są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. • Niedostateczne działania instytucji zajmujących się wsparciem osób niepełnosprawnych: -realizacja zadań obejmujących głównie doraźne wsparcie -brak pełnej integracji środowiska ludzi niepełnosprawnych ze społecznością lokalną: niepełnosprawni uczestniczą w imprezach zorganizowanych specjalnie dla nich, bądź imprezach integracyjnych, nieliczni natomiast

	korzystają na co dzień z zajęć prowadzonych przez instytucje kulturalne, sportowe, turystyczne.
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość wykorzystania funduszy unijnych w realizacji programów wsparcia środowiska osób niepełnosprawnych. • Przyciągnięcie inwestorów ze względu na korzystne położenie regionu.	• Ubożenie osób niepełnosprawnych i rodzin z osobą niepełnosprawną: - wysoki odsetek osób i rodzin utrzymujących się z niezarobkowego źródła utrzymania wśród ogółu mieszkańców województwa, - znaczący udział osób niepełnosprawnych biernych zawodowo wśród ogółu niepełnosprawnych mieszkańców województwa, - niski poziom wykształcenia i kwalifikacji niepełnosprawnych mieszkańców województwa lubelskiego w porównaniu z mieszkańcami innych województw. • Utrwalanie się zjawisk prowadzących do wykluczenia społecznego: • Doraźne wsparcie oferowane niepełnosprawnym przez instytucje publiczne (brak kompleksowej opieki i współpracy z osobą niepełnosprawną); brak długofalowych działań na rzecz integracji ludzi niepełnosprawnych ze społecznością lokalną • Wykluczenie z rynku pracy, • Zmniejszenie szans młodych osób niepełnosprawnych na zdobycie wykształcenia i miejsca na rynku pracy ze względu na niedostateczne rozwiązania w zakresie edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych

Mocne strony	Słabe strony
• Wspieranie przez samorząd województwa inicjatyw podejmowanych przez podmioty na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. • Dostępność do leczenia odwykowego. • Działalność organizacji pozarządowych	• Brak placówki leczenia odwykowego dla dzieci i młodzieży. • Duża liczba osób uzależnionych nie objętych leczeniem. • Niewystarczająca liczba podmiotów niosących pomoc osobom i rodzinom doświadczającym sytuacji

	kryzysowych na wsi i w małych miastach. • Niewielki odsetek dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców uczestniczących w programach profilaktycznych. • Brak programów profilaktycznych skierowanych do młodych dorosłych (studenci, żołnierze). • Mała liczba gmin w województwie w których realizowano programy szkoleniowe dla sprzedawców napojów alkoholowych, dotyczące przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. • Zakupy alkoholu z nielegalnych źródeł wynikające z przygranicznego położenia województwa. • Duża liczba zatrzymanych kierowców prowadzących pojazdy pod wpływem alkoholu.
Szanse	Zagrożenia
• Tworzenie systemów wsparcia dla osób i rodzin doświadczających sytuacji kryzysowych łączących działania służb i instytucji: policji, prokuratury, organizacji pozarządowych, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pomocy społecznej, służby zdrowia. • Rozwój organizacji pozarządowych niosących pomoc osobom i rodzinom doświadczającym sytuacji kryzysowych w szczególności na wsi i w małych miastach. • Zwiększenie liczby realizatorów działań obejmujących problematykę uzależnień. • Intensyfikacja programów profilaktycznych i interwencyjnych skierowanych do różnych grup docelowych.	• Zmiany finansowania ochrony zdrowia prowadzące do zmniejszenia nakładów na leczenie odwykowe i ograniczenia liczby publicznych zakładów opieki zdrowotnej. • Pogłębiające się dysproporcje pomiędzy większymi ośrodkami, a resztą regionu w zakresie dostępności do leczenia odwykowego oraz do pomocy dla osób i rodzin w sytuacjach kryzysowych. • Wzrost liczby osób uzależnionych od alkoholu. • Obniżenie wieku inicjacji alkoholowej. • Marginalizacja osób uzależnionych i ich rodzin. • Zaburzenia w funkcjonowaniu rodzin osób uzależnionych.

Przeciwdziałanie narkomanii

Mocne strony	Słabe strony
• Funkcjonowanie Wojewódzkiego Zespołu ds. Zapobiegania Zakażeniom HIV, Opieki nad żyjącymi z HIV i Chorymi na AIDS oraz Przeciwdziałania Narkomanii. • Wspieranie przez samorząd województwa inicjatyw podejmowanych przez podmioty na rzecz profilaktyki uzależnień. • Funkcjonowanie dwóch programów redukcji szkód zdrowotnych w zakresie leczenia substytucyjnego. • Utworzenie Młodzieżowego Ośrodka Terapii i Readaptacji w Cholewiance k. Kazimierza Dolnego • Podniesienie wiedzy i świadomości społecznej na temat problemu narkomanii (wejście w życie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w 2005r.)	• Niedostateczna oferta lecznicza i terapeutyczna w szczególności na wsi i w małych miastach. • Brak wyodrębnionych środków w budżetach samorządów na działania związane z narkomanią. • Niewielki odsetek uczniów, nauczycieli i rodziców w województwie uczestniczących w programach profilaktycznych – z roku na rok sytuacja ta ulega poprawie • Niedostateczna liczba programów redukcji szkód. • Mała liczba osób realizujących na terenie województwa zadania profilaktyczne obejmujące problematykę uzależnień.
Szanse	Zagrożenia
• Rozwój organizacji pozarządowych niosących pomoc osobom uzależnionym. • Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku. • Zwiększenie liczby realizatorów działań obejmujących problematykę uzależnień. • Intensyfikacja programów profilaktycznych i interwencyjnych skierowanych do różnych grup docelowych.	• Wzrost liczby osób uzależnionych. • Rozszerzenie się zjawiska narkomanii na tereny małych miast i wsi. • Marginalizacja osób uzależnionych. • Obniżenie wieku inicjacji narkotykowej. • Wzrost liczby przestępstw stwierdzonych z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. • Dezaktualizacja wiedzy w zakresie zmieniającej się sceny substancji psychoaktywnych. • Rozpowszechnienie narkotyków i występowanie postaw społecznych przyzwalających na ich używanie.

Przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
• Działalność Wojewódzkiego Centrum Informacyjnego dla Ofiar Przestępstw i Wykroczeń oraz bazy danych o placówkach pomocowych funkcjonujących na terenie województwa.	• Mała liczba ośrodków interwencji kryzysowej. • Nierównomiernie rozmieszczona na terenie województwa sieć podmiotów udzielających pomocy ofiarom przemocy.

	- Niski poziom wiedzy wśród mieszkańców o formach przeciwdziałania przemocy w rodzinie. - Traktowanie zjawiska przemocy domowej w wielu środowiskach jako prywatnego i wstydliwego problemu. - Brak terapii dla sprawców przemocy. - Brak w polskim systemie prawnym skutecznych mechanizmów izolacji sprawcy przemocy od ofiary.
Szanse	Zagrożenia
- Tworzenie systemów wsparcia dla osób i rodzin doświadczających sytuacji kryzysowych łączących działania służb i instytucji: policji, prokuratury, organizacji pozarządowych, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pomocy społecznej, służby zdrowia. - Rozwój organizacji pozarządowych niosących pomoc osobom i rodzinom doświadczającym sytuacji kryzysowych zwłaszcza na wsi i w małych miastach.	- Pogłębiające się dysproporcje pomiędzy większymi ośrodkami, a resztą regionu w zakresie dostępności dla różnych form pomocy dla osób i rodzin w sytuacjach kryzysowych. - Zaburzenia w funkcjonowaniu rodzin, w których występuje zjawisko przemocy. - Marginalizacja osób i rodzin dotkniętych przemocą.

HIV/AIDS

Mocne strony	Słabe strony
- Funkcjonowanie Wojewódzkiego Zespołu ds. Zapobiegania Zakażeniom HIV, Opieki nad żyjącymi z HIV i Chorymi na AIDS oraz Przeciwdziałania Narkomanii. - Mała liczba osób żyjących z HIV i chorych na AIDS w województwie.	- Bardzo niski poziom wiedzy nt HIV/AIDS wśród mieszkańców województwa. - Mała liczba organizacji pozarządowych i innych podmiotów zajmujących się problematyką HIV/AIDS. - Gwałtowny wzrost liczby zakażeń HIV za naszą wschodnią granicą.
Szanse	Zagrożenia
Możliwość utrzymania niskiego poziomu zakażeń pod warunkiem zintensyfikowania działań profilaktycznych.	Wzrost liczby zakażonych spowodowany niską świadomością społeczną na temat profilaktyki.

Infrastruktura społeczna

Mocne strony	Słabe strony
• Liczna i dostępna baza edukacyjna i sieć placówek usług zdrowia. • Znaczący potencjał szkół wyższych państwowych i prywatnych. • Bogactwo obiektów i całych zespołów dziedzictwa kulturowego. • Równomiernie rozmieszczona sieć osadnicza będąca podstawą do stworzenia funkcjonalnej struktury infrastruktury społecznej. • Znaczące zasoby kadr w sferze społecznej, które mogą być potencjalnie zagospodarowane w obiektach infrastruktury społecznej. • Zauważalna pozytywna dynamika w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej.	• Rażąco niski poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną powodujący niezaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych ludności. • Niezadowalający poziom usług społecznych wynikający z niedoinwestowania sfery społecznej. • Mała liczba placówek niosących pomoc rodzinom dotkniętym, bądź zagrożonym ubóstwem, w tym głównie dzieciom z rodzin ubogich. • Brak w wyposażeniu infrastruktury turystycznej. • Niekorzystna kondycja finansowa ośrodków i klubów sportowych i ich słaba dostępność. • Niedostateczny rozwój bazy i usług związanych ze sportem i rekreacją. • Niedostateczny dostęp do oferty kulturalnej wynikający z ograniczonej infrastruktury. • Rażący niedobór obiektów służących rozwojowi społeczeństwa informacyjnego. • Niezadowalające warunki funkcjonowania organizacji pozarządowych.
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych na rozwój infrastruktury społecznej. • Realizacja projektów regionalnych i lokalnych przewidujących powstanie obiektów infrastruktury społecznej. • Wdrażanie standardów unijnych wymuszających sprawne funkcjonowanie instytucji usług społecznych. • Potencjał bazy rekreacyjnej i uzdrowiskowej. • Zwiększające się potrzeby szkoleniowe i edukacyjne.	• Pogarszanie się warunków edukacyjnych na terenach wiejskich, wynikające ze słabej infrastruktury i niżu demograficznego. • Pogarszające się warunki funkcjonowania służby zdrowia i brak niezbędnych, podstawowych inwestycji i modernizacji adekwatnych do potrzeb. • Powiększająca się dysproporcja w zakresie infrastruktury społecznej pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi.

2. ZADANIA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI ROPS

2.1. Struktura organizacyjna ROPS.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie jest samodzielną jednostką działającą od dnia 1 stycznia 2004 roku, powołaną uchwałą Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XIII/2009/03 z dnia 24 listopada 2003 roku.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie działa na podstawie:

- ustawy z dn. 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa
- ustawy z dn. 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych
- ustawy z dn. 22 marca 1990 roku o pracownikach samorządowych
- statutu nadanego uchwałą Nr XLVII/737/06 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dn. 6 czerwca 2006.

Przedmiotem działalności ROPS jest realizacja zadań samorządu województwa z zakresu polityki społecznej wynikających z przepisów:

- ustawy z dn. 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej
- ustawy z dn. 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
- ustawy z dn. 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- ustawy z dn. 29 lipca roku o przeciwdziałaniu narkomanii
- ustawy z dn. 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym
- ustawy z dn. 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie
- ustawa z dn. 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentacji

Na podstawie wyżej wymienionych przepisów ROPS w Lublinie realizuje zadania Samorządu Województwa Lubelskiego w zakresie: pomocy społecznej, rehabilitacji społeczno zawodowej osób niepełnosprawnych, rozwiązywania problemów związanych z używaniem legalnych i nielegalnych substancji psychoaktywnych oraz koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii.

Obok realizacji zadań ustawowych ROPS podejmuje szereg inicjatyw mających na celu kreowanie polityki społecznej pozyskując środki, również z innych źródeł.

Do najważniejszych działań realizowanych w tym obszarze należy zaliczyć:

1. Realizację projektu systemowego ROPS pt. „Szkolenie i doradztwo podnoszące kwalifikacje pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.3 Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej,
2. Realizacja Programu Integracji Społecznej w ramach Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich finansowanego na podstawie umowy pożyczki zawartej pomiędzy Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju a Rządem Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 kwietnia 2006 r.,
3. Udział w Kampaniach Społecznych finansowanych ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
4. Współudział w realizacji projektu 1.20 „Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomocy i integracji społecznej” w ramach Priorytetu I Zatrudnienie i Integracja Społeczna Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

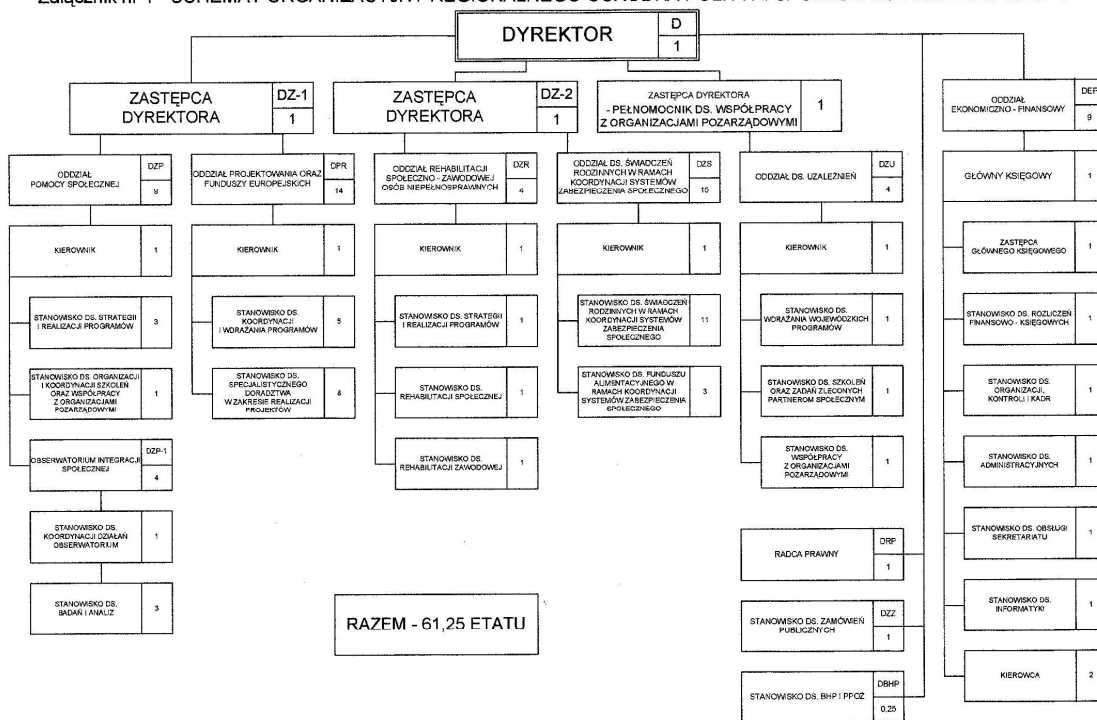
W ramach realizowanych zadań ROPS w Lublinie współpracuje z wieloma partnerami publicznymi i społecznymi ze środowisk samorządowych, naukowych, oświatowych, sądów, policji, służby zdrowia, organizacji pozarządowych oraz lokalnymi mediami. Współpraca ta podnosi jakość podejmowanych przedsięwzięć, jednocześnie umacniając dobry wizerunek ROPS w lokalnych społecznościach.

Działalność merytoryczna Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Lublinie prowadzona jest przez oddziały:

- Oddział Pomocy Społecznej,
- Oddział ds. Rehabilitacji Społeczno – Zawodowej,
- Oddział ds. Uzależnień
- Oddział Świadczeń Rodzinnych
- Oddział Ekonomiczno-Finansowy

Strukturę organizacyjną ROPS w Lublinie przedstawia poniższy schemat stanowiący załącznik nr 1 do raportu.

Załącznik nr 1 - SCHEMAT ORGANIZACYJNY REGIONALNEGO OŚRODKA POLITYKI SPOŁECZNEJ W LUBLINIE /ROPS/

Zadania Oddziału Pomocy Społecznej wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (DZ.U.09. Nr 175 poz.1362 j. t. z późn. zm.):

1. opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi - po konsultacji z powiatami;
2. organizowanie kształcenia, w tym prowadzenie publicznych szkół służb społecznych oraz szkolenia zawodowego kadr pomocy społecznej;
3. rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska;
4. prowadzenie banku danych o wolnych miejscach w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie województwa;
5. sporządzanie bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

W 2009 r. na realizację zadań pomocy społecznej zostały zabezpieczone środki z budżetu Województwa Lubelskiego w wys. 820 000 zł, w tym:

- na organizację i prowadzenie szkoleń kadr pomocy społecznej – 70 000 zł,
- na zlecenie zadań pomocy społecznej organizacjom pozarządowym – 750 000 zł.

W 2009 r. przeprowadzono 6 szkoleń, które były skierowane do kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy oraz przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. W 2009 r. w szkoleniach uczestniczyło 218 osób.

W miesiącu maju 2009 r. została opracowana „Informacja dot. pomocy społecznej w województwie lubelskim” oraz „Natężenie problemów społecznych w gminach”, wg stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. Dokumenty te identyfikują przyczyny ubóstwa na terenie gmin województwa lubelskiego. Pozwalają na określenie: liczby osób korzystających z pomocy społecznej, przyczyn powodujących konieczność udzielania pomocy, realizacji zadań przez poszczególne szczeble administracji, kosztu świadczeń w rozbiciu na koszty ponoszone przez administrację rządową samorządową /gminy i powiaty/, stanu zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, istniejącej infrastruktury socjalnej, rozwoju aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

W 2009 r. Oddział realizował 3 programy wspierające samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania przyczyn ubóstwa:

1. Rozwój środowiskowych form wsparcia skierowanych do rodzin z dziećmi,
- 2.” Aktywny Senior” - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez ich aktywizację,
3. Rozwój sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego.

Zgodnie z art. 21 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej prowadzi bank danych o wolnych miejscach w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie województwa. Bank danych prowadzony jest w oparciu o comiesięczną informację uzyskaną z powiatowych centrów pomocy rodzinie, na terenie których funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze i jest aktualizowany na bieżąco. Powyższa informacja jest dostępna na stronie internetowej ROPS. W ramach tego zadania ROPS pośredniczył w szukaniu wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z terenu innych województw oraz województwa lubelskiego.

W 2009 r. ROPS przystąpił do projektu „Poprawa jakości usług świadczonych w domach pomocy społecznej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych” realizowanego w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy. Celem tego programu jest wspieranie domów pomocy społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz ich personelu w zakresie:

- poprawy infrastruktury domów pomocy społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- podnoszenie kwalifikacji personelu domów pomocy społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- poprawa jakości usług pielęgniarских dla mieszkańców domów pomocy społecznej poprzez wspieranie kwalifikacji zawodowych pielęgniarek .

Opracowany w 2009 r. Zarys Projektu, po pozytywnej ocenie Instytucji Pośredniczącej tj. Biura do Spraw Zagranicznych Programów Pomocy w Ochronie Zdrowia, został przekazany stronie szwajcarskiej.

W ramach projektu systemowego „Koordynacja na Rzecz Aktywnej Integracji” Działania 1.2 „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej” Priorytet I „Zatrudnienie i integracja społeczna” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowanego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w listopadzie 2009 r. ROPS przystąpił do realizacji zadania „Wsparcie Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej w zakresie utworzenia Obserwatorium Integracji Społecznej”.

W celu zdiagnozowania poziomu rozwoju społecznego regionu i wskazania podstawowych kierunków ewaluacji w sferze polityki społecznej opracowana została Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2005 – 2013. Strategia wspiera szeroko rozumianą politykę społeczną, której celem jest „społeczeństwo zintegrowane i jednocześnie wolne od problemów wykluczenia społecznego i ubóstwa, a zwłaszcza bezrobocia”. Realizacja Strategii Polityki Społecznej Samorządu Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 w obszarze Efektywna pomoc społeczna w 2009 r. przebiegała min. poprzez:

- dobór zadań zleczanych organizacjom pozarządowym w ramach otwartego konkursu ofert, realizujących cele szczegółowe programu „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną”,
- wzmacnianie potencjału kadry pomocy społecznej poprzez organizację szkolenia i doskonalenia zawodowego
- monitoring wskaźników realizacji celu strategicznego „Efektywna pomoc społeczna”.

Cel generalny strategii województwa lubelskiego to: „**Lubelszczyzna regionem pełnej integracji społecznej i wysokiego poziomu życia, stwarzającym możliwości zaspokajania potrzeb wszystkich mieszkańców oraz skutecznego rozwiązywania problemów z wykorzystaniem potencjału kapitału ludzkiego, aktywności organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych.**”

W strategii zaplanowano rozwój różnych obszarów polityki społecznej i racjonalne podejmowanie działań na rzecz podnoszenia jakości życia mieszkańców naszego regionu w sześciu obszarach strategicznych, do których należą:

1. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa

1. Wspieranie profilaktyki i promocji zdrowia.
2. Optymalizacja istniejącego potencjału kadr opieki medycznej i dostępu do usług zdrowotnych.
3. Utworzenie sprawnego systemu informacji zdrowotnej.
4. Zwiększenie dostępności do edukacji, zwłaszcza dla mieszkańców obszarów wiejskich.
5. Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie bezpieczeństwa publicznego.
6. Wzmocnienie działań służących promocji i upowszechnieniu kultury fizycznej, sportu, rekreacji i wypoczynku.
7. Wykorzystanie potencjału ekologicznego dla poprawy warunków i jakości życia mieszkańców
8. Wzrost uczestnictwa społeczeństwa w szeroko pojętym życiu kulturalnym.

2. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

1. Zwiększenie potencjału organizacji pozarządowych i wsparcie ich współpracy z innymi instytucjami.
2. Tworzenie warunków dla zwiększenia szans rozwoju społecznego i zawodowego, zwłaszcza ludzi młodych.
3. Intensyfikacja aktywności mieszkańców w wymiarze gospodarczym, społecznym i zawodowym.
4. Organizacja spójnego systemu kształcenia adekwatnego do potrzeb rynku pracy.
5. Kształtowanie tożsamości regionalnej i wzmocnienie identyfikacji mieszkańców z województwem.
6. Optymalne wykorzystanie potencjału ludzkiego w warunkach społeczeństwa informacyjnego.

7. Poprawa warunków na rynku pracy poprzez rozwój zasobów ludzkich i promocję przedsiębiorczości.
8. Wzmocnienie planowania strategicznego i operacyjnego w zakresie polityki społecznej.

3. Efektywna pomoc społeczna

1. Wsparcie osób i rodzin dotkniętych długotrwałym bezrobociem.
2. Wzmocnienie potencjału kadry pomocy społecznej.
3. Rozwój infrastruktury społecznej.
4. Rozwój środowiskowych form wsparcia w miejscu zamieszkania.
5. Wspieranie osób i rodzin będących w kryzysie.
6. Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego.
7. Rozwijanie form rodzinnej opieki zastępczej.
8. Wspieranie grup szczególnego ryzyka zagrożonych dezintegracją społeczną i zawodową
9. Sprawny system wsparcia dla osób starszych.
10. Rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej.

4. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym w ramach zintegrowanych, kompleksowych działań

1. Wzmocnienie wpływu środowiska osób niepełnosprawnych na kształt rozwiązań legislacyjnych dotyczących niepełnosprawności oraz programów ograniczania skutków niepełnosprawności.
2. Promocja aktywnych, innowacyjnych form wsparcia, dostosowanych do rzeczywistych potrzeb ludzi niepełnosprawnych, realizowanych przez instytucje oraz organizacje pozarządowe.
3. Ujednolicenie przestrzenne usług socjalnych i oferty wsparcia środowiska osób niepełnosprawnych na terenie całego województwa.
4. Zwiększenie efektywności wsparcia osób niepełnosprawnych, wykorzystanie potencjału środowiska lokalnego i organizacji pozarządowych oraz wzmocnienie i rozszerzenie współpracy instytucji z organizacjami pozarządowymi w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych.
5. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcia odpowiedniego poziomu wykształcenia, kwalifikacji i rozwoju zawodowego.

6. Wzmocnienie opieki nad niepełnosprawnymi dziećmi i młodzieżą poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia środowiskowego.
7. Ograniczanie skutków niepełnosprawności poprzez promocję działań profilaktycznych, podnoszenie poziomu wiedzy i zwiększenie dostępności usług, diagnostyki, rehabilitacji.

5. Profilaktyka oraz ograniczenie problemów wynikających z uzależnienia od alkoholu i narkotyków

1. Ograniczenie globalnego spożycia alkoholu i zmiana struktury jego spożycia ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży.
2. Zmniejszenie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych wynikających ze spożywania alkoholu.
3. Zmniejszenie zaburzeń życia rodzinnego spowodowanych spożywaniem alkoholu.
4. Ograniczenie tempa wzrostu używania narkotyków – zmniejszenie liczby nowych konsumentów, zwłaszcza wśród młodzieży.
5. Zwiększenie efektywności leczenia i rehabilitacji oraz redukcji szkód zdrowotnych spowodowanych używaniem narkotyków.
6. Ograniczenie tempa wzrostu przestępczości związanej z narkotykami.
7. Ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV w województwie lubelskim oraz zapewnienie dostępności opieki nad ludźmi żyjącymi z HIV i chorymi na AIDS.

6. Rozwój infrastruktury społecznej

1. Tworzenie infrastruktury dla funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego.
2. Rozwój bazy sportowej, rekreacyjnej, uzdrowiskowej oraz placówek czasu wolnego.
3. Wzmocnienie infrastruktury służącej zwiększeniu poziomu kulturalnego społeczeństwa.
4. Polepszenie infrastrukturalnych warunków realizacji funkcji poradnictwa i doradztwa.
5. Wzmocnienie bazy oświatowej i szkoleniowej, umożliwiającej dostęp do wykształcenia i zwiększenia kwalifikacji.
6. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia.
7. Wyrównanie poziomu infrastruktury społecznej pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi.

Realizacja Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013 jest oparta na Regionalnych Planach Działania w zakresie polityki społecznej przewidzianych do wdrożenia w cyklach trzyletnich w latach: 2005-2007; 2008-2010; 2011-2013;

pokrywających się czasowo z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007-2013 i Narodową Strategią Polityki Społecznej na lata 2007-2013.

2.2. Wybrane zagadnienia z zakresu polityki społecznej podejmowane przez ROPS w województwie lubelskim

2.2.1. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2007-2010.

W odpowiedzi na problemy związane z używaniem alkoholu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie opracował Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2007-2010. Zadania określone w w/w Programie są kontynuacją przedsięwzięć realizowanych w ramach Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2004-2006.

Cele oraz działania ujęte w Programie określone zostały na podstawie wytycznych zawartych w Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006-2010 i diagnozy problemów związanych z używaniem alkoholu w województwie lubelskim. Poniższe cele wynikają także z zadań dla Samorządu Województwa określonych w Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.).

Cel strategiczny Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2007-2010 wynika z założeń i kierunków określonych w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013.

Cel 1. Wspieranie i udzielanie pomocy samorządom gminnym w realizacji i ewaluacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz samorządom powiatów, które włączają się w zadania z zakresu profilaktyki problemów alkoholowych.

Cel 2. Zwiększanie kompetencji oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Cel 3. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin.

Cel 4. Promowanie działań edukacyjnych i profilaktycznych ukierunkowanych na ograniczenie zjawiska oraz skutków picia alkoholu przez kobiety w ciąży.

Cel 5. Wspieranie rozwoju programów profilaktycznych w szczególności na terenach wiejskich i małych miast.

Cel 6. Wspieranie rozwoju systemów przeciwdziałania przemocy.

Cel 7. Inspirowanie i udział w ogólnopolskich i regionalnych kampaniach edukacyjno – informacyjnych dotyczących różnych aspektów problemów alkoholowych.

Cel 8. Systematyczne poszerzanie wiedzy na temat wzorów konsumpcji alkoholu oraz monitorowanie postaw i zachowań społecznych wobec problemów alkoholowych na terenie całego województwa.

Cel 9. Pomoc w realizacji programów prowadzonych przez instytucje i podmioty pozarządowe zajmujące się rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz środowiska wzajemnej pomocy, w tym stowarzyszenia abstynenckie.

Cel 10. Wspieranie Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Lublinie.

Cel 11. Współudział w tworzeniu Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej.

2.2.2. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2008-2010

Cele oraz działania ujęte w Programie określone zostały na podstawie wytycznych zawartych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006-2010, Krajowym Programie Zwalczania AIDS i zapobiegania HIV i diagnozy problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w województwie lubelskim. Poniższe cele odzwierciedlają także zadania dla Samorządu Województwa określone w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 179, poz. 1485)

Dokumentami, z którymi koresponduje Wojewódzki Program są następujące Programy:

1. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2007-2010,
2. Program przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną,
3. Program współpracy Województwa Lubelskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Cel strategiczny Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2008-2010 wynika z założeń i kierunków określonych w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013

Cel 1. Realizacja działań profilaktycznych.

Cel 2. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku oraz HIV/AIDS.

Cel 3. Wspieranie i udzielanie pomocy samorządom gminnym w realizacji i ewaluacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania narkomanii

Cel 4. Poprawa dostępności w zakresie leczenia, rehabilitacji i korzystania z programów ograniczania szkód zdrowotnych.

Cel 5. Poprawa jakości i dostępu w kierunku badań w zakresie HIV/AIDS oraz do diagnostyki i opieki nad ludźmi z problemem HIV/AIDS oraz osobami narażonymi na zakażenia.

Cel 6. Raport wojewódzki „Problemy związane z narkotykami, ich używaniem, rynkiem oraz realizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomani na terenie województwa lubelskiego”.

Zadania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii koordynuje Oddział Uzależnień ROPS w Lublinie.

Zadania Oddziału ds. Uzależnień za rok 2009:

1. Opracowywanie i realizacja zadań wynikających z Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz z Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
2. Inspirowanie i wspieranie rozwoju nowoczesnych programów profilaktycznych realizowanych w środowisku pozaszkolnym i rodzinnym oraz w grupach podwyższonego ryzyka.
3. Leczenie, rehabilitacja i reintegracja osób uzależnionych.
4. Ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem narkotyków.
5. Inspirowanie i wspieranie działań w zakresie rozwoju systemu przeciwdziałania agresji, przemocy w rodzinie i przemocy wobec dzieci.

6. Organizowanie szkoleń dla przedstawicieli społeczności lokalnych zaangażowanych w działania profilaktyczne i naprawcze
7. Wspieranie i udzielanie pomocy samorządom lokalnym w realizacji gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom.
8. Wspieranie programów realizowanych przez organizacje pozarządowe z zakresu problemów uzależnień.
9. Monitorowanie stanu problemów społecznych województwa mieszczących się w zakresie zadań merytorycznych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie.
10. Prowadzenie merytorycznej kontroli prawidłowości wykorzystania środków finansowych otrzymanych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej przez podmioty realizujące programy z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
11. Współpraca z przedstawicielami administracji rządowej, samorządowej i innymi podmiotami w ramach realizacji zadań w obszarze uzależnień.

W ramach Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowanego przez Oddział Uzależnień ROPS w Lublinie w 2009 roku zostały wydatkowane środki finansowe w kwocie **957 905,31 zł**.

Najwięcej środków finansowych wydatkowano na realizację przedsięwzięć profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży. W ramach tej grupy zadań wspierano pracę z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym w placówkach wsparcia dziennego oraz wypoczynek i rekreację dzieci i młodzieży jako alternatywne wobec używania substancji psychoaktywnych formy spędzania wolnego czasu. Wspierano także programy profilaktyczne adresowane do młodzieży z grup wysokiego ryzyka zagrożonej uzależnieniem od narkotyków oraz przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od narkotyków oraz realizację programów redukcji szkód zdrowotnych i społecznych.

Szczególną uwagę zwrócono na wsparcie przedsięwzięć realizowanych na obszarach wiejskich,

W ramach zadania z zakresu profilaktyki pierwszorzędowej na rzecz dzieci i młodzieży w 2009 r. finansowane w ramach zadania: „Pozaszkolne programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich i małych miast” wsparciem objęto 31 przedsięwzięć profilaktycznych z terenu całego województwa na łączną kwotę **200 000,00 zł**. Dofinansowaniem objęto pozaszkolne formy opieki, edukacji oraz wychowania dzieci i młodzieży takie jak: wypoczynek i rekreacja (kolonie

letnie, obozy, pólkolonie, zajęcia sportowe) oraz programy realizowane w placówkach socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych.

Ponadto od 2006 r. na zlecenie ROPS organizacje pozarządowe w porozumieniu z samorządami gminnymi realizują zadanie, mające na celu tworzenie nowych świetlic socjoterapeutycznych w gminach wiejskich. W 2009 r. ROPS wspierał placówki utworzone w latach poprzednich oraz uczestniczył w utworzeniu kolejnych 3 kolejnych nowych placówek. Od 2006 r. utworzono łącznie na terenie województwa lubelskiego 11 placówek.

Szeroką gamą działań objęto także osoby uzależnione, współuzależnione oraz ofiary przemocy. Dofinansowano funkcjonowanie ośrodków interwencji kryzysowej oraz punktów informacyjno-konsultacyjnych, systemem wsparcia objęto programy realizowane w placówkach stacjonarnych i hostelowych oraz programy terapii uzależnień i resocjalizacji wobec osób przebywających w zakładach karnych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz ochotniczych hufcach pracy.

Należy także zwrócić uwagę na inne działania o charakterze profilaktycznym, które stale podejmuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Na bieżąco kolportuje materiały dotyczące problemów uzależnień (materiały o treściach profilaktycznych otrzymują między innymi: organizacje pozarządowe, szkoły, samorządy gminne). Pracownicy Oddziału ds. Uzależnień uczestniczą w spotkaniach promujących zdrowy styl życia w środkach masowego przekazu oraz w spotkaniach organizowanych przez organizacje pozarządowe i samorządy lokalne. Od 2004 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie publikuje Biuletyn Wojewódzki „Problemy Społeczne”. Biuletyn jest udostępniany samorządom lokalnym, organizacjom i instytucjom działającym w obszarze polityki społecznej.

Dotacje dla jednostek sektora finansów publicznych:

1. Dotacja przedmiotowa dla SPZOZ –WOTUW – zawarto 2 umowy na kwotę 132 592,91 zł.
2. Dotacja przedmiotowa dla SPZOZ – całodobowych zakładów leczenia odwykowego na realizację zadań ponad kontraktowych - zawarto 3 umowy na kwotę 70 000,00 zł.

Dotacje dla organizacji pozarządowych:

1. Pozaszkolne programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich i małych miast - zawarto 31 umów na kwotę 200 000,00 zł

2. Programy naprawcze dla osób przebywających w placówkach penitencjarnych – zawarto 3 umowy na kwotę 25 000,00 zł
3. Terapia poszerzona i rehabilitacja dla osób uzależnionych, współuzależnionych w placówkach stacjonarnych prowadzonych przez organizacje pozarządowe – zawarto 3 umowy na kwotę 80 000,00 zł
4. Utworzenie świetlic socjoterapeutycznych w środowisku wiejskim oraz wsparcie już istniejących, utworzonych w 2008 r. przez Samorząd Województwa Lubelskiego w ramach zadania „Świetlica w środowisku wiejskim” - zawarto 6 umów na kwotę 120 000,00 zł.
5. Rehabilitacja po zakończonym leczeniu kierowana do osób uzależnionych i ich rodzin podejmowana w stowarzyszeniach i klubach abstynenckich - zawarto 9 umów na kwotę 35 000,00 zł.
6. Programy pomocowe, dla sprawców, dla ofiar przemocy domowej – w szczególności dzieci - zawarto 14 umów na kwotę 75 000,00 zł.
7. Dofinansowanie działalności świetlic socjoterapeutycznych utworzonych przez Samorząd Województwa Lubelskiego w latach 2006-2009 w ramach zadania „Świetlica w środowisku wiejskim” – zawarto 10 umów na kwotę 130 000,00 zł, przekazano 129 973,00 zł

Szkolenia:

1. Prowadzenie szkoleń dla osób zaangażowanych w działania profilaktyczne i naprawcze – zawarto 1 umowę na kwotę 20 000,00 zł.
2. Edukacja pracowników służby zdrowia w zakresie metody wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji wobec nadużywających alkoholu pacjentów – zawarto 1 umowę na kwotę 9 500,00 zł.

Konferencje szkoleniowe i inne przedsięwzięcia realizowane przez ROPS :

3. Współpraca z samorządami gminnymi i powiatowymi w procesie tworzenia lokalnych strategii na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi (konsultacje merytoryczne i doradztwo, kampanie edukacyjno-społeczne, konferencje szkoleniowe) – 39 000,00 zł.
4. Publikacja Biuletynu Wojewódzkiego „Problemy Społeczne” – 4 000,00 zł
5. Diagnoza używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież województwa lubelskiego - zawarto 1 umowę na kwotę 13 639,40 zł
6. Wynagrodzenia wykładowców na konferencjach organizowanych przez ROPS – 4200,00 zł

Środki finansowe wydatkowane w 2009 roku w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i HIV/AIDS wyniosły **471 900,00 zł**.

Dotacje dla organizacji pozarządowych:

1. Zwiększenie świadczeń poza kontraktowych w poradniach i ośrodkach stacjonarnych oraz w punktach testowania HIV/AIDS - 295 000,00 zł (zawarto 7 umów).
2. Nowatorskie programy profilaktyki II-go rządowej, adresowane do różnych grup docelowych – zawarto 2 umowę na kwotę 15 000,00
3. Realizacja programów ograniczania szkód zdrowotnych i społecznych – zawarto 1 umowę na kwotę 15 000,00 zł.
4. Oferta pomocowa dla żyjących z HIV i chorych na AIDS - zawarto 1 umowę na kwotę 10 000,00 zł.
5. Zwiększenie świadczeń poza kontraktowych w ośrodkach stacjonarnych zajmujących się terapią osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych – zawarto 2 umowy na kwotę 80 000,00 zł

2.2.3. Wojewódzki program dotyczący wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Program jest integralną częścią Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013. Obejmuje następujące działania:

- I. Zapobieganie powstawaniu zjawiska niepełnosprawności.
- II. Ograniczanie i łagodzenie skutków niepełnosprawności.
- III. Wspieranie edukacji i zatrudnienia w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu.
oraz wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych.
- IV. Współpraca z jednostkami kształcącymi, w tym wyższymi uczelniami.
- V. Promowanie i wspieranie postaw obywatelskich.

Program realizowany jest przez departamenty Urzędu Marszałkowskiego oraz jednostki organizacyjne samorządu województwa. W celu realizacji programu prowadzona jest bieżąca współpraca z Urzędem Wojewódzkim, samorządami powiatowymi i gminnymi, urzędami pracy oraz organizacjami pozarządowymi a także oddziałem PFRON. Szczegółowa analiza

realizacji Programu dokonywana jest w pierwszym kwartale każdego roku i włączana do Informacji dot. działań prowadzonych na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych przez Samorząd Województwa oraz samorządy powiatowe, przekazywanej Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

Zgodnie z art. 35 ust. 1 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zadania przypisane ustawowo do realizacji samorządowi województwa i wykonywane w 2009r. przez Oddział Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych ROPS w Lublinie obejmowały:

- 1) Realizację wojewódzkiego programu dotyczącego wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych.
- 2) Opracowywanie i przedstawianie Pełnomocnikowi informacji o prowadzonej działalności.
- 3) Dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994r. - Prawo budowlane.
- 4) Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej.
- 5) Współpracę z organami administracji rządowej oraz powiatami i gminami w realizacji zadań wynikających z ustawy.
- 6) Współpracę z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 7) Opiniowanie wniosku o wpis do rejestru ośrodków uprawnionych do przyjmowania grup turnusów rehabilitacyjnych.
- 8) Współpracę z Wojewódzką Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Marszałku Województwa Lubelskiego.
- 9) Zlecanie organizacjom pozarządowym do realizacji ze środków PFRON zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej co roku opracowuje i przedstawia Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych informację dotyczącą działań prowadzonych na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych przez Samorząd Województwa oraz samorządy powiatowe. Analizie podlegają w szczególności rynek pracy, edukacja, stan infrastruktury, realizowane programy.

Samorząd Województwa Lubelskiego udziela dofinansowania do robót budowlanych

w obiektach służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych. W 2009 r. Sejmik Województwa Lubelskiego zagwarantował na ten cel kwotę **1.268.089 zł.**

Do zadań samorządu województwa należy dofinansowanie ze środków PFRON kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej. Sejmik Województwa Lubelskiego przeznaczył w 2009 r. kwotę **3.596.068,33 zł.** na zabezpieczenie kosztów utworzenia i działalności zakładów aktywności zawodowej, w tym 2.681.068,33 zł. na pokrycie kosztów działalności oraz 915.000 zł. na dofinansowanie kosztów utworzenia 1 zakładu. Zarówno środki na działalność, jak i na utworzenie zostały wykorzystane w 100 %. We wszystkich zakładach na terenie województwa lubelskiego zatrudnione są obecnie 173 osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Zadania w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych realizują zarówno podmioty publiczne, jak i prywatne, w tym głównie samorządy, organizacje pozarządowe, państwowe fundusze celowe, przedsiębiorcy, jednostki edukacyjne i szkoleniowe.

W ubiegłym roku Samorząd Województwa ogłosił 3 konkursy dot. realizacji zadań wymienionych w ww. rozporządzeniu na łączną kwotę dofinansowania **440.000 zł.** Podpisano 40 umów na pełną ww. kwotę 440.000 zł. Największym zainteresowaniem cieszyło się zadanie dot. organizacji imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach (21 umów). Pozostałe umowy dotyczyły kolejno grupowych i indywidualnych zajęć dla osób niepełnosprawnych (10), poradnictwa (6), szkoleń, kursów, warsztatów (3). Ponad połowę umów (25) podpisano z organizacjami działającymi na terenie powiatu lubelskiego grodzkiego. Świadczy to o nie zmieniającej się na przestrzeni ostatnich lat sytuacji prężnej działalności podmiotów sektora pozarządowego skoncentrowanych na terenie miasta wojewódzkiego, przy jednoczesnej słabości podmiotów funkcjonujących w miastach powiatowych i gminach. Ponadto pierwszy pełen rok prowadzenia przedmiotowego zadania wykazał znaczącą przewagę ofert z zakresu rehabilitacji społecznej, w porównaniu z zawodową.

Poza zadaniami ustawowymi Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie podejmował również inne działania w obszarze rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, m. innymi realizację Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami II - w obszarze A.

W ramach tego obszaru ze środków PFRON mogło być udzielone dofinansowanie

do wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny. Celem programu było udzielenie wsparcia regionom o szczególnie niskim PKB oraz o wysokim bezrobociu. W 2009 r. podpisano 2 umowy. Łączna kwota dofinansowania ze środków PFRON wyniosła wg umów **78.497 zł**.

2.2.4. Efektywna pomoc społeczna

Program „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną” jest jednym z programów zawartych w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego przyjętej Uchwałą Nr XXXIII/450/05 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 25 kwietnia 2005r. realizowanym we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego (gminami i powiatami) oraz organizacjami pozarządowymi.

Celem programu jest zmniejszenie ryzyka wykluczenia społecznego osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych poprzez:

- aktywizację lokalnych środowisk na rzecz pomocy osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym,

- podniesienie jakości usług w miejscu zamieszkania, szczególnie w zakresie świadczeń pomocy społecznej
- zwiększenie dostępności do usług w zakresie profilaktyki i terapii osób, rodzin - rozwój działań wzmacniających aktywność osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych, bezdomnych,
- wspieranie działań organizacji pozarządowych szczególnie na terenach wiejskich,
- rozwój wolontariatu.

Cele szczegółowe programu:

1. Wsparcie osób i rodzin dotkniętych długotrwałym bezrobociem
2. Wzmocnienie potencjału kadry pomocy społecznej
3. Rozwój infrastruktury społecznej
4. Rozwój środowiskowych form wsparcia w miejscu zamieszkania
5. Wspieranie osób i rodzin będących w kryzysie
6. Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego
7. Rozwijanie form rodzinnej opieki zastępczej
8. Wspieranie grup szczególnego ryzyka zagrożonych dezintegracją społeczną i zawodową

9. Sprawny system wsparcia dla osób starszych
10. Rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej

W ramach: „Programu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną” Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013 realizowane są następujące projekty :

1. Rozwój środowiskowych form wsparcia skierowanych do rodzin z dziećmi

Projekt jest realizacją celu szczegółowego Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, programu strategicznego: „Program przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną” Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013.

Cele projektu:

- przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin mających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych wobec dzieci, w tym dzieci niepełnosprawnych
- zwiększenie dostępności do informacji i poradnictwa dla dzieci i rodziców
- wzmacnianie rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego dzieci
- możliwość rozwoju talentów i zainteresowań,
- organizacja czasu wolnego,
- zapobieganie i przeciwdziałanie różnym formom niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży oraz dysfunkcjonalności rodzin,
- zapobieganie umieszczania dzieci w placówkach instytucjonalnych.

2. "Aktywny Senior" - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez ich aktywizację

Projekt jest realizacją celu szczegółowego - Sprawny system wsparcia dla osób starszych, programu strategicznego: „Program przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną” Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013

Celem głównym projektu jest poprawa sytuacji osób starszych poprzez rozwój innowacyjnych form wsparcia środowiskowego .

3. Rozwój sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego

Projekt jest realizacją celu szczegółowego – Wspieranie grup szczególnego ryzyka zagrożonych dezintegracją społeczną i zawodową, programu strategicznego: „Program przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną” Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013.

Cel projektu:

- rozwój różnorodnych zintegrowanych form oparcia społecznego w tym:
- wsparcie merytoryczne dla instytucji i organizacji podejmujących działania na rzecz promocji i profilaktyki zaburzeń psychicznych,* zapewnienie i wspieranie rozwoju różnorodnych form oparcia społecznego,* rozszerzenie idei wolontariatu,
- przeciwdziałanie izolacji i marginalizacji osób z zaburzeniami psychicznymi i rodzin znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego,
- stymulowanie działań zmierzających do organizowania grup wsparcia i samopomocy,
- wspieranie działań organizacji pozarządowych prowadzących działania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w szczególności na terenach wiejskich,
- aktywizacja lokalnych środowisk na rzecz pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom.

2.2.5. Realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną oraz gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych przez gminy województwa lubelskiego.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. wprowadziła znaczące zmiany m.in. w zakresie zadań realizowanych przez samorządy lokalne w obszarze pomocy społecznej. Nowe zadania mają charakter systemowy i zmierzają do projektowania długoterminowych działań gminy na rzecz mieszkańców.

W naszym województwie na 213 gmin 212 posiada opracowaną i uchwaloną strategię rozwiązywania problemów społecznych, w roku ubiegłym taki dokument posiadało 176 gmin.

Kolejnym zadaniem realizowanym przez samorząd lokalny jest tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Spośród 213 gmin 149 (tj. 70 %)

posiada opracowany gminny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. W pozostałych gminach trwają prace nad wprowadzeniem tego systemu.

Programy osłonowe realizowane przez gminy województwa lubelskiego.

W 2009 r. wszystkie gminy naszego województwa realizowały program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Ponadto 189 gmin realizowało również inne, wynikające z rozeznaczonych potrzeb, programy osłonowe. Adresatami programów były: osoby bezdomne, bezrobotne, uzależnione od alkoholu, osoby i rodziny o niskich dochodach, dzieci z rodzin patologicznych, ofiary przemocy domowej, osoby starsze, niepełnosprawne, osoby z zaburzeniami psychicznymi, rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi, bezrobotne kobiety, społeczność lokalna.

Najczęściej realizowane programy osłonowe to:

- Program profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną
- Gminne programy przeciwdziałania przemocy
- Gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych
- Programy wychodzenia z bezdomności
- Program Centrum Aktywności Lokalnej

Najczęściej wskazywane efekty programów to:

- ograniczenie zjawiska niedożywienia,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- ograniczenie zjawiska bezrobocia,
- ograniczenie zjawiska bezdomności,
- usamodzielnienie rodzin,
- wsparcie finansowe,
- aktywizacja pokolenia seniorów,
- ograniczenie zjawiska alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy domowej,
- kształtowanie postaw prospołecznych,
- organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- poprawa jakości życia rodziny,
- utworzenie grup samopomocowych,
- podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców,
- stworzenie środowiskowej sieci wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin,

- wsparcie rodzin oraz pomoc w uwalnianiu się od problemów alkoholowych,
- kompensacja zaniedbań wychowawczych i wyrównywanie szans dzieci,
- wzrost umiejętności komunikacyjnych w rodzinach,
- aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Należy podkreślić, iż w realizacji w/w programów poza beneficjentami wzięło udział wielu partnerów reprezentujących administrację rządową i samorządową oraz organizacje pozarządowe, co ma istotny wpływ na wzmocnienie sieci powiązań i kontaktów grupowych, tak aby społeczność lokalna mogła we własnym zakresie rozwiązywać trudne sytuacje życiowe mieszkańców.

Efektywne działania wobec osób i rodzin biorących udział w programach w znaczny sposób przyczyniają się do osiągnięcia celów zawartych w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005 – 2013 i realizacji „Programu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną”. Tym samym zmniejszy się ryzyko wykluczenia społecznego rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych.

3. POMOC SPOŁECZNA W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM

3.1. Struktura organizacyjna pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Obowiązek realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na administracji samorządowej i rządowej. Działania uzupełniające w tym obszarze podejmują organizacje pozarządowe i inne podmioty niepubliczne. Zalicza się do nich:

- Na poziomie gminy – 213 ośrodków pomocy społecznej
- Na poziomie powiatu – 20 powiatowych centrów pomocy rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie i Lublinie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej oraz Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu
- Na poziomie województwa – Wydział Polityki Społecznej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego (realizuje zadania wojewody) oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (realizuje zadania samorządu województwa)

Zadaniem pomocy społecznej obok realizacji świadczeń pieniężnych i niepieniężnych jest również prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej.

W 2009 roku na terenie województwa lubelskiego działalność prowadziło 283 jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponadgminnym, które świadczyły usługi dla 23. 874 osób.

Tabela nr 12

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponadgminnym

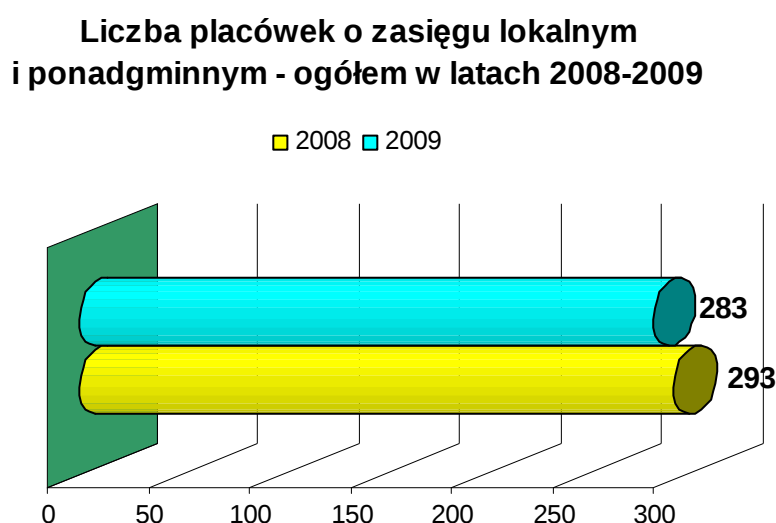
Rodzaj jednostki	Liczba jednostek		Liczba osób korzystających	
	2009	2008	2009	2008
Domy pomocy społecznej	43	43	4 842	4 838
Ośrodki wsparcia, z tego:	84	83	5 120	5 268
środowiskowe domy samopomocy	42	40	1 742	1 651
inne ośrodki wsparcia	18	19	1 619	1 348
Mieszkania chronione	20	21	159	118
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	16	18	5 089	4 767
Placówki opiekuńczo – wychowawcze, w tym:	107	114	5 428	5 683
placówki wsparcia dziennego	70	74	3 497	3 734
placówki interwencyjne	3	5	251	299
placówki rodzinne	9	9	212	209
placówki socjalizacyjne	14	18	526	678
placówki wielofunkcyjne	11	9	942	763
Ośrodki Adopcyjno – Opiekuńcze	4	4	1 028	1 035
Jednostki specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, w tym:	9	10	2208	2 412
dla rodzin naturalnych	9	7	1 753	1 586
dla rodzin zastępczych i adopcyjnych	7	7	159	186
terapii rodzinnej	6	5	296	408

Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r., ROPS Lublin; MPiPS-03 za I-XII 2009r.

W roku 2009 liczba jednostek pomocy społecznej uległa zmianie w stosunku do roku 2008 (z 293 jednostek w 2008r. zostało 283 w 2009r.). Doprowadziło to do zmniejszenia się liczby osób korzystających z pomocy tychże instytucji, z 24 121 osób w 2008 roku zostało 23 874 w roku 2009 (o 247 mniej niż w roku 2008). W roku 2009 przybył w województwie lubelskim 1 ośrodek wsparcia oraz 2 placówki wielofunkcyjne. Zmniejszyła się natomiast

liczba pozostałych jednostek: ubyło 1 Mieszkanie Chronione, 2 Ośrodki Interwencji Kryzysowej, 7 Placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym 4 placówki wsparcia dziennego, 2 placówki interwencyjne oraz 4 placówki socjalizacyjne. Liczba jednostek specjalistycznego poradnictwa rodzinnego również zmieniła się w roku 2009, przybyły 2 jednostki specjalistycznego poradnictwa rodzinnego dla rodzin naturalnych, ubyła 1 jednostka- terapii rodzinnej. Zmiany dotyczące placówek opiekuńczo – wychowawczych wynikają z przekształcenia placówek socjalizacyjnych w placówki wielofunkcyjne.

Wykres nr 11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 oraz ROPS Lublin

Analizując powyższy wykres można zauważyć, iż w roku 2009 liczba placówek w województwie lubelskim o zasięgu lokalnym i ponadgminnym wynosiła 283 jednostki, czyli o 10 mniej w porównaniu do roku 2008.

W 2009 roku na terenie województwa funkcjonowało 212 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, prowadzonych przez powiat lub inny podmiot, w 2008 roku zaś 214 jednostek. Z usług realizowanych przez w/w jednostki skorzystało 18.508 osób w 2009 roku, natomiast w 2008 - 17.034 osoby. W 2009r. gminy lub inny podmiot prowadziły 89 jednostek o zasięgu lokalnym finansowanych ze środków na pomoc społeczną.

Tabela nr 13

Jednostki organizacyjne o zasięgu lokalnym i ponadgminnym w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego oraz osoby korzystające z usług pomocy społecznej;
liczba jednostek / liczba osób korzystających

Powiat	Rodzaj jednostki						
	DPS	Ośrodki wsparcia z tego:					
		Ośrodki wsparcia	ŚDS	Dziennie Domy Pomocy	Noclegownie	Jadłodajnie	Inne ośrodki wsparcia
Bialski	4 / 443	3 / 62	2 / 37	---	---	---	1 / 25
Biłgorajski	2 / 296	4 / 96	2 / 65	---	1 / 20	1 / 20	---
Chełmski	3 / 361	2 / 50	2 / 50	---	---	---	---
Hrubieszowski	---	2 / 54	2 / 54	---	---	---	---
Janowski	1 / 180	1 / 27	1 / 27	---	---	---	---
Krasnostawski	4 / 564	2 / 138	1 / 61	1 / 77	---	---	---
Kraśnicki	3 / 362	2 / 85	2 / 85	---	---	---	---
Lubartowski	3 / 292	2 / 110	1 / 56	1 / 54	---	---	---
Lubelski	2 / 215	4 / 151	3 / 135	---	---	1 / 16	---
Łęczyński	---	2 / 86	2 / 86	---	---	---	---
Łukowski	3 / 175	1 / 46	1 / 46	---	---	---	---
Opolski	---	1 / 107	1 / 107	---	---	---	---
Parczewski	1 /	2 /	1 /	---	---	1 /	---

	97	374	34			340	
Puławski	---	4 / 255	2 / 121	---	---	---	2 / 134
Radzyński	---	2 / 50	1 / 43	---	1 / 7	---	---
Rycki	1 / 66	1 / 27	1 / 27	---	---	---	---
Świdnicki	3 / 258	4 / 156	2 / 71	---	1 / 27	---	1 / 58
Tomaszowski	1 / 177	4 / 179	2 / 46	---	1 / 1	---	1 / 132
Włodawski	1 / 255	1 / 42	1 / 42	---	---	---	---
Zamojski	4 / 363	2 / 54	2 / 54	---	---	---	---
M. Biała Podlaska	---	2 / 67	1 / 53	---	1 / 14	---	---
M. Chełm	---	2 / 64	1 / 36	1 / 28	8 / 607	---	---
M. Lublin	6 / 685	31 / 2 472	7 / 371	2 / 139	---	1 / 85	13 / 1270
M. Zamość	1 / 53	3 / 368	1 / 35	---	1 / 38	1 / 295	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Tabela nr 14

Jednostki organizacyjne o zasięgu lokalnym i ponadgminnym w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego oraz osoby korzystające z usług pomocy społecznej;
liczba jednostek / liczba osób korzystających

Powiat	Rodzaj jednostki			
	Mieszkania chronione	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	Dzienne placówki opiekuńczo-wychowawcze	Ośrodki Adopcyjno-Opiekuńcze
Bialski	4 / 10	1 / 84	2 / 25	---
Biłgorajski	1 / 4	1 / 16	6 / 341	---
Chełmski	---	1 / 16	---	---
Hrubieszowski	---	---	---	---
Janowski	1 / 0	---	---	---
Krasnostawski	---	---	---	---
Kraśnicki	2 / 24	1 / 22	1 / 30	---
Lubartowski	---	---	---	---
Lubelski	---	2 / 308	3 / 40	---
Łęczyński	---	1 / 12	---	---
Łukowski	---	1 / 38	---	---
Opolski	---	---	---	---
Parczewski	---	1 / 1 291	1 / 18	---
Puławski	---	1 / 5	---	---

Radzyński	---	---	---	---
Rycki	---	---	---	---
Świdnicki	---	1 / 134	---	---
Tomaszowski	1 / 6	1 / 359	---	---
Włodawski	---	1 / 25	1 / 40	---
Zamojski	---	---	1 / 17	---
M. Biała Podlaska	1 / 5	---	---	1 / 323
M. Chełm	1 / 20	1 / 40	2 / 51	1 / 110
M. Lublin	4 / 52	1 / 1 407	---	1 / 429
M. Zamość	5 / 38	1 / 1 332	---	1 / 166

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Tabela nr 15

**Jednostki organizacyjne o zasięgu ponadgminnym w poszczególnych powiatach
województwa lubelskiego oraz osoby korzystające z usług pomocy społecznej;
liczba jednostek / liczba osób korzystających**

Powiat	Jednostki organizacyjne							
	Placówki opiekuńczo-wychowawcze							
	w tym:							
		Pl. Wspar. dzienne go	Pl.opiek uńcze	Pl.specjali styczne	P.interwen cyjne	Pl.rodzi nne	Pl. socjalizac yjne	Pl.wielofunk cyjne
Bialski	4 / 108	---	---	---	---	3 / 31	1 / 77	---
Biłg.	1 / 69	---	---	---	---	1 / 69	---	---
Chełm.	1 / 50	---	---	---	---	---	---	1 / 50
Hrub.	---	---	---	---	---	---	---	---
Jan.	1 / 40	---	---	---	---	---	---	1 / 40
Krasn.	3 / 158	---	---	---	---	---	---	3 / 158
Kraś.	5 / 497	2 / 337	2 / 337	---	---	2 / 86	---	1 / 74
Lubar.	2 / 60	2 / 60	2 / 60	---	---	---	---	---
Lub.	17 / 1237	15 / 1 138	15 / 1 138	---	---	---	2 / 99	---
Łęcz.	9 / 323	8 / 270	8 / 270	---	---	---	---	1 / 53
Łukow.	4 / 136	1 / 50	---	1 / 50	1 / 32	---	2 / 54	---

Opol.	1 / 108	1 / 108	---	1 / 108	---	---	---	---
Parcz.	1 / 19	1 / 19	---	1 / 19	---	---	---	---
Puław.	1 / 119	---	---	---	---	---	---	1 / 119
Radz.	1 / 31	---	---	---	---	---	1 / 31	---
Rycki	---	---	---	---	---	---	---	---
Świd.	3 / 104	2 / 90	2 / 90	---	---	---	1 / 14	---
Toma.	---	---	---	---	---	---	---	---
Włoda.	---	---	---	---	---	---	---	---
Zam.	4 / 138	1 / 0	1 / 0	---	---	---	2 / 70	1 / 68
M. B. Podl.	---	---	---	---	---	---	---	---
M. Chełm	1 / 258	---	---	---	---	---	---	1 / 258
M. Lublin	37 / 1685	29 / 1 222	25 / 1 072	4 / 150	1 / 177	2 / 21	4 / 143	1 / 122
M. Zam.	11 / 288	8 / 203	6 / 148	2 / 55	1 / 42	1 / 5	1 / 38	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Analizując powyższą tabelkę można stwierdzić, iż w województwie lubelskim w 2009r. na poziomie ponadgminnym funkcjonuje 107 placówek opiekuńczo – wychowawczych (dla porównania w 2008r. – 114), w tym 70 placówek wsparcia dziennego (w 2008r. – 74), 61 placówek opiekuńczych, 9 placówek specjalistycznych, 3 placówki interwencyjne (w 2008r. – 5), 9 placówek rodzinnych, 14 placówek socjalizacyjnych (w 2008r. – 18) oraz 11 placówek wielofunkcyjnych (w 2008r. – 9).

Tabela nr 16

**Jednostki organizacyjne o zasięgu ponadgminnym
w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego;
liczba jednostek / liczba osób korzystających**

Powiat	Jednostki specjalistycznego poradnictwa rodzinnego	w tym:		
		Dla rodzin naturalnych	Dla rodzin zastępczych i adopcyjnych	Terapii rodzinnej
Bialski	2 / 243	2 / 179	2 / 5	2 / 59
Biłgorajski	---	---	---	---
Chełmski	---	---	---	---
Hrubieszowski	---	---	---	---
Janowski	---	---	---	---
Krasnostawski	---	---	---	---
Kraśnicki	1 / 253	1 / 181	1 / 30	1 / 42
Lubartowski	---	---	---	---
Lubelski	---	---	---	---
Łęczyński	---	---	---	---
Łukowski	1 / 250	1 / 250		
Opolski	1 / 257	1 / 185	1 / 43	1 / 29
Parczewski	---	---	---	---
Puławski	1 / 547	1 / 317	1 / 78	1 / 152
Radzyński	---	---	---	---
Rycki	---	---	---	---
Świdnicki	---	---	---	---
Tomaszowski	---	---	---	---
Włodawski	1 / 85	1 / 85	---	---
Zamojski	---	---	---	---
M. Biała Podlaska	1 / 69	1 / 53	1 / 2	1 / 14
M. Chełm	---	---	---	---
M. Lublin	---	---	---	---
M. Zamość	1 / 504	1 / 503	1 / 1	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Analizując powyższą tabelę można stwierdzić, iż na poziomie ponadgminnym w 2009r. w województwie lubelskim funkcjonowało 9 Jednostek Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego (dla porównania w 2008r. było ich 10), w tym 9 jednostek dla rodzin naturalnych (w 2008r. – 7), 7 dla rodzin zastępczych i adopcyjnych (w 2008r. tyle samo), 6 jednostek terapii rodzinnej (w 2008r. – 5).

Tabela nr 17

Infrastruktura o zasięgu lokalnym

Rodzaj jednostki	Liczba jednostek		Liczba osób korzystających	
	2009	2008	2009	2008
Ośrodki wsparcia, z tego:	59	58	3 841	4 163
środowiskowe domy samopomocy	22	20	819	794
dzienne domy pomocy	5	7	298	430
schroniska, noclegownie	14	15	705	900
jadłodajnie	5	2	756	939
inne ośrodki wsparcia	13	14	1 263	1 100
Mieszkania chronione	11	9	118	76
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	2	1 407	2 032
Dzienne placówki opiekuńczo-wychowawcze	17	9	562	235
Jednostki specjalistycznego poradnictwa rodzinnego	1	1	750	295

Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r., ROPS Lublin; MPiPS-03 za I-XII 2009r.

Liczba placówek w przeciągu roku wzrosła o 10 jednostek (z 79 w 2008r. do 89 w 2009r.), a tym samym wzrosła liczba osób, które skorzystały z usług świadczonych w tych jednostkach – z 6.801 w roku 2008 do 10.519 osób w roku 2009.

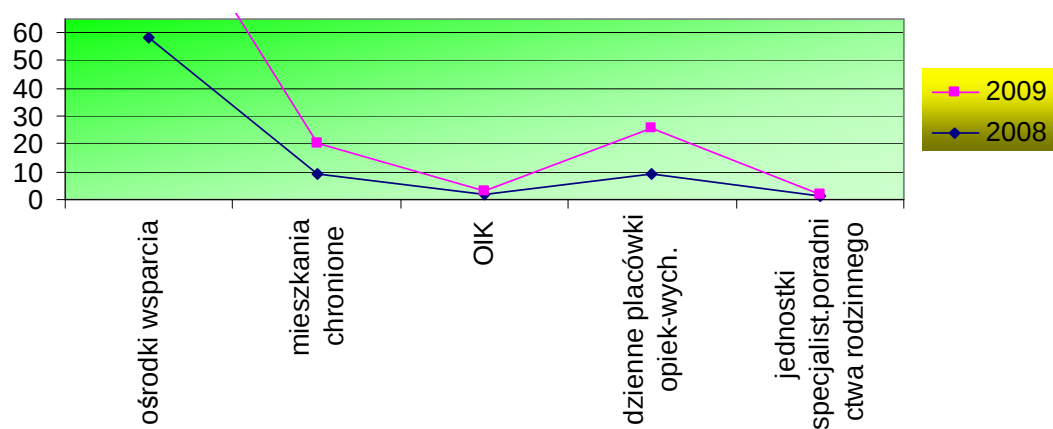
W 2009r. gminy lub inny podmiot prowadziły 89 jednostek o zasięgu lokalnym finansowanych ze środków na pomoc społeczną. Wśród placówek przybył 1 Ośrodek Wsparcia, z tego 2 Środowiskowe Domy Samopomocy oraz 3 jadłodajnie, 2 Mieszkania Chronione oraz 8 Dziennych Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych. Ubył natomiast

1 dzienny dom pomocy, 1 noclegownia, schronisko oraz 1 inny ośrodek wsparcia. W roku 2009 z 2-óch Ośrodków Interwencji Kryzysowej został 1.

Liczbę placówek o zasięgu lokalnym na przestrzeni 2008 i 2009 roku obrazuje poniższy wykres:

Wykres nr 12

Liczba placówek o zasięgu lokalnym w latach 2008-2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 oraz ROPS Lublin

Tabela nr 18

Typy ośrodków z podziałem na poszczególne powiaty województwa lubelskiego

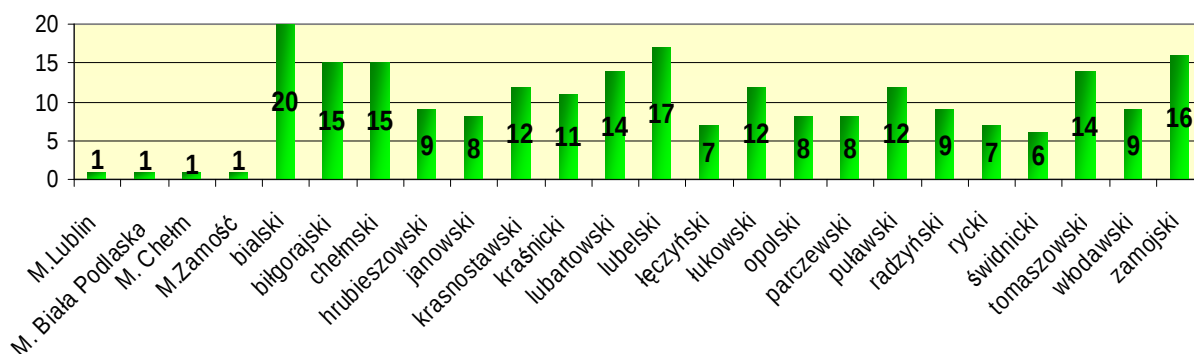
Powiat	GOPS	MOPS	PCPR	MGOPS	PMOPS	Razem
Bialski	17	2	1	-	-	20
Biłgorajski	10	1	1	3	-	15
Chełmski	13	1	1	-	-	15
Hrubieszowski	7	1	1	-	-	9
Janowski	6	-	1	1	-	8
Krasnostawski	10	1	1	-	-	12
Kraśnicki	8	1	1	1	-	11
Lubartowski	10	1	1	2	-	14
Lubelski	14	-	1	2	-	17

Łęczyński	5	-	1	1	-	7
Łukowski	9	2	1	-	-	12
M. Biała Podlaska	-	-	-	-	1	1
M. Chełm	-	-	-	-	1	1
M. Lublin	-	-	-	-	1	1
M. Zamość	-	-	-	-	1	1
Opolski	5	-	1	2	-	8
Parczewski	6	-	1	1	-	8
Puławski	8	1	1	2	-	12
Radzyński	7	1	1	-	-	9
Rycki	4	1	1	1	-	7
Świdnicki	3	1	1	1	-	6
Tomaszowski	11	1	1	1	-	14
Włodawski	7	1	1	-	-	9
Zamojski	12	-	1	3	-	16
Razem	172	16	20	21	4	233

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03,2009r.

Wykres nr 13

Liczba ośrodków pomocy społecznej w poszczególnych powiatach
województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03, 2009r.

Z analizy powyższych danych wynika, iż najwięcej ośrodków pomocy społecznej (wszystkich typów) znajduje się w powiecie bialskim (20 ośrodków, w tym: 17 GOPS, 2 MOPS, 1 PCPR). W powiatach biłgorajskim (15), chełmskim (15), krasnostawskim (12), kraśnickim (11), lubelskim (17), łukowskim (12), puławskim (12), tomaszowskim (14) oraz zamojskim (16) znajduje się pomiędzy 20 a 10 ośrodków wszystkich typów. Najmniej ośrodków różnych typów mieści się w powiatach łęczyńskim (7), ryckim (7) oraz świdnickim (6).

W województwie lubelskim znajduje się 233 ośrodki pomocy, w tym GOPS, MOPS, PCPR, MGOPS, PMOPS.

3.2 Kadra pomocy społecznej

Według danych pochodzących ze sprawozdania MPiPS – 03 w roku 2009 w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej zatrudnionych było 7 465 osób, w tym:

- ✓ Służby wojewody realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej – 30 osób
- ✓ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – 19 osób
- ✓ Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie -355 osób
- ✓ Ośrodki Pomocy Społecznej – 2 641 osób
- ✓ Domy Pomocy Społecznej – 2 739 osób
- ✓ Placówki Specjalistycznego Poradnictwa – 8 osób
- ✓ Placówki Opiekuńczo - Wychowawcze – 927 osób
- ✓ Ośrodki Adopcyjno – Opiekuńcze – 24 osoby
- ✓ Ośrodki Interwencji Kryzysowej – 32 osoby
- ✓ Ośrodki Wsparcia – 690 osób

Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w latach 2009 i 2008 przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 19

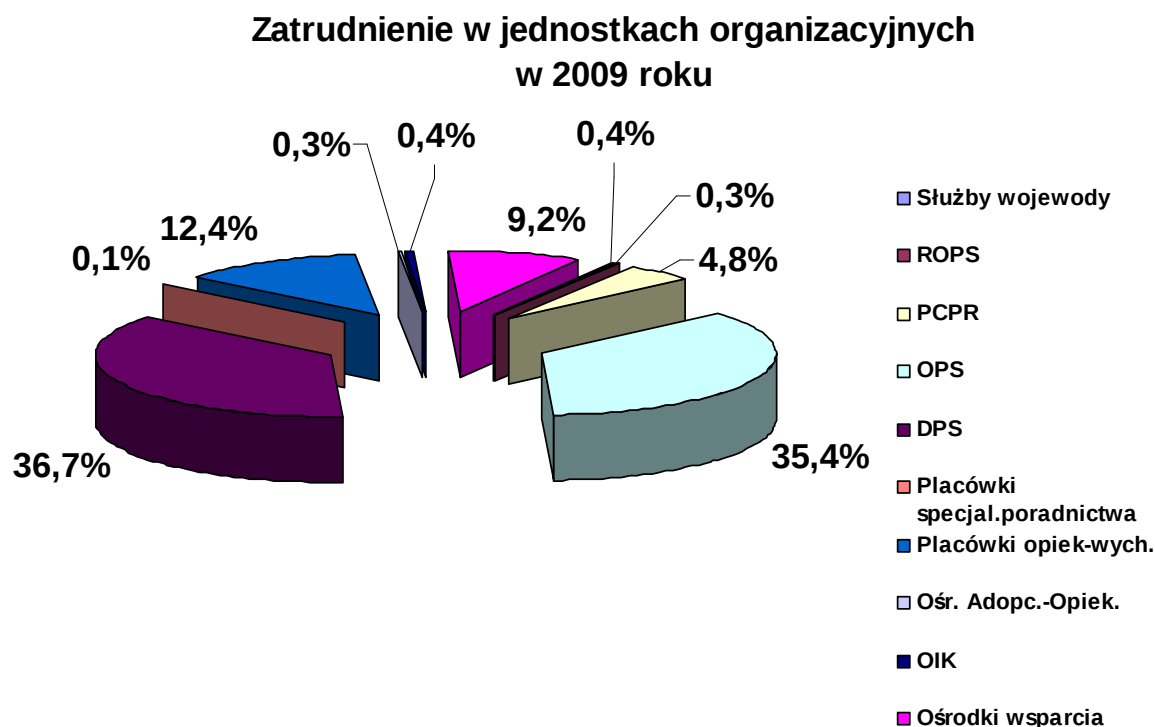
Jednostki organizacyjne	2009	2008
Służby wojewody realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej	30	28
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	19	17
Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	355	256
Ośrodki Pomocy Społecznej	2 641	2 570
Domy Pomocy Społecznej	2 739	2 721
Placówki Specjalistycznego Poradnictwa	8	11
Placówki Opiekuńczo - Wychowawcze	927	754
Ośrodki Adopcyjno – Opiekuńcze	24	24
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	32	49
Ośrodki Wsparcia	690	628

Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r., MPiPS-03 za I-XII 2009r.

W porównaniu z rokiem 2008 liczba pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej wzrosła o 407 osób. Wzrost zatrudnienia zauważalny jest w szczególności w powiatowych centrach pomocy rodzinie (z 256 osób w 2008r. do 355 w roku 2009), ośrodkach pomocy społecznej (z 2 570 osób w 2008r. do 2 641 osób w 2009r.), placówkach opiekuńczo-wychowawczych (z 754 osób w 2008r. do 927 osób w 2009r.).

Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w 2009 roku obrazuje poniższy wykres:

Wykres nr 14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03

W powiatowych centrach pomocy rodzinie oraz ośrodkach pomocy społecznej pod koniec 2009r. pracowało 2 996 osób, co stanowiło 40,2% ogółu zatrudnionych pracowników w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Oznacza to, iż w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2008, liczba pracowników w tych jednostkach wzrosła o 170 osób. W roku 2009 w ośrodkach pomocy społecznej zatrudnionych było 1 133 pracowników socjalnych (w porównaniu do roku 2008 liczba pracowników zwiększyła się o 22 osoby, natomiast w stosunku do roku 2007 o 79 osób). Spośród 1 133 pracowników socjalnych pracę socjalną w środowisku świadczyło 1 029 osób (o 146 osób więcej niż w roku 2008). Uwzględniając liczbę rodzin, które w 2009 roku skorzystały ze świadczeń pomocy społecznej tj. 77 844 rodzin (78 998 rodzin w roku 2008), na 1 pracownika socjalnego przypadało

średnio 77 rodzin (w roku 2008 – 89 rodzin). Wśród grupy 1 133 pracowników socjalnych – 53 było zatrudnionych na stanowisku starszy specjalista pracy socjalnej, 366 – specjalista pracy socjalnej, 354 – starszy pracownik socjalny, 359 – pracownik socjalny, 8 – główny specjalista i 24 – aspirant pracy socjalnej.

W roku 2009 w powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudnionych było 86 pracowników socjalnych. Wśród tej grupy – 8 było zatrudnionych na stanowisku starszy specjalista pracy socjalnej, 13 – specjalista pracy socjalnej, 19 – starszy pracownik socjalny, 45 – pracownik socjalny, 12 – główny specjalista będący pracownikiem socjalnym i 7 – aspirant pracy socjalnej.

Zgodnie z zapisami dokumentacji programowej Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz ustawą o pomocy społecznej zadaniem ROPS jest doskonalenie kadr pomocy i integracji społecznej. Podstawowym źródłem informacji na temat potrzeb szkoleniowych jest "Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej". Istotnych informacji dostarczają również wyniki ewaluacji szkoleń z projektu systemowego w 2008r. oraz informacje z Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie i Ośrodków Pomocy Społecznej w woj. lubelskim.

Analiza dokumentów wskazuje na potrzebę szkoleń w zakresie budowania partnerstwa publiczno - społecznego , wykorzystania nowoczesnych technik informacyjnych i audio-wizualnych w pracy, poprawy jakości zarządzania w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz szkoleń językowych związanych z koordynacją systemów zabezpieczeń społecznych w ramach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W związku z powyższym konieczne jest zapewnienie nie tylko szkoleń w tym zakresie, ale również specjalistycznego doradztwa dla instytucji pomocy i integracji społecznej. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie posiada doświadczenie w realizacji szkoleń. W 2007 i 2008r. przystąpił do realizacji projektów systemowych w ramach Poddziałania 7.1.3 "Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej". Zrealizowano 6 modułów szkoleniowych w których wzięło udział 1566 osób.

W 2009 r. przeprowadzono 6 szkoleń, które były skierowane do kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy oraz przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. W 2009 r. w szkoleniach uczestniczyło 218 osób. Były to następujące szkolenia:

- „Opieka i komunikacja z osobami z zaburzeniami procesów poznawczych Opracowywanie i wdrażanie indywidualnego planu wsparcia"- 9-10 czerwiec 2009 r.

Uczestnikami szkolenia byli pracownicy domów pomocy społecznej dla osób starszych i przewlekle somatycznie chorych (30 osób).

- "Indywidualny plan pracy z dzieckiem i rodziną naturalną. Przygotowanie wychowanka do usamodzielnienia (opracowanie i wdrażanie indywidualnego programu usamodzielniania)" - , które odbyło się w dniach 16-17 wrzesień 2009 r. Szkolenie było skierowane do pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych (socjalizacyjne i wielofunkcyjne) oraz pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie (45 osób).
- „Praca terapeutyczna z osobami z zaburzeniami psychicznymi z uwzględnieniem nowoczesnych form rozwijania zainteresowań i zdolności. Stosowanie i dokumentowanie przymusu bezpośredniego" - w dniach 8-9 październik 2009 r. W szkoleniu uczestniczyli pracownicy domów pomocy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, pracownicy środowiskowych domów samopomocy(46 osób).
- „Od konfliktu do zabójstwa czyli o genezie przemocy w rodzinie" - 16-17 listopad 2009 r. skierowane do pracowników instytucji pomocy społecznej (46 osób).
- „Dziecko krzywdzone - diagnoza i zasady interwencji" - 16-17 grudzień 2009 r. W szkoleniu udział wzięli: pracownicy instytucji pomocy społecznej, policja, pedagodzy szkolni, pielęgniarki środowiskowe, kuratorzy sądowi, pracownicy gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (60 osób)
- „Rola i zadania powiatowego centrum pomocy rodzinie w kreowaniu i realizacji polityki społecznej na terenie powiatu” - 29-30 października 2009 r. skierowane do kadry kierowniczej i pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie (37 osób).

W 2009 r. ROPS był współorganizatorem 2 konferencji:

- „Współczesne wyzwania i metody pracy socjalnej” ogólnopolska konferencja, która odbyła się w dniu 31.III. 2009 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Udział w niej wzięli wysokiej klasy specjaliści w tej dziedzinie zarówno teoretycy jak i praktycy, kadra instytucji pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych, studenci.
- W dniu 20 października 2009 r. ROPS wspólnie z Lubelską Filią Sekcji Naukowej Psychiatrii Środowiskowej Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego zorganizował Konferencję pt. „I Lubelskie Forum

Psychiatrii Środowiskowej”. W konferencji udział wzięli Marszałek Województwa Lubelskiego, przedstawiciele: Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, placówek naukowych i placówek służby zdrowia województwa lubelskiego zajmujących się psychiatrią, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i organizacji pozarządowych realizujących środowiskowe i instytucjonalne formy oparcia społecznego dla osób chorujących psychicznie oraz osoby chorujące psychicznie. Celem konferencji było: omówienie działań podejmowanych na rzecz zmiany sytuacji osób chorujących psychicznie w środowisku lokalnym, zaprezentowanie dobrych praktyk w tym zakresie a także zadania wynikające z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego i ich realizacji przez wskazane podmioty. W „I lubelskim Forum Psychiatrii Środowiskowej wzięło udział 130 osób.

W związku z realizacją projektu 1.20 „Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomocy i integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie w miesiącu lipcu dokonał rozpoznania potrzeb wśród pracowników socjalnych oraz aspirantów pracy socjalnej zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej województwa lubelskiego na kształcenie na następujące kierunki :

- a) specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownik socjalny
- b) Specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownik socjalny
- c) Studia licencjackie
- d) Studia magisterskie uzupełniające.

232 osoby zgłosiły chęć kształcenia na w/w kierunkach, z tego: na specjalizacji I stopnia 25 osób, specjalizacji II stopnia 108 osób, studiach licencjackich – 53 osoby, studiach wyższych magisterskich – 46 osób.

W ramach projektu 1.45 „Kształcenie kadry zarządzającej instytucji pomocy i integracji społecznej”, realizowanego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w porozumieniu z Centrum oraz Departamentem Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, pracownicy ROPS dokonali szczegółowego rozeznania w zakresie zapotrzebowania na kształcenie w zakresie studiów podyplomowych wśród kadry zatrudnionej w ośrodkach pomocy społecznej, powiatowych centrach pomocy rodzinie, placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz podległych im jednostkach pomocy

i integracji społecznej. W oparciu o karty zgłoszeń została sporządzona lista kandydatów na studia podyplomowe, a następnie przekazana do Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. Chęć podjęcia kształcenia w ramach studiów podyplomowych zadeklarowało 201 osób. W listopadzie 2009 r. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej 50 osób podjęło studia podyplomowe na kierunku : organizacja pomocy społecznej i 15 na kierunku : ekonomia społeczna.

W 2008 roku dla potrzeb Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie dokonano analizy struktury wykształcenia pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie.

W 2008 roku zdecydowana większość pracowników socjalnych – 53% posiadała wykształcenie policealne zawodowe, 11% miało ukończone studia licencjackie, 31% pracowników studia magisterskie, a 5% pracowników studia podyplomowe.

Wykształcenie pracowników socjalnych zatrudnionych w powiatowych centrach pomocy rodzinie oraz ośrodkach pomocy społecznej przedstawia się następująco:

Tabela nr 20

OPS-y PCPR-y	Wykształcenie/ liczba osób				
	Średnie	Wyższe licencjackie	Wyższe magisterskie	Studia podyplomowe	Studia doktoranckie
OPS-y	499	96	197	20	0
PCPR-y (w tym MOPR-y)	146	39	176	44	1
Razem	645	135	373	64	1

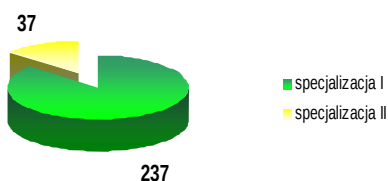
Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12/2008r., ROPS Lublin

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie 306 pracowników posiada specjalizację I^o w zawodzie pracownik socjalny, natomiast 58 pracowników – specjalizację II°.

Specjalizacje I i II stopnia wśród pracowników socjalnych zatrudnionych w powiatowych centrach pomocy rodzinie oraz ośrodkach pomocy społecznej przedstawiają poniższe wykresy:

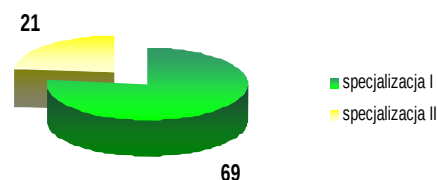
Wykres nr 15

Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych
w OPS-ach posiadających specjalizację I i II

Wykres nr 16

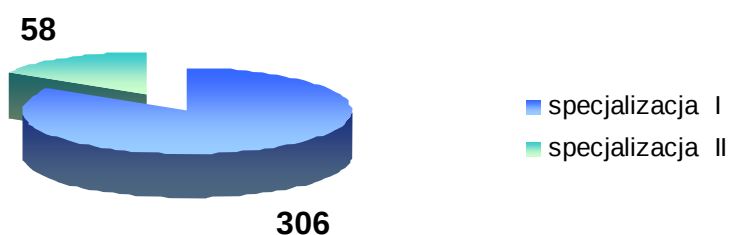
Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych
w PCPR-ach posiadających specjalizację I i II

*Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacja dotycząca pomocy społecznej
w województwie lubelskim na dzień 31.12/2008r., ROPS Lublin*

Wykres nr 17

**Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych
w OPS-ach i PCPR-ach posiadających
specjalizację I i II stopnia**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacja dotycząca pomocy społecznej
w województwie lubelskim na dzień 31.12/2008r., ROPS Lublin*

Wśród ogółu pracowników socjalnych zatrudnionych w powiatowych centrach pomocy rodzinie oraz ośrodkach pomocy społecznej 306 osób posiada specjalizację I^o, natomiast 58 osób – II°. Najwięcej, bo 237 osób zatrudnionych na stanowisku pracownika socjalnego w OPS-ach posiada specjalizację I^o, natomiast specjalizację II° - 37 zatrudnionych. Najmniej osób – 21 spośród ogółu zatrudnionych w PCPR-ach pracowników socjalnych posiada specjalizację II°, a 69 pracowników socjalnych posiada specjalizację I^o.

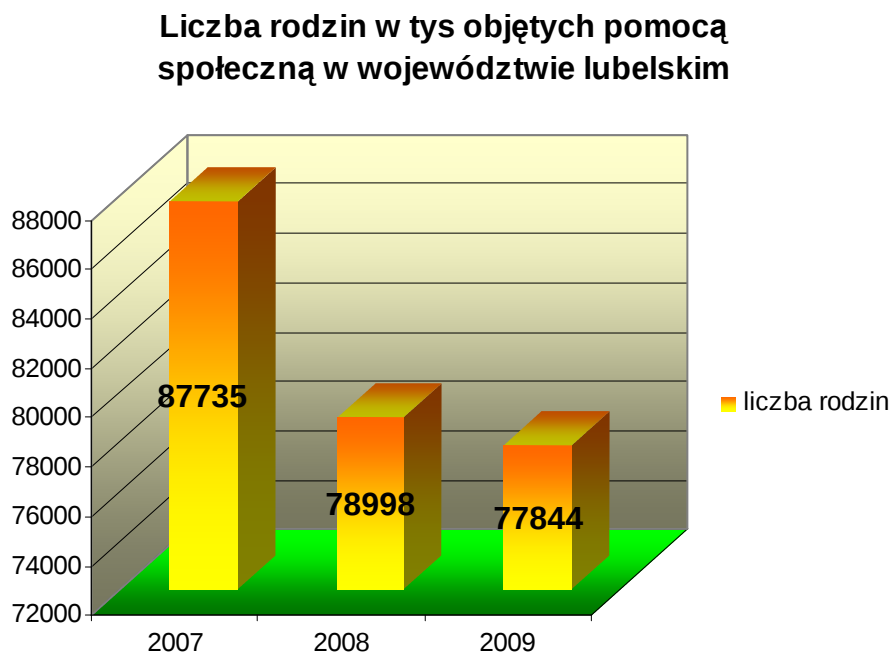
3.3 Świadczenia pomocy społecznej

Tabela nr 21

Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w województwie lubelskim			
	2007	2008	2009
Liczba rodzin	87 735	78 998	77 844
Liczba osób w rodzinach	294 706	256 814	246 993

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 oraz Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r. ROPS Lublin

Wykres nr 18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 oraz Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r. ROPS Lublin

Porównując lata 2007-2009 można zauważyć spadek liczby rodzin, które skorzystały z różnych form świadczeń pomocy społecznej w województwie lubelskim. W roku 2009 z różnych form świadczeń pomocy społecznej skorzystało 77 844 rodzin i 246 993 osób w tych rodzinach, tj. 11,4% mieszkańców województwa lubelskiego (przyjmując liczbę mieszkańców wg danych Urzędu Statystycznego w Lublinie na dzień 30.VI.2009r. – 2 159 800 osób). Oznacza to, iż w porównaniu z rokiem 2007 nastąpił spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej o 9 891 rodzin i 47 713 osób w tych rodzinach.

Tabela nr 22

Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych przez administrację rządową bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę w województwie lubelskim			
	2007	2008	2009
Liczba rodzin	10 663	10 027	10 003
Liczba osób w rodzinach	20 198	17 362	16 588

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 oraz Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r. ROPS Lublin

W porównaniu z rokiem 2007 w roku 2009 nastąpił spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych przez administrację rządową o 660 rodzin oraz 3 610 osób w tych rodzinach. W roku 2009 liczba rodzin, które skorzystały ze świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych wynosiła 10 003 rodziny i 16 588 osób w tych rodzinach.

Tabela nr 23

Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń przyznanych w ramach zadań własnych samorządów bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę w województwie lubelskim			
	2007	2008	2009
Liczba rodzin	87 735	75 716	73 912
Liczba osób w rodzinach	294 706	253 312	241 479

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 oraz Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r. ROPS Lublin

Porównując rok 2009 z rokiem 2007 obserwuje się spadek liczby rodzin i osób korzystających ze świadczeń przyznanych w ramach zadań własnych o 13 823 rodziny i 53 227 osób w tych rodzinach. W roku 2009 liczba rodzin, które skorzystały ze świadczeń przyznanych w ramach zadań własnych samorządów wynosiła 73 912 rodzin i 241 479 osób w tych rodzinach.

Tabela nr 24

**Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną
w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego**

Powiat	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	% w powiecie	% w województwie lubelskim
Bialski	4 919	18 715	16,5	7,6
Biłgorajski	3 136	11 521	11,1	4,7
Chełmski	3 882	13 705	17,3	5,5
Hrubieszowski	2 936	9 862	15	4
Janowski	2 057	7 545	16	3
Krasnostawski	3 283	9 917	14,5	4
Kraśnicki	3 845	12 001	12	5
Lubartowski	3 613	12 309	14	5
Lubelski	4 067	13 017	9	5,2
Łęczyński	1 738	5 756	10	2,3
Łukowski	3 233	12 980	12	5,2
Opolski	2 026	6 803	11	3
Parczewski	2 117	7 211	20	3
Puławski	3 557	10 790	9,3	4,3
Radzyński	2 237	8 704	14,2	3,5
Rycki	1 996	6 346	11	2,5
Świdnicki	2 107	5 951	8,2	2,4
Tomaszowski	3 539	12 859	15	5,2
Włodawski	2 390	8 182	21	3,3
Zamojski	4 074	15 458	14	6,2
M. Biała Podlaska	1 222	3 553	6	1,4
M. Chełm	2 305	5 224	8	2,1
M. Lublin	11 337	22 517	6,4	9,7
M. Zamość	2 228	6 067	9	2,4
Ogólna liczba osób korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim				246 993

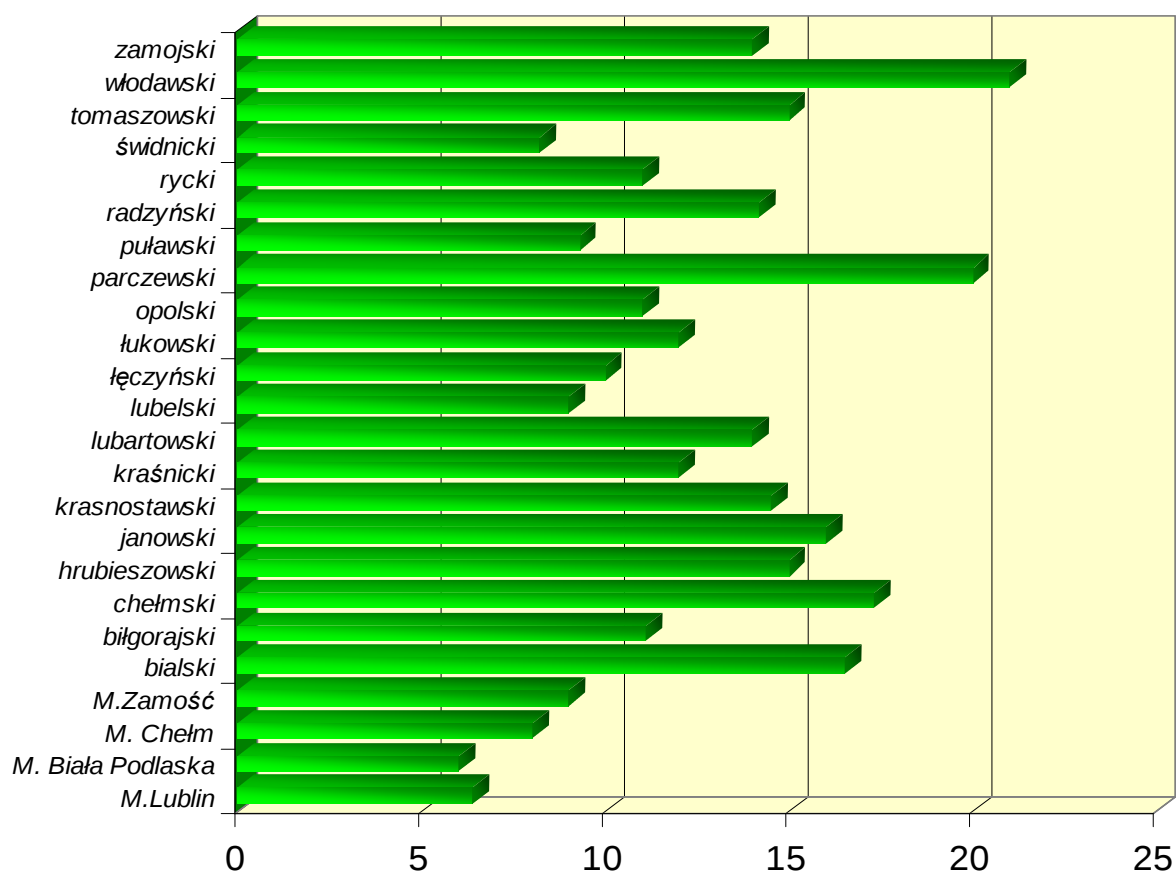
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

W stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie lubelskim, najwięcej osób korzystających z w/w pomocy zamieszkuje powiaty: bialski (7,6 %), chełmski (5,5 %), lubelski oraz tomaszowski (5,2 %). Najmniej osób w stosunku do ogólnej liczby korzystających z pomocy społecznej znajduje się w Mieście Biała Podlaska (1,4 %) oraz w powiatach: łęczyńskim (2,3 %), świdnickim (2,4 %), ryckim (2,5%).

Procentowy udział liczby osób korzystających z pomocy społecznej w 2009r. do liczby ludności w powiatach województwa lubelskiego przedstawia poniższy wykres:

Wykres nr 19

% udział liczby osób korzystających z pomocy społecznej do liczby ludności w poszczególnych powiatach w 2009r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS - 03

Według danych zawartych w sprawozdaniu MPiPS-03 za I-XII.2009r. odsetek korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest zróżnicowany terytorialnie. W 2009 roku przyjmował wartości od 6% - 9 % ogółu mieszkańców Lublina, Białej Podlaskiej, Chełma, Zamościa. 15 % do 21 % w powiatach bialskim, chełmskim, hrubieszowskim, janowskim, parczewskim, tomaszowskim oraz włodawskim. Powiaty biłgorajski, krasnostawski, kraśnicki, lubartowski, łęczyński, łukowski, opolski, radzyński, rycki oraz zamojski uzyskały wartość pomiędzy 10% - 14,5 %. Najniższą wartość – 8,2% - 9 % uzyskały powiaty lubelski, puławski i świdnicki.

3.3.1. Świadczenia pomocy społecznej realizowane przez gminy.

Tabela nr 25

Udzielone świadczenia - zadania zlecone gminom

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe, celowe, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zab.psych.	9 976	36 691 240	9 855	16 062

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MP iPS-03 za I-XII.2009r.

0,74% ogółu ludności zamieszkującej województwo lubelskie otrzymywało w 2009r. świadczenia z pomocy społecznej, tj. zasiłki stałe, w tym przyznawane dla osoby samotnie gospodarującej, pozostającej w rodzinie; zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną; w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 26

Świadczenia pomocy społecznej realizowane przez gminy w zł	
2009	158 493 968
2008	179 405 007
2007	159 005 539

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r. oraz MPiPS-03

Na świadczenia pieniężne pomocy społecznej w województwie lubelskim w ramach zadań własnych i zadań zleconych przez administrację rządową w 2009r. gminy wydatkowały kwotę 158 493 968 zł, tj. o 20 911 039 zł więcej niż w roku 2008.

Na realizację **zadań własnych** w roku 2009 dla 70 538 rodzin i 233 050 osób w tych rodzinach wydatkowano ogółem kwotę 121 802 728 zł. W ramach zadań własnych udzielono m.in. takich form pomocy jak:

- ❖ Zasiłki okresowe przyznawane m.in. z powodu bezrobocia, długotrwałej choroby, niepełnosprawności - 27 098 osób
- ❖ Posiłki – 65 029 osób, w tym dożywianie dzieci – 61 953 dzieci
- ❖ Usługi opiekuńcze – 5 135 osób
- ❖ Zasiłki celowe – 42 731 osób
- ❖ Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej – 1 740 osób

Tabela nr 27

Liczba osób korzystających z różnych form pomocy w latach 2007-2009

Formy pomocy	2007	2008	2009
Zasiłki okresowe	31 634 osób	26 973 osób	27 098 osób
Posiłki, w tym dożywianie dzieci	77 053 osób 73 403 dzieci	69 566 osób 66 386 dzieci	65 029 osób 61 953 dzieci
Usługi opiekuńcze	5 568 osób	5 410 osób	5 135 osób
Zasiłki celowe	49 681 osób	43 384 osób	42 731 osób
Odpłatność za pobyt w DPS	1 284 osób	1 536 osób	1 740 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w „Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r. oraz MPiPS-03

W roku 2009 125 osób więcej niż w 2008 roku skorzystało z zasiłków okresowych przyznawanych m.in. z powodu bezrobocia, długotrwałej choroby lub niepełnosprawności; więcej również niż w roku ubiegłym (2008) o 204 osoby musiało ponieść odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej. W 2009 roku z posiłków skorzystało o 4 537 mniej osób niż w roku 2008, w tym o 4 433 mniej dzieci. Również mniej osób niż w roku 2008 (o 275) skorzystało z usług opiekuńczych oraz o 653 osoby mniej z zasiłków celowych.

Na realizację **zadań zleconych** w 2009 roku dla 9 855 rodzin (o 116 rodzin mniej niż w 2008 roku) i 16 062 osób w tych rodzinach (o 1 117 osób mniej niż w 2008r.)wydatkowano ogółem kwotę 36 691 240 zł (o 272 658 zł więcej niż w roku ubiegłym) z przeznaczeniem na:

- ❖ Zasiłki stałe 31 021 397 zł dla 9 122 osób
- ❖ Specjalistyczne usługi opiekuńcze 5 451 843 zł dla 751 osób
- ❖ Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną 218 000 zł dla 130 osób

Tabela nr 28

Kwota przeznaczona na różne formy pomocy oraz liczba osób korzystających

Formy pomocy	2008	2009
Zasiłki stałe	30 686 119 zł 9 190 osób	31 021 397 zł 9 122 osób
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	5 220 250 zł 760 osób	5 451 843 zł 751 osób
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną	512 213 zł 155 osób	218 000 zł 130 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w „Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r.oraz MPiPS-03

W roku 2009 wydatkowano na zasiłki stałe o 335 278 zł więcej niż w roku 2008 i skorzystało z nich 68 osób mniej porównując do roku ubiegłego. Na specjalistyczne usługi opiekuńcze wydano 231 593 zł więcej w roku 2009 w porównaniu z rokiem 2008, a skorzystało z nich o 9 osób mniej. 294 213 zł mniej niż w roku 2008 zostało wykorzystanych na zasiłki celowe pokrywające wydatki związane z klęską żywiołową lub ekologiczną, a 25 osób mniej skorzystało z tych zasiłków w roku 2009 w porównaniu z 2008.

3.3.2. Świadczenia pomocy społecznej realizowane przez powiaty

Zadania samorządów powiatowych w zakresie pomocy społecznej realizowane są przez 20 powiatowych centrów pomocy rodzinie, 2 miejskie ośrodki pomocy rodzinie, 1 miejski ośrodek pomocy społecznej oraz 1 miejskie centrum pomocy rodzinie.

Ważnym **zadaniem własnym** powiatów w zakresie pomocy społecznej jest zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców. W roku 2009 w 2 069 rodzinach (o 48 rodzin mniej niż w roku 2008) zastępczych przebywało 2 992 dzieci (o 36 mniej dzieci niż w 2008r.), w tym:

- ❖ w 1 741 rodzinach spokrewnionych – 2 337 dzieci
- ❖ w 281 rodzinach niespokrewnionych z dzieckiem – 404 dzieci
- ❖ w 50 zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem – 256 dzieci, w tym:
 - w 29 rodzinach wielodzietnych – 130 dzieci
 - w 2 rodzinach specjalistycznych – 2 dzieci
 - w 19 o charakterze pogotowia rodzinnego – 124 dzieci

Tabela nr 29

Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w województwie lubelskim

	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2007	2 138	3 086
2008	2 117	3 028
2009	2 069	2 992

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r.oraz MPiPS-03

W roku 2009 w województwie lubelskim było o 48 rodzin zastępczych mniej niż w roku 2008 i 69 mniej rodzin niż w roku 2007. Liczba dzieci w w/w rodzinach również sukcesywnie się zmniejszała – o 36 dzieci mniej w porównaniu z rokiem 2008 oraz o 94 dzieci mniej w rodzinach zastępczych porównując dane z roku 2007.

Na pomoc pieniężną związaną z kosztami utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych wydatkowano w 2009r. kwotę 22 743 482 zł, tj. o 521 311 zł mniej niż w roku ubiegłym (23 264 793 zł) oraz o 182 525 zł więcej niż w roku 2007 (22 560 957 zł). Środki te przeznaczono na: częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci, jednorazową pomoc na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjmowanego do rodziny,

jednorazową, rzeczową lub okresową pomoc losową, wynagrodzenie dla osób wypełniających zadania pogotowia rodzinnego oraz wynagrodzenie dla osób pozostających w gotowości do pełnienia zadań pogotowia rodzinnego.

Na pomoc pieniężną mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem dla osób opuszczających rodziny zastępcze, całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę i zakłady poprawcze wydatkowano kwotę 8 009 680 zł (tj. o 372 673 zł więcej niż w 2008r. oraz o 18 401 zł mniej niż w roku 2007), w tym:

- ❖ na pomoc pieniężną na usamodzielnienie dla 201 osób – 999 678 zł
- ❖ na pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki dla 1 461 osób – 6 054 100 zł
- ❖ na pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla 254 osób – 955 902 zł

Tabela nr 30

Pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem dla osób opuszczających rodziny zastępcze, całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę i zakłady poprawcze

	Pomoc pieniężna na:					
	Usamodzielnienie		Kontynuowanie nauki		Zagospodarowanie w formie rzeczowej	
	Liczba osób	Kwota w zł	Liczba osób	Kwota w zł	Liczba osób	Kwota w zł
2007	159	764 244	1 504	6 405 227	223	858 610
2008	130	745 176	1 111	6 076 800	182	814 128
2009	201	999 678	1 461	6 054 100	254	955 902

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r. oraz MPiPS-03

W roku 2009 w porównaniu do lat poprzednich zwiększyła się liczba osób wymagających pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i była większa o 71 osób w stosunku do roku 2008 i o 42 osoby do roku 2007. Kwota w/w formy pomocy w roku 2009 była wyższa w porównaniu do roku 2008 o 254 502 zł, a porównując do 2007 – wyższa o 235 434

zł. 1 461 osób w 2009 roku uzyskało pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki. W porównaniu z rokiem 2008 było to o 350 osób więcej, natomiast w stosunku do roku 2007 o 43 osoby mniej. Kwota świadczeń przeznaczonych na pomoc pieniężną w tym zakresie w roku 2009 była niższa o 22 700 zł w porównaniu z rokiem 2008 oraz o 351 127 zł w roku 2007. Liczba osób, które uzyskały pomoc finansową na zagospodarowanie w formie rzeczowej w 2009 wynosiła 254 osoby. Liczba ta była wyższa w porównaniu z rokiem 2008 o 72 osoby, a z rokiem 2007 o 22 osoby. Porównywalnie kwota przeznaczona na pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej w 2009 roku była wyższa o 141 774 zł niż w roku 2008 oraz o 97 292 zł niż w roku 2007.

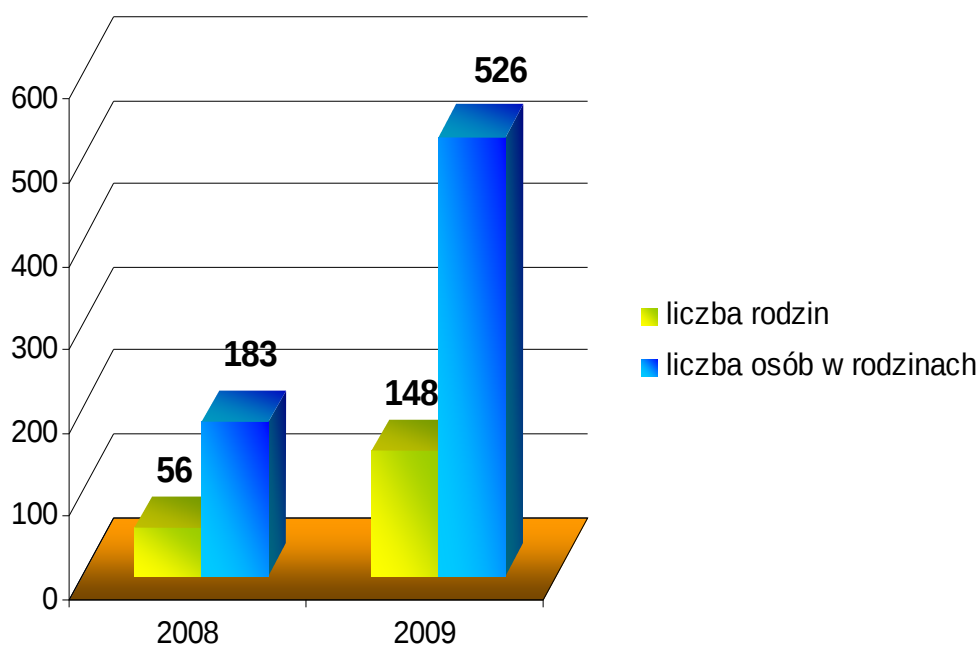
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych udzielono w 2009 roku 37 wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego o socjalizacyjny. Kwota świadczeń przeznaczonych na ten cel wyniosła 60 992 zł.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie należy pomoc uchodźcom w zakresie opłacenia za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne, opłacenie wydatków związanych z nauką języka polskiego oraz praca socjalna, niezbędne poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne i prawne, pomoc w załatwianiu spraw w instytucjach i urzędach.

W roku 2009 dla 148 rodzin i 526 osób w tych rodzinach (w 2008 – 56 rodzin i 183 osób w tych rodzinach) wydatkowano ogółem (na pomoc dla cudzoziemców ze statutem uchodźcy oraz na pomoc dla cudzoziemców z ochroną uzupełniającą) kwotę 1 908 407 zł, w tym:

- ❖ na świadczenia pieniężne na utrzymanie – 1 730 528 zł
- ❖ na wydatki związane z nauką języka polskiego – 177 879 zł

Liczba cudzoziemców, którym udzielono pomocy w 2008 i 2009r. w województwie lubelskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w „Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r. oraz MPiPS-03

W porównaniu z rokiem 2009 zwiększyła się o 92 liczba rodzin oraz o 343 osoby w tych rodzinach, którym udzielono świadczeń z tytułu pomocy dla cudzoziemców ze statusem uchodźcy i ochroną uzupełniającą.

3.3.3. Klienci pomocy społecznej

Tabela nr 31

Natężenie korzystania z pomocy społecznej w województwie lubelskim w latach 2007-2008

	Liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (świadczenia przyznawane w ramach zadań zleconych i zadań własnych przez OPS i PCPR bez względu na rodzaj, liczbę, formę oraz źródło finansowania)	Liczba ludności w województwie ogółem	% ludności korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa	% ludności objętej pomocą społeczną z powodu bezrobocia (zarejestrowanych w PUP) w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa
2007	294 706	2 166 213	13,6 %	5,4 %
2008	256 814	2 161 832	11,8 %	4,7 %
2009	246 993	2 159 800	11,4 %	5,4 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Lublin, Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r., MPiPS, WUP Lublin

Na terenie województwa lubelskiego w roku 2009 (bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania) świadczeniami z pomocy społecznej, realizowanymi przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, objętych zostało 77 844 rodzin (246 993 osób w tych rodzinach). W skali całego województwa stanowi to 11,4 % mieszkańców. Liczba ta obejmuje świadczenia realizowane w ramach ustawowych zadań własnych, jak i zleconych. Ogólna kwota przeznaczonych na ten cel środków w województwie lubelskim wynosiła 189 247 130 zł.

Tabela nr 32

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim w 2008r.

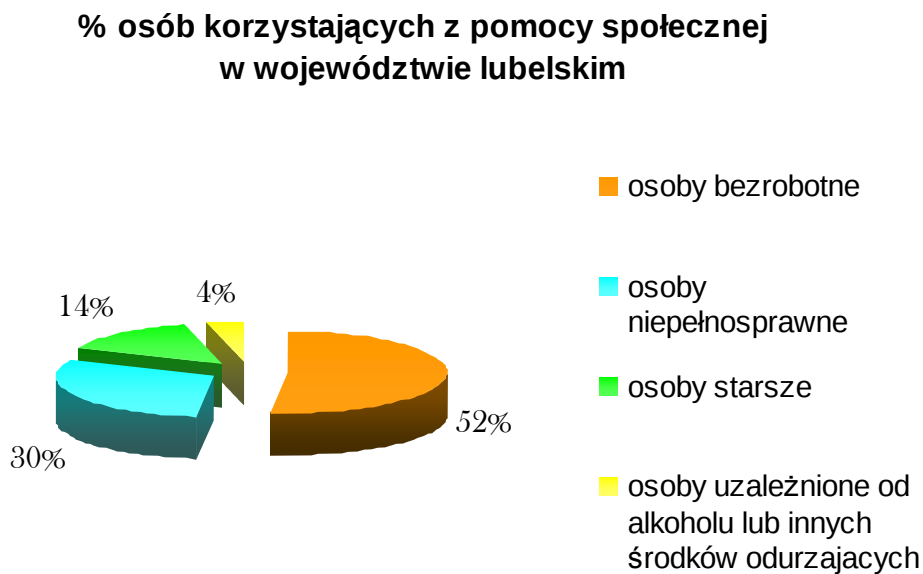
Wyszczególnienie	Liczba osób ogółem
Osoby bezrobotne (zarejestrowane oraz nie zarejestrowane w PUP), w tym:	40 727
KOBIETY	24 157
MĘŻCZYŹNI	16 570
Osoby niepełnosprawne (posiadające orzeczenie o niepełnosprawności), w tym:	23 902
KOBIETY	11 859
MĘŻCZYŹNI	12 043
Osoby starsze, w tym:	10 978
KOBIETY po 60 r.ż.	7 735
MĘŻCZYŹNI po 65 r.ż.	3 243
Osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków odurzających, oddających się procesowi leczenia lub po 1 roku po jego zakończeniu, w tym:	2 933
KOBIETY	682
MĘŻCZYŹNI	2 251

Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r.

Analizując powyższą tabelę można stwierdzić, iż ogólna liczba wyszczególnionych grup osób korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim wynosi 78 540. W grupie 40 727 osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej dominują kobiety (24 157). W grupie osób niepełnosprawnych (z orzeczoną niepełnosprawnością) przeważają nieznacznie mężczyźni (12 043). Wśród osób starszych natomiast zdecydowaną większość stanowią kobiety (7 735). Osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków odurzających, poddających się procesowi leczenia lub do 1 roku po jego zakończeniu to głównie mężczyźni – 2 251.

Wykres nr 21

**% osób korzystających z pomocy społecznej spośród wyszczególnionych w tabeli nr 32
w województwie lubelskim w 2008r.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Informacji dotyczącej pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r.

Analizując powyższy wykres można zauważyć, iż najliczniejszą grupą spośród wyszczególnionych w tabeli nr 32, korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim w 2008 roku były osoby bezrobotne (zarejestrowane oraz nie zarejestrowane w PUP) – 52 %. Osoby niepełnosprawne (posiadające orzeczenie o niepełnosprawności) stanowiły 30 % ogółu osób. Najmniejszą liczbę – 4 % stanowiły osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków odurzających, poddających się procesowi leczenia lub do 1 roku po jego zakończeniu.

Tabela nr 33

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim w 2009r.

Wyszczególnienie/ ogółem	Liczba osób w rodzinach	% ogółu mieszkańców województwa lubelskiego
Osoby bezrobotne	114 931	5,3 %
Osoby niepełnosprawne	61 979	2,9 %
Osoby uzależnione	17 931	0,83 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03

Analizując powyższą tabelę można stwierdzić, iż w województwie lubelskim jest 194 841 osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz uzależnionych (ogólnie) korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Najlicniejszą grupą wśród ogólnej liczby mieszkańców województwa, spośród wyszczególnionych w tabeli, stanowią osoby bezrobotne (5,3 %), najmniej jest natomiast osób uzależnionych (0,83 %).

3.4 Powody przyznawania pomocy

Powody udzielania osobom i rodzinom świadczeń pomocy społecznej określone zostały w ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.(Dziennik Ustaw z 2009 r. nr 115 poz.728).

Pomocy udziela się w szczególności z powodu:

- ubóstwa
- sieroctwa
- bezdomności
- niepełnosprawności
- długotrwałej lub ciężkiej choroby
- przemocy w rodzinie
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych

- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego
- alkoholizmu lub narkomanii
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej

Rodzaje trudnych sytuacji życiowych powodujących konieczność przyznania pomocy w 2008 i 2009 r. w województwie lubelskim wśród klientów pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela i wykres:

Tabela nr 34

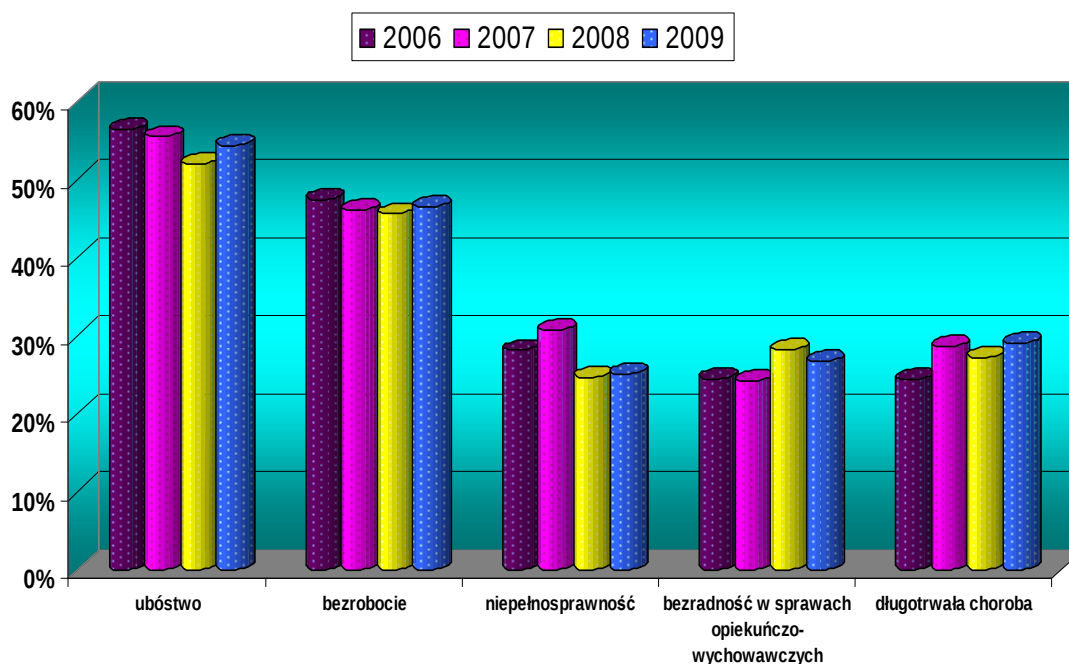
Rodzaj trudnej sytuacji	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach		% udział liczby rodzin do ogółu rodzin korzystających z pomocy	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
ubóstwo	40 441	39 983	134 642	129 270	52 %	51,3%
bezrobocie	33 650	34 335	117 206	114 931	42,6 %	44,1%
niepełnosprawność	24 645	24 334	63 574	61 979	31,1 %	31,2%
długotrwała choroba	24 965	25 951	69 959	71 678	31,6 %	33,3%
bezzadność w sprawach opiek. wychowawczych	17 276	16 196	72 580	65 930	21,9 %	20,8%
alkoholizm	6 169	6 360	17 330	17 690	7,8 %	8,2%
potrzeba ochrony macierzyństwa	7 197	8 016	39 857	44 479	9,1 %	10,27%
bezdomność	1 192	1 335	1 568	1 706	1,5 %	1,7%
przemoc w rodzinie	680	792	2 533	2 933	0,9 %	1%
sieroctwo	997	950	3 154	3 046	1,3 %	1,2%
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	706	827	1 354	1 531	0,9 %	1%
sytuacja kryzysowa	349	302	1 043	927	0,4 %	0,4%

zdarzenie losowe	416	388	1 307	1 271	0,5 %	0,5%
narkomania	122	120	263	241	0,15 %	0,15%
brak umiejętności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej	151	262	241	440	0,19 %	0,33%
trudności w integracji uchodźców	41	128	144	486	0,05 %	0,16%

Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r., ROPS Lublin; MPiPS-03 za I-XII 2009r.

Wykres nr 22

% udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2006-2009 ze względu na najczęściej występujące powody przyznawania pomocy

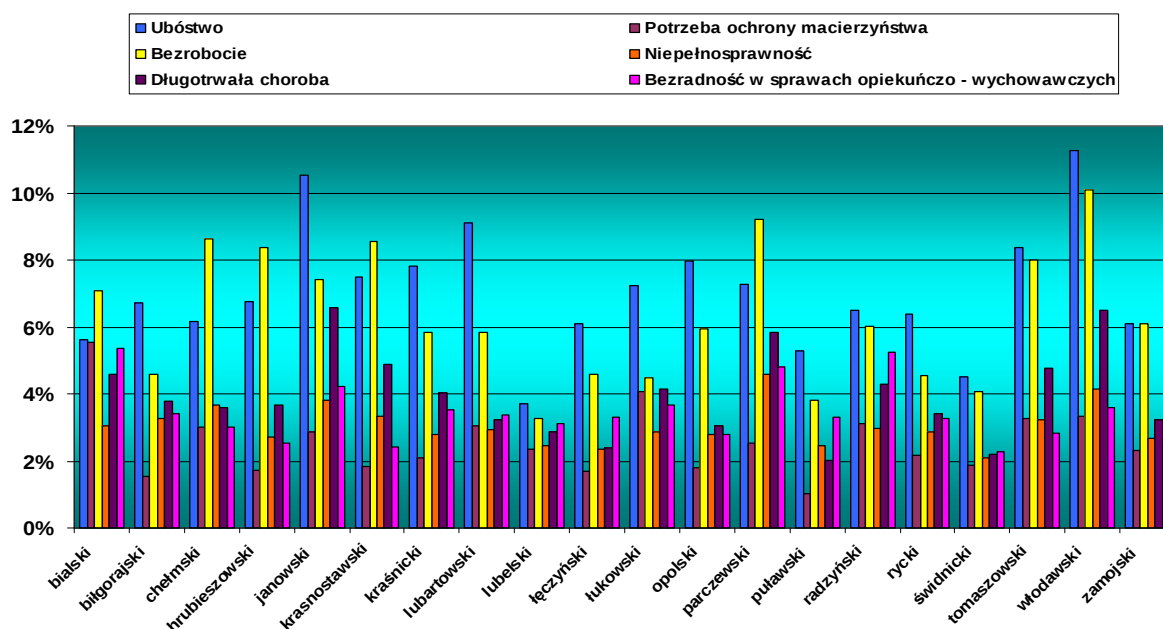
Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r., ROPS Lublin; MPiPS-03 za I-XII 2009r.

W województwie lubelskim, podobnie jak w latach ubiegłych, do dominujących przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej należą:

- ubóstwo – 52,34% ogółu osób korzystających z pomocy społecznej, tj. 6 % ludności województwa
- bezrobocie – 46,53 % ogółu osób korzystających z pomocy społecznej, tj. 5,3 % ludności województwa
- długotrwała choroba – 29 % ogółu osób korzystających z pomocy społecznej, tj. 3,3 % mieszkańców województwa
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 26,69 % ogółu osób korzystających z pomocy społecznej, tj. 3,05% mieszkańców województwa
- niepełnosprawność – 25,09 % ogółu osób korzystających, co stanowi 2,9 % mieszkańców województwa.

Wykres nr 23

% udział liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego ze względu na najczęściej występujące powody

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

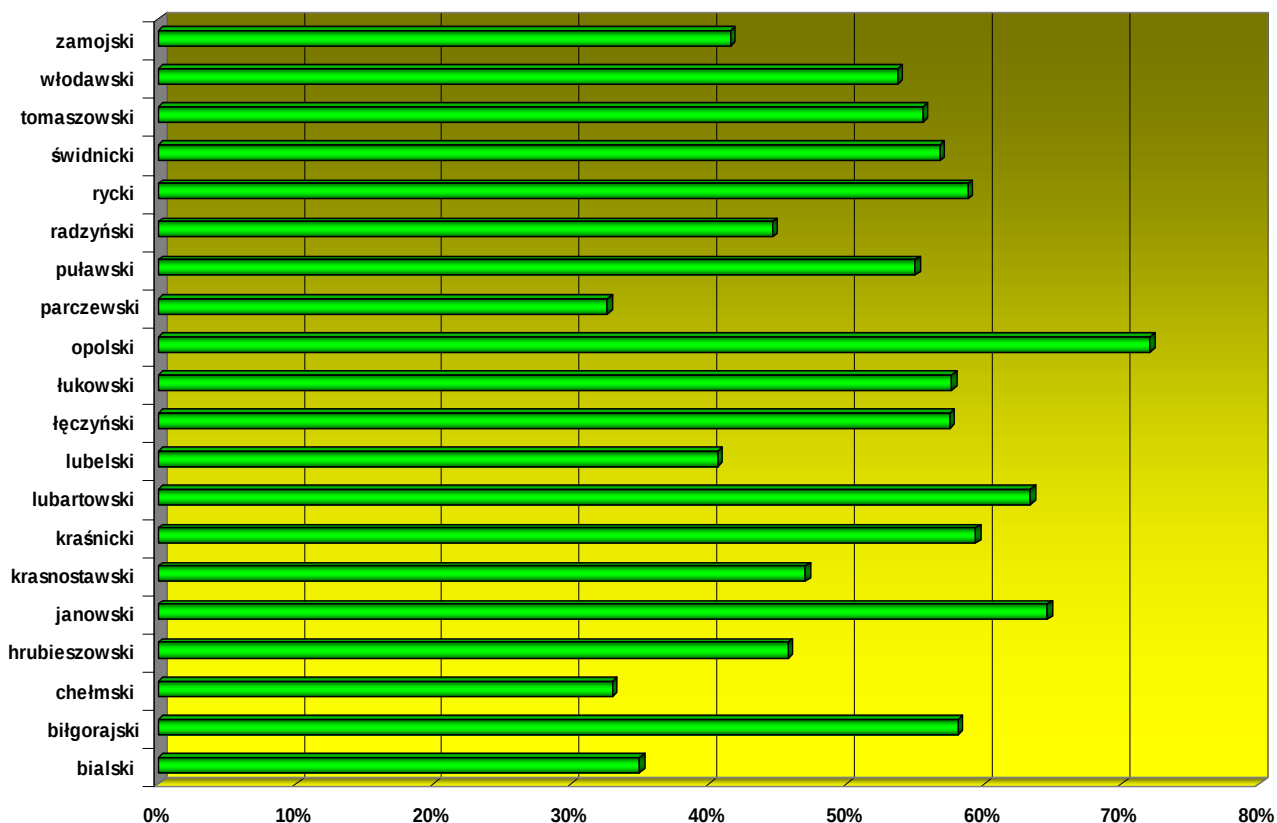
Analiza powyższego wykresu wskazuje, że ubóstwo i bezrobocie dotyka największą liczbę mieszkańców naszego regionu. Najtrudniej sytuacja przedstawia się w powiecie włodawskim, w którym z pomocy społecznej ogółem korzysta 21 % liczby mieszkańców,

tj. 2 razy więcej niż wynosi średnia dla całego województwa (11,4%). W powiecie włodawskim największa liczba klientów ośrodków pomocy otrzymuje świadczenia z powodu ubóstwa (11,3%) i bezrobocia (10,1%). Równie duży odsetek liczby osób żyjących poniżej minimum egzystencji zamieszkuje w powiatach janowskim (10,52%), lubartowskim (9,1%) i tomaszowskim (8,3%). Brak zatrudnienia determinuje sytuację materialną rodzin i wpływa na ogólny poziom życia. Najwięcej mieszkańców pozostających bez zatrudnienia wśród osób korzystających z pomocy społecznej znajduje się w powiecie włodawskim (10,09%), parczewskim (9,2%), chełmskim (8,6%), krasnostawskim (8,5%) i tomaszowskim (8%). Najmniejszy procentowy udział liczby osób korzystających z pomocy powodu bezrobocia w stosunku do liczby mieszkańców zamieszkuje w powiecie lubelskim (3,26%) i puławskim (3,8%). Długotrwała lub ciężka choroba jest kolejną przesłanką do udzielenia pomocy, z której korzysta 4,43 % mieszkańców wszystkich powiatów. Najwięcej osób przewlekłe lub ciężko chorych wymagających pomocy zamieszkuje w powiatach janowskim (6,6%), włodawskim (6,5%) i parczewskim (5,8%). Dość duży odsetek mieszkańców regionu korzystających z pomocy nie radzi sobie w opiece i wychowaniu dzieci oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego (4,1%). Największe trudności z tego powodu występują w powiatach: bialskim (5,4%), radzyńskim (5,27%), parczewskim (4,8%) i janowskim (4,2%). Najlepiej radzą sobie rodzice w powiecie świdnickim (2,3%), krasnostawskim (2,4%) i zamojskim (2,5%). Wśród klientów pomocy społecznej osoby niepełnosprawne stanowią 3,8% w stosunku do liczby mieszkańców powiatów. Najwięcej osób z orzeczoną niepełnosprawnością, które w 2009 roku skorzystały z pomocy zamieszkuje powiaty: parczewski (4,6%) i włodawski (4,1%). Z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa korzysta 2,7% mieszkańców powiatów w województwie lubelskim.. W powiatach bialskim, łukowskim, włodawskim i tomaszowskim liczba osób pobierających świadczenia z tego powodu przekroczyła procentowy wskaźnik dla województwa. Najmniej kobiet potrzebujących wsparcia z powodu macierzyństwa wśród klientów pomocy mieszka w powiecie puławskim (1,%) i biłgorajskim (1,5%).

Procentowy udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych powiatach do liczby rodzin ogółem ze względu na najczęściej występujące powody przedstawiają wykresy zamieszczone poniżej.

Wykres nr 24

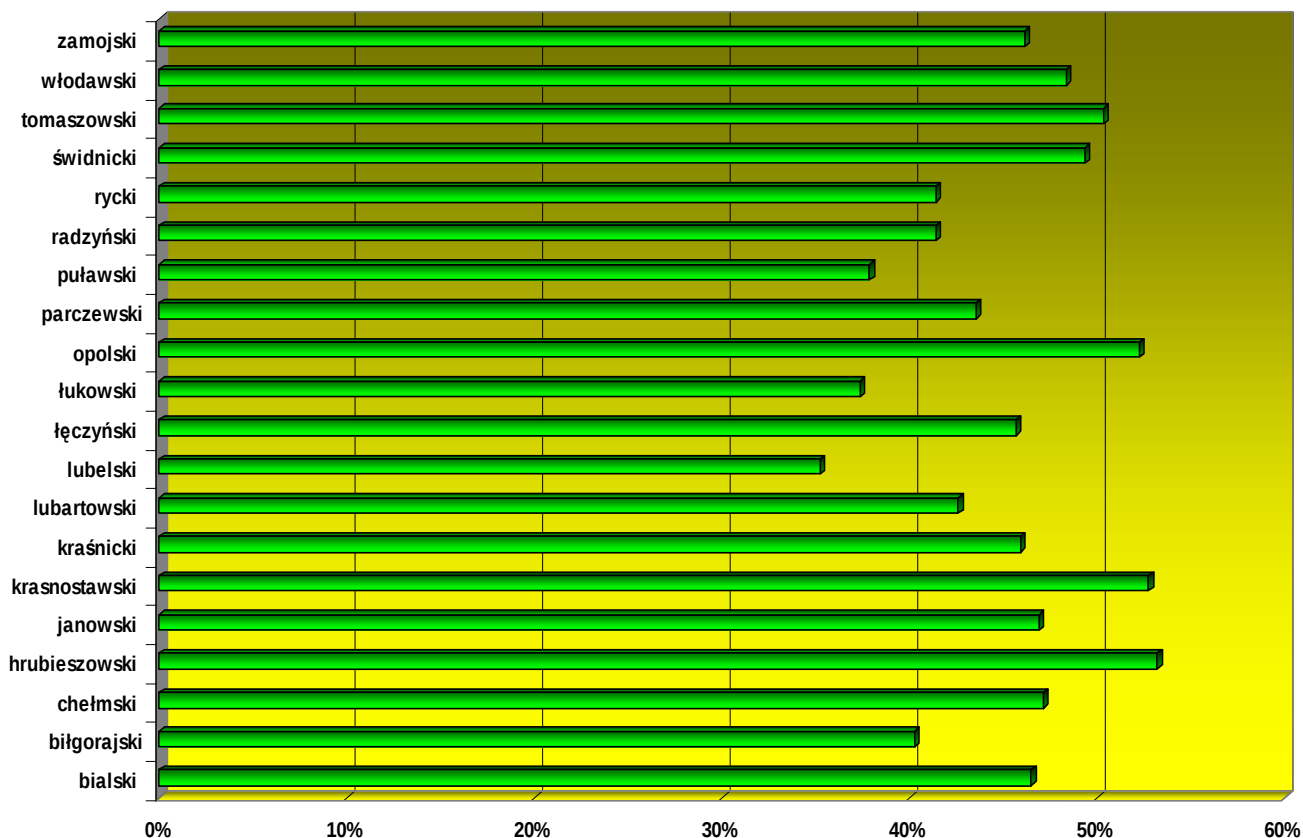
**% udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa
w poszczególnych powiatach województwa w 2009 roku**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Szczególne nasilenie trudnej sytuacji w rodzinach korzystających z pomocy spowodowanej ubóstwem w 2009 roku wykazały rodziny korzystające z pomocy w powiatach: opolskim – 72% , janowskim - 64,6%, lubartowskim - 63,4%, ryckim - 59%,łęczyńskim i łukowskim po 57,5% oraz włodawskim – 53,7%. Najmniej rodzin w stosunku do ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej otrzymało świadczenia z powodu ubóstwa w powiatach: parczewskim (32%), chełmskim (33%) oraz bialskim (35%).

**% udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia
w poszczególnych powiatach województwa w 2009 roku**

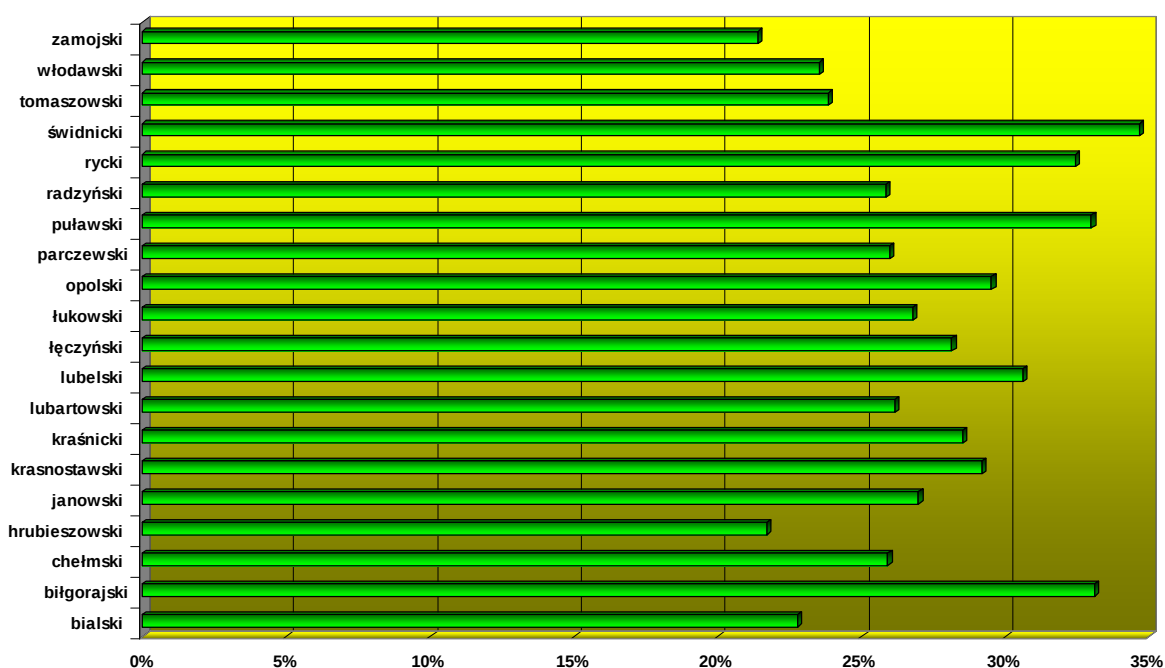
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

W 2009 r. brak zatrudnienia jako dominujący powód przyznania pomocy występowało w 34 335 rodzinach liczących 114 931 osób, co stanowi 44,11% ogólnej liczby rodzin korzystających pomocy. W roku 2008 liczba ta wynosiła 45,6%. Można więc wnioskować, że liczba rodzin, w których co najmniej jedna osoba nie ma pracy utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Na terenie powiatów: hrubieszowskiego(53,2%), krasnostawskiego(52,7%), opolskiego (52,3%)i tomaszowskiego (50,4%) udział osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej jest zdecydowanie wyższy niż wielkość procentowa dla województwa i przekracza 50%. W powiatach: lubelskim, łukowskim, puławskim i biłgorajskim liczba

rodzin dotkniętych bezrobociem wśród klientów pomocy jest najmniejsza, nie przekracza 40%.

Wykres nr 26

**% udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu
niepełnosprawności w poszczególnych powiatach województwa w 2009 roku**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Inną liczną grupę odbiorców świadczeń z pomocy społecznej stanowią osoby niepełnosprawne (25,7%). Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin dotkniętych niepełnosprawnością, która korzysta z różnych form wsparcia pozostaje na względnie stałym poziomie. W 2008 i 2009 roku procentowy udział liczby rodzin z osobami niepełnosprawnymi wynosił odpowiednio 31,1% i 31,3%.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 4021 osób niepełnosprawnych, co stanowi 3,4% ogólnej liczby

zarejestrowanych bezrobotnych, tj. o 0,1% więcej niż w roku ubiegłym. Na 1 wolne miejsce pracy przypadało 176osób niepełnosprawnych. Procentowy udział osób bezrobotnych w poszczególnych powiatach wg stanu Wojewódzkiego Urzędach Pracy w Lublinie na koniec 2009 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 35

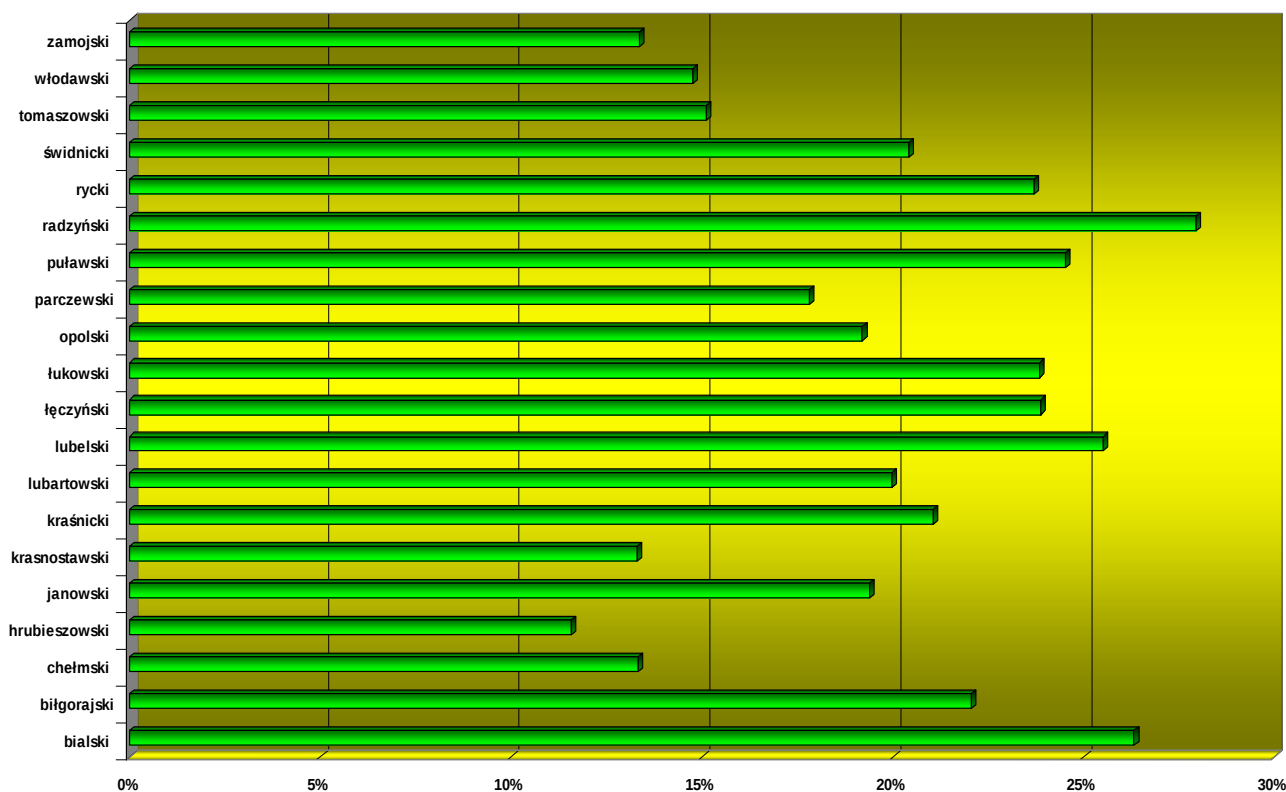
Powiat	Bezrobotni ogółem	Bezrobotne osoby niepełnosprawne	udział % osób bezrobotnych niepełnosprawnych do bezrobotnych ogółem
Bialski	6454	139	2,1%
Biłgorajski	3785	165	4,3%
Chełmski	5184	213	4,1%
Hrubieszowski	4953	142	2,8%
Janowski	3295	54	1,6%
Krasnostawski	4349	144	3,3%
Kraśnicki	6944	159	2,2%
Lubartowski	5638	111	1,9%
Lubelski	5163	117	2,2%
Łęczyński	2856	128	4,4%
Łukowski	4870	200	4,1%
Opolski	4592	107	2,3%
Parczewski	1983	59	2,9%
Puławski	4891	170	3,4%
Radzyński	3429	88	2,5%
Rycki	2548	79	3,1%
Świdnicki	4162	93	2,2%
Tomaszowski	5819	147	2,5%
Włodawski	3439	71	2,0%
Zamojski	6128	224	3,6%
Miasta na prawach powiatu	26758	1411	5,2%
Biała Podlaska	3659	128	3,4%
Chełm	3792	236	6,2%
Lublin	14784	802	5,4%
Zamość	4523	245	5,4%
R A Z E M	117237	4021	3,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Lublinie za XII.2009r.

Duży odsetek, bo aż 26,69 % wśród osób korzystających z pomocy społecznej stanowią rodziny, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2008 liczba ta była nieznacznie większa i stanowiła 28,2%. Można więc wnioskować, że bezradność w wychowaniu dzieci i prowadzeniu gospodarstwa domowego pozostaje na względnie stałym poziomie. Liczbę rodzin korzystających ze świadczeń pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w poszczególnych powiatach przedstawia wykres poniżej.

Wykres nr 27

**% udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności
w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego
w poszczególnych powiatach województwa w 2009 roku**

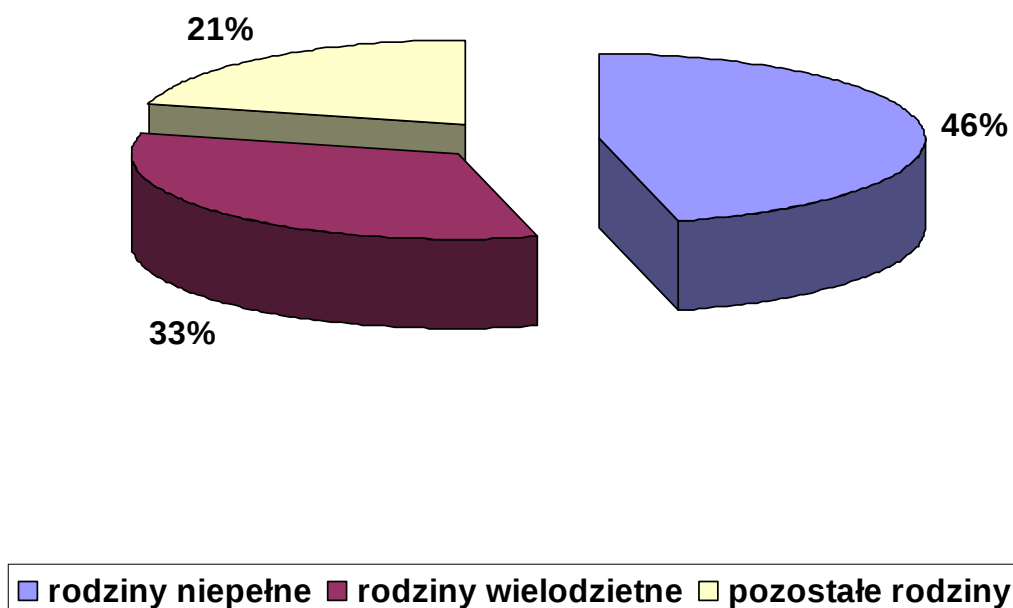

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Trudności w wychowaniu dzieci i prowadzeniu gospodarstwa domowego dotyczą w szczególności rodziny niepełne i wielodzietne. Udział tych rodzin w stosunku do wszystkich mających problemy opiekuńczo – wychowawcze wynosi odpowiednio 46% i 33%.

Wykres nr 28

% udział liczby rodzin niepełnych i wielodzietnych korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

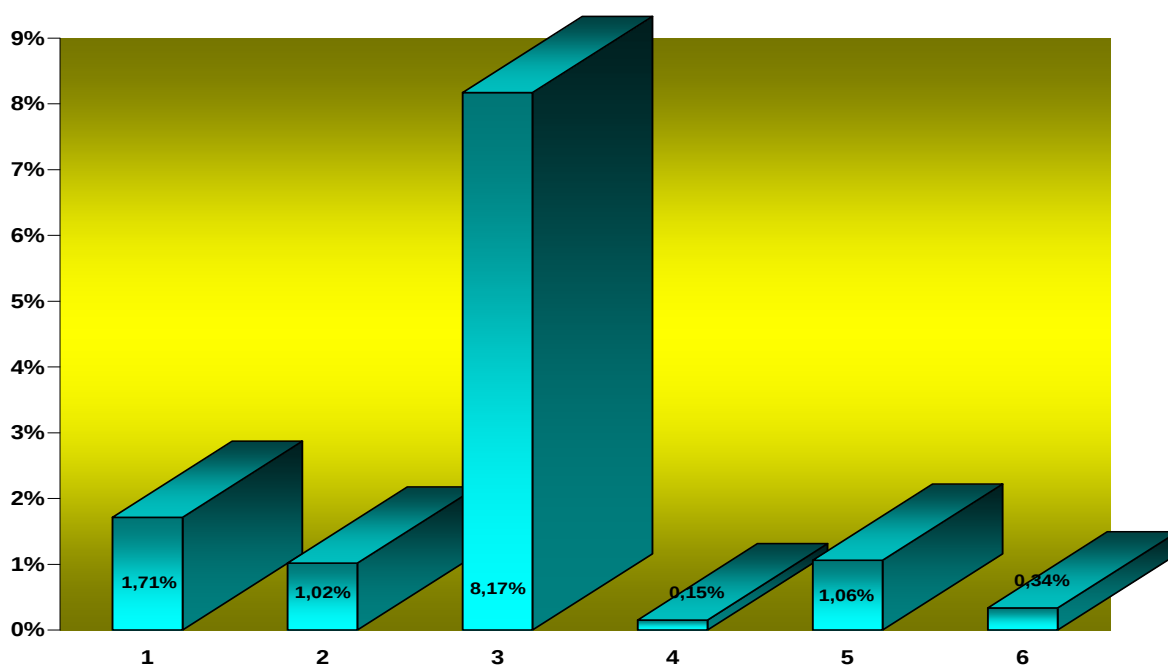
Brak wystarczających środków finansowych nie pozwala wielu rodzinom i osobom zaspokoić potrzeb niezbędnych do ich samodzielnej egzystencji. Jest również przyczyną powstania wielu dysfunkcji w rodzinach. Szczególnie trudna sytuacja występuje w przypadku

długotrwałego bezrobocia. Osoby długo pozostające bez pracy narażone są częściej niż inne na dezintegrację zawodową i społeczną.

Wprawdzie rodziny z problemem alkoholowym (8,2%) i uzależnieniem od narkotyków (0,15%), a także osoby, które opuściły zakłady karne (0,5%) oraz osoby bezdomne (1,7%), jak również rodziny, w których występuje przemoc (1%) są mniej liczną grupą spośród wszystkich klientów pomocy społecznej, to ciężar gatunkowy tych zjawisk jest bardzo duży i wymaga szczególnej uwagi i troski pracowników socjalnych.

Wykres nr 29

**% udział rodzin szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne
korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim w 2009 roku**

1. Bezdomność
2. Przemoc w rodzinie
3. Alkoholizm
4. Narkomania
5. Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

6. Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Należy zaznaczyć, że przypadki wymagające interwencji ze strony służb społecznych związane są najczęściej ze zjawiskiem współwystępowania więcej niż jednej trudnej sytuacji życiowej.

W wyniku pracy socjalnej i stosowania instrumentów aktywizujących w 2008 r. usamodzielniono 2 839 rodzin i 8 787 osób w rodzinach, w tym 2 586 rodzin, w których występowało bezrobocie. Pracą socjalną objęto 43 872 rodziny i 127 247 osób w tych rodzinach (w 2007 r. - 58 151 rodzin i 173 032 osoby w tych rodzinach). W 2009 liczba rodzin, którym udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej była o 2 299 większa niż w roku poprzedzającym, i tylko o 124 większa niż w 2007 roku.

Tabela nr 36

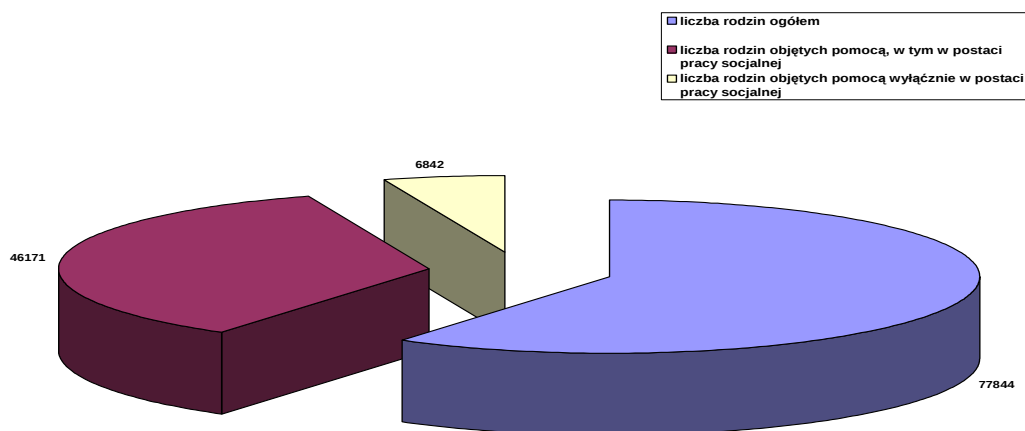
Liczba rodzin , którym udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej w 2007, 2008 i 2009 roku.

	Liczba rodzin objętych pomocą w postaci pracy socjalnej	Liczba osób w tych rodzinach
2007	46 047	138 396
2008	43 872	127 247
2009	46 171	131538

*Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień
31.12.2008r., ROPS Lublin; MPiPS-03 za I-XII 2009r*

Wykres nr 30

Liczba rodzin, którym udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej w 2009 roku

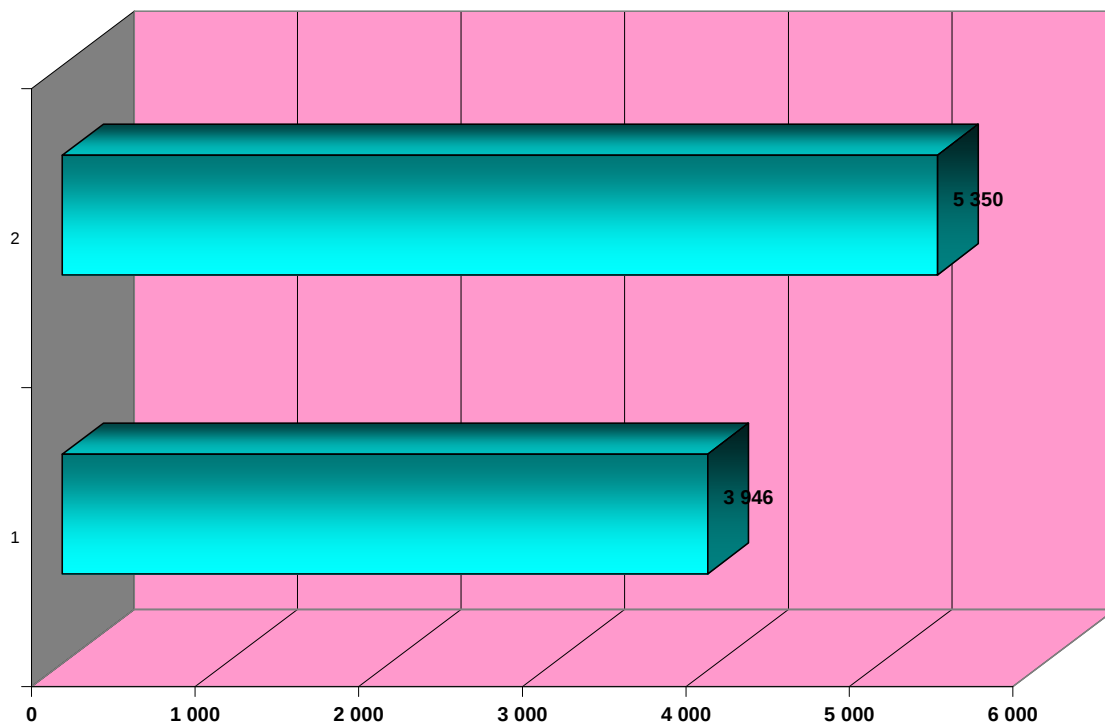
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Jak wynika z analizy powyższego wykresu ponad połowa rodzin (59,3%) objęta jest pomocą w postaci pracy socjalnej, a 8,8% wyłącznie w postaci pracy socjalnej.

Głównym narzędziem pracy z klientem pomocy jest kontrakt socjalny, który ma spowodować większą aktywność osób i rodzin w podejmowaniu starań zmierzających do usamodzielnienia. W 2008 roku kontrakty socjalne zostały zawarte z 3 758 osobami, głównie długotrwale bezrobotnymi. W roku 2009 tą formą aktywizacji objęto o 178 osób więcej.

Wykres 31

Liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym w 2009 roku

3 946 – liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym

5 350 – liczba osób w rodzinach

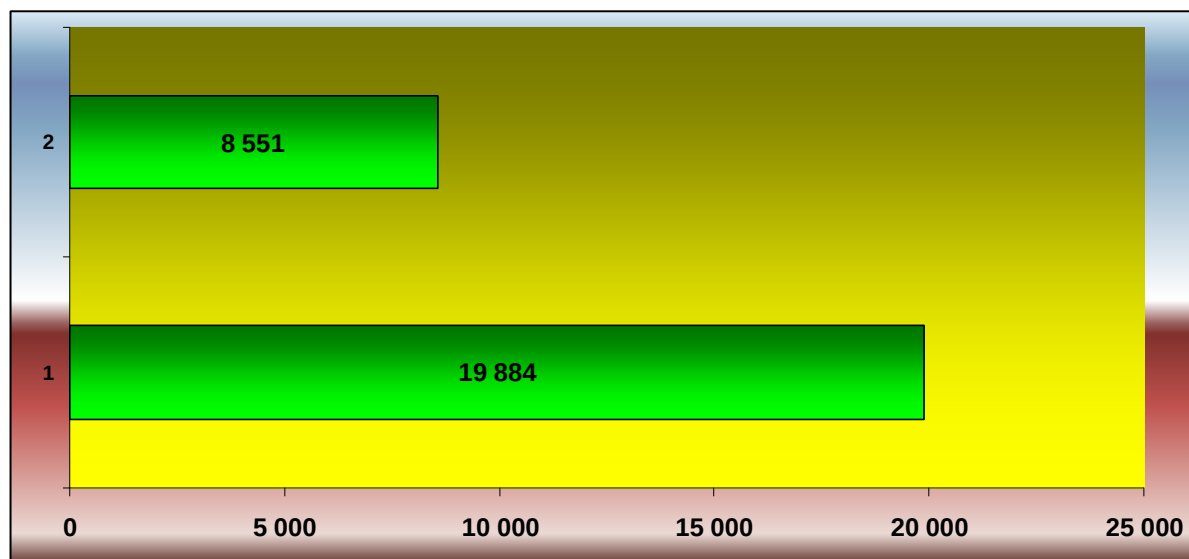
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Jak wynika z analizy wykresu procentowy udział rodzin, w których wprowadzono kontrakt socjalny jest zdecydowanie niski i wynosi zaledwie 5% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy.

W 2009 r. świadczenia pomocy zostały skierowane do 19 884 rodzin emerytów i rencistów, co wynosi 23,5% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy. Są to głównie gospodarstwa jednoosobowe – 8 551 osób, co stanowi 41 % emerytów i rencistów.

Wykres nr 32

**Liczba rodzin emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej
w województwie lubelskim w 2009 roku**

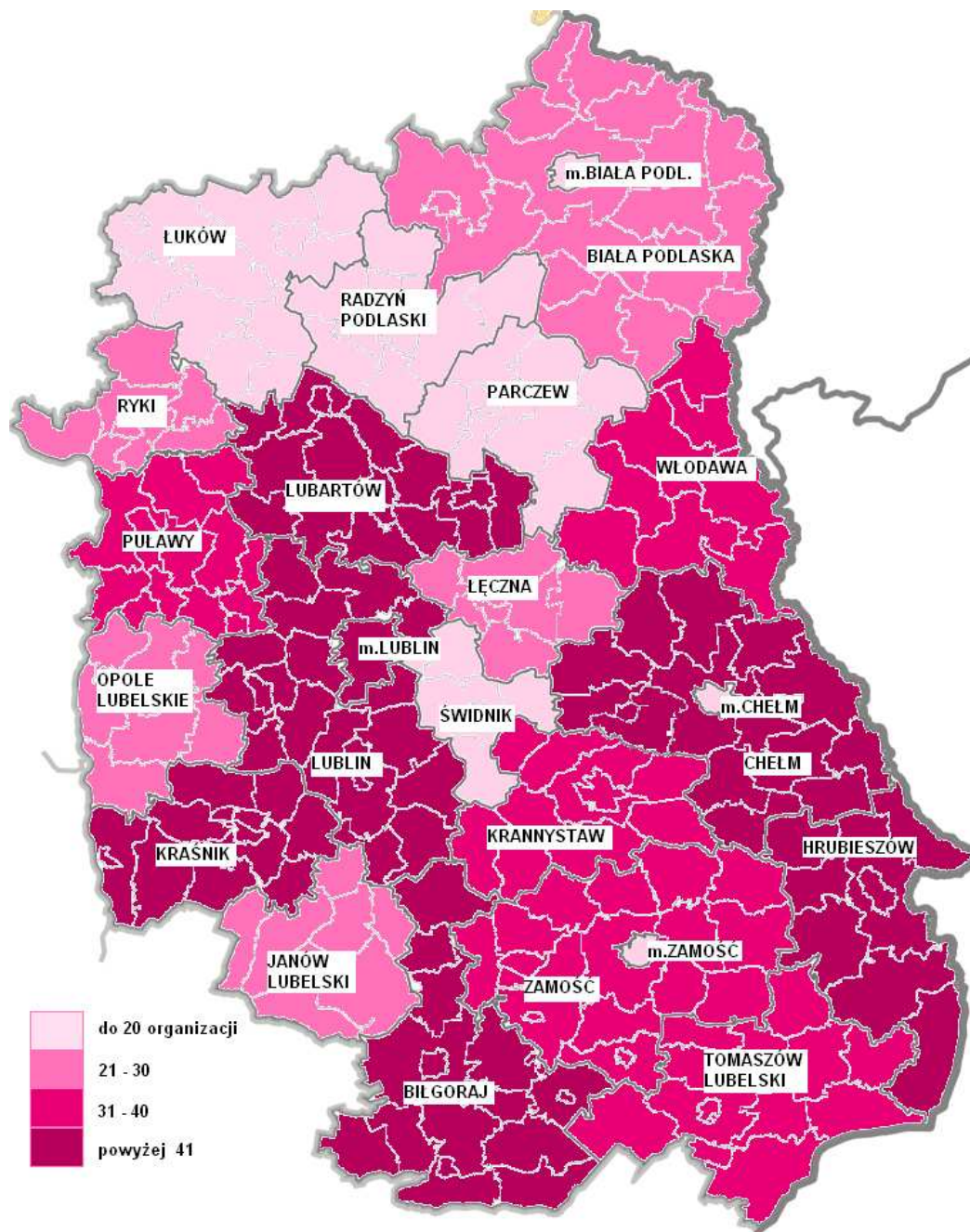
19 884 – liczba rodzin emerytów i rencistów ogółem

8 551 - liczba gospodarstw jednoosobowych w rodzinach emerytów i rencistów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPiPS-03 za I-XII.2009r.

Zdecydowaną grupę odbiorców świadczeń stanowią rodziny, które długotrwale, powyżej 3 lat, korzystają z pomocy społecznej. Stanowią one 47 % ogółu rodzin objętych pomocą na przestrzeni ostatnich lat. Dla 15% liczby rodzin otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej stanowią główne źródło utrzymania.

3.5 Organizacje pozarządowe działające w zakresie pomocy społecznej na terenie województwa lubelskiego

Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień
31.12.2008r., ROPS Lublin;

Obowiązek realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na administracji samorządowej i rządowej jednak uzupełniające działania w tym obszarze podejmują również organizacje pozarządowe i inne niepubliczne podmioty. Ze względu na skalę występowania zjawisk powodujących konieczność interwencji ze strony służb pomocy społecznej niezbędna jest ścisła współpraca oraz kompleksowość działań sektora publicznego i pozarządowego. Jest to ważne zarówno w przypadku zapobiegania stanom powodującym konieczność udzielenia świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, jak i przy udzielaniu pomocy pozamaterialnej mającej na celu łagodzenie skutków kryzysów już istniejących. Szczególne znaczenie ma tutaj tworzenie i wspieranie szeroko pojętych środowiskowych form wsparcia społecznego, zapobiegających marginalizacji społecznej i poprawiających kondycję psychiczną osób pozostających w trudnej życiowej sytuacji.

Z materiałów nadesłanych przez gminy i powiaty do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w celu sporządzenia bilansu potrzeb na 2009 r. wynika, iż na terenie województwa lubelskiego działa w obszarze pomocy społecznej – a jednocześnie współpracuje z ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy rodzinie – ponad 850 organizacji pozarządowych (tj. o 61 więcej niż w roku ubiegłym) o charakterze zarówno lokalnym jak i ogólnopolskim.

Zakres współpracy obejmuje wiele różnorodnych dziedzin. Z punktu widzenia zadań pomocy społecznej najistotniejsze wydają się jednak być następujące obszary:

- udzielanie osobom potrzebującym schronienia i posiłku (noclegownie, jadłodajnie), pomoc w naturze oraz wszelkie działania prowadzące do zapobiegania zjawisku bezdomności oraz do eliminowania skutków ubóstwa zwłaszcza, jeżeli dotyka ono dzieci,
- wielopłaszczyznowa pomoc osobom znajdującym się w kryzysie spowodowanym występowaniem różnego rodzaju patologii (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie), obejmująca zarówno udzielanie schronienia ofiarom przemocy, opiekę nad dziećmi, jak i prowadzenie terapii rodzinnej, wsparcie psychologiczne, poradnictwo, doradztwo, profilaktykę,
- organizowanie czasu wolnego oraz wypoczynku dzieci i młodzieży pochodzących zwłaszcza z rodzin patologicznych ale również wielodzietnych bądź mieszkających na terenach ulegających degradacji, ich aktywizacja poprzez sport, promowanie walorów turystycznych i kulturalnych regionu,

- wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych połączone z tworzeniem miejsc pracy i aktywizacją bezrobotnych,
- szeroko pojęta pomoc osobom niepełnosprawnym sprzyjająca ich wieloaspektowej integracji ze społeczeństwem, obejmująca wszystkie formy rehabilitacji, współdziałanie w pozyskiwaniu funduszy ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz likwidacji barier architektonicznych, prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej, a także wsparcie w zaspokajaniu codziennych potrzeb osób z dysfunkcjami,
- opieka nad osobami starszymi, usługi opiekuńcze, prowadzenie domów pomocy społecznej i placówek pobytu dziennego, aktywizacja seniorów.

Należy zauważyć, iż na terenie województwa lubelskiego organizacje pozarządowe skupione są przede wszystkim w dużych ośrodkach miejskich. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej, z którymi współpracują ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, przedstawia się następująco:

Tabela nr 37

Powiat	Liczba organizacji pozarządowych działających na terenie powiatów i współpracujących z ośrodkami pomocy społecznej		
	2007	2008	2009
Bialski	23	27	28
Biłgorajski	35	42	46
Chełmski	44	47	49
Hrubieszowski	32	44	46
Janowski	14	26	29
Krasnostawski	31	38	40
Kraśnicki	32	50	54
Lubartowski	40	50	52
Lubelski	39	55	62
Łęczyński	16	21	24
Łukowski	20	18	20
Opolski	11	22	23
Parczewski	13	18	21
Puławski	21	32	35
Radzyński	15	18	21

Rycki	32	29	31
Świdnicki	12	14	15
Tomaszowski	30	35	36
Włodawski	22	31	33
Zamojski	23	34	37
Miasta na prawach powiatu	96	166	176
Biała Podlaska	14	13	15
Chełm	10	10	12
Lublin	52	123	128
Zamość	20	20	21
R A Z E M	601	817	878

Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r., ROPS Lublin; Sprawozdanie z działalności merytorycznej ROPS w Lublinie za 2009 rok

Organizacje pozarządowe są ważnym partnerem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w realizacji zadań w zakresie polityki społecznej. Dobór oraz zlecanie zadań pomocy społecznej organizacjom pozarządowym jest realizacją celów strategicznych Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego i programu „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną”.

W 2009 r. na zlecanie zadań organizacjom pozarządowym z budżetu Województwa Lubelskiego zostały zabezpieczone środki finansowe w wys. 750 000 zł. W ramach tych środków dofinansowano 120 organizacji pozarządowych, które realizowały następujące zadania:

Tabela nr 38

**Wykaz organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie na zadania
z budżetu Województwa Lubelskiego**

Lp.	Zadanie	Liczba organizacji, które otrzymały dofinansowanie	Kwota udzielonych dotacji
1.	Wspieranie działań na rzecz dzieci i rodzin w szczególności na obszarach wiejskich		
	1. Pomoc w organizowaniu różnorodnych form wsparcia, a zwłaszcza w organizacji i prowadzeniu placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	33	201 700 zł
	2. Organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży (kolonie, obozy, rajdy, wycieczki itp.)	14	60 000 zł
	3. Realizacja programów terapeutycznych na rzecz rodzin	17	58 300 zł
			320 000 zł
2.	Wspieranie grup szczególnego ryzyka zagrożonych dezintegracją społeczną i zawodową ze szczególnym uwzględnieniem osób bezdomnych		
	1. Prowadzenie schronisk, noclegowni i innych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych	12	80 000 zł
	2. Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej	10	50 000 zł
	3. Wspieranie projektów dotyczących działań na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym (w szczególności kluby integracji społecznej, programy wychodzenia z bezdomności)	8	50 000 zł
			180 000 zł

3.	Promocja inicjatyw środowiskowych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych		
	1. Prowadzenie działań zapobiegających izolacji i marginalizacji osób niepełnosprawnych (w tym realizacja projektu: Rozwój sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia i życia psychicznego) – 130 000 zł, 21 organizacji pozarządowych,	21	130 000 zł
	2. Wspieranie działań służących aktywizacji osób starszych – 80 000 zł, dotacją objęto 17 organizacji prowadzących działania na rzecz osób starszych.	17	80 000 zł
			210 000 zł
4.	Wspieranie działań w zakresie dostarczania żywności najuboższym mieszkańcom województwa		
	Dotacja przyznana dla 5 organizacji zajmujących się zbiórką, przechowywaniem i dystrybucją żywności na terenie województwa Lubelskiego.	5	40 000 zł
		Razem:	750 000 zł

Źródło: Sprawozdanie z działalności merytorycznej ROPS w Lublinie za 2009 rok

Ogólna kwota jaką wydatkowano na zlecenie zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe w 2009 r. wyniosła 750 000 zł, tj. 100% zaplanowanych na ten cel środków.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi przebiegała w wielu innych płaszczyznach, a mianowicie:

- określania problemów społecznych i ich natężenia,
- podejmowania działań profilaktycznych i kompensacyjnych w zakresie niekorzystnych zjawisk społecznych,
- udzielania rekomendacji organizacjom ubiegającym się o środki finansowe na realizację programów z innych źródeł (w 2009 r. udzielono rekomendacji 20 organizacjom).

Główne kierunki współpracy Samorządu Województwa Lubelskiego z organizacjami pozarządowymi zostały określone w „Programie Współpracy Samorządu Województwa Lubelskiego z organizacjami pozarządowymi na 2009 r.”.

4. PO KL 2007 – 2013 – PRIORYTET VII PROMOCJA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 jest największym w historii Unii Europejskiej programem współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego. Jego budżet wynosi aż 11,4 miliardów Euro.

Program koncentruje się wokół problematyki zatrudnienia i podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w kontekście poprawy konkurencyjności gospodarki. Kapitał Ludzki zaprojektowany został w taki sposób, aby jego działania, których celem jest człowiek, były komplementarne z działaniami przewidzianymi w Regionalnych Programach Operacyjnych, związanymi m.in. z przedsiębiorczością i innowacjami, infrastrukturą ekonomiczną, transportem, środowiskiem, kulturą i turystyką oraz infrastrukturą społeczną i współpracą międzyregionalną.

W ramach komponentu regionalnego środka zostaną przeznaczone na wsparcie dla osób i grup społecznych, natomiast w ramach komponentu centralnego środka zostaną przeznaczone przede wszystkim na wsparcie dla struktur i systemów.

Nasze województwo zajmuje 5 miejsce pod względem wysokości środków przyznanych na realizację PO KL. Jednak przeliczając przyznaną kwotę na jednego mieszkańca, zajmujemy miejsce drugie. Na każdego mieszkańca regionu do 2013 roku przypada bowiem prawie 234 Euro.

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej we wdrażaniu Kapitału Ludzkiego. Oznacza to, że Urząd koordynuje i odpowiada za realizację regionalnej części Programu w naszym województwie. Czuwa nad sprawnym i efektywnym wykorzystywaniem środków oraz prowadzi działania informacyjne i promocyjne skierowane zarówno do potencjalnych projektodawców jak i lokalnych społeczności. W jego imieniu funkcję tę pełni w Urzędzie Marszałkowskim Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, który jest również bezpośrednio odpowiedzialny za wdrażanie i monitorowanie Priorytetów VIII i IX.

Dla potrzeb wdrażania Priorytetów VI i VII powołano Instytucję Pośredniczącą drugiego stopnia (IP 2), której rolę pełni Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki finansowany jest w 85% ze środków Unii Europejskiej (EFS) oraz w 15% ze środków krajowych. Całość kwoty, jaką przewidziano na realizację Programu w latach 2007–2013, wynosi prawie 11,5 mld euro, w tym wkład finansowy EFS stanowi ponad 9,7 mld euro.

Kwota przyznana dla województwa lubelskiego wynosi ponad **511 milionów euro**.

4.1.Działania ROPS w ramach Działania 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji

Zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 28 września 2007 r. Program Operacyjny Kapitał Ludzki zawiera m.in. Priorytet VII - *Promocja integracji społecznej* obejmujący działania z zakresu polityki integracji społecznej, których celem jest zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom wykluczonym, zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz dyskryminowanym na rynku pracy, a także podwyższenie ich statusu zawodowego i społecznego, poprzez przygotowanie ich do wejścia lub powrotu na rynek pracy.

Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji

Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej

Poddziałanie 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie

Poddziałanie 7.1.3 Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej

Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej

Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej

Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji

W ramach Priorytetu VII podejmowane są przede wszystkim działania zmierzające do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz rozwijania instytucji ekonomii społecznej, jako skutecznej formy integracji społeczno – zawodowej.

Ważnym elementem wsparcia jest eliminowanie różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych) na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Problem ten dotyczy przede wszystkim osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, imigrantów, osób opuszczających placówki opieki zastępczej czy zakłady karne, postrzeganych w sposób stereotypowy przez pracodawców i otoczenie społeczne. Wobec tych osób stosowane są instrumenty aktywnej integracji, mające na celu przywrócenie osób wykluczonych na rynek pracy oraz ich integrację ze społeczeństwem.

W celu zapewnienia właściwych warunków dla realizacji przez instytucje pomocy i integracji społecznej (jednostki organizacyjne pomocy społecznej, jednostki zatrudnienia socjalnego, organizacje pozarządowe) zadań z zakresu aktywnej integracji, niezbędne jest stworzenie również na poziomie regionalnym możliwości podnoszenia kwalifikacji ich kadr i potencjału organizacyjnego powiązanego ściśle ze specyfiką realizowanych przez nie zadań, głównie poprzez szkolenia i kursy realizowane w formach pozaszkolnych oraz upowszechnianie pracy socjalnej i aktywnej integracji w środowiskach lokalnych.

Tabela nr 39

Stan wdrażania komponentu regionalnego w województwie lubelskim dla projektów konkursowych i systemowych dla Priorytetu VII za 2009 rok

LICZBA UMÓW		WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW W PLN		WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW DO ALOKACJI
KONKURSOWYCH	SYSTEMOWYCH	KONKURSOWYCH	SYSTEMOWYCH	
113	223	46 205 135,77 PLN	42 589 648,92 PLN	19,23%

Źródło: Sprawozdanie Departamentu EFS Lubelskiego Urzędu Marszałkowskiego z bieżącej działalności

W ramach Działania 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej planowane formy wsparcia w ramach projektów systemowych to kontrakty socjalne i programy aktywności lokalnej.

Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu

Osoby zaliczane do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagają kompleksowego wsparcia i stworzenia niezbędnych warunków do integracji ze społeczeństwem. Możliwe jest to m.in. poprzez działania zmierzające do kształcenia umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych, wspierania samodzielności oraz zdobywania i aktualizacji kwalifikacji zawodowych. Niezbędny jest w tym celu rozwój form i narzędzi aktywnej integracji.

Wśród 213 gmin województwa lubelskiego 205 podejmowało działania poprzez stosowanie narzędzi i instrumentów aktywnej integracji społecznej i zawodowej. Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu realizowane przez gminy to głównie: kontrakt socjalny, prace społecznie użyteczne, organizacja klubów integracji społecznej i centrów integracji społecznej, programy wychodzenia z bezdomności.

Kontrakt socjalny jest narzędziem coraz częściej stosowanym w działaniach ośrodków pomocy społecznej, który ma spowodować większą skuteczność udzielanej pomocy poprzez mobilizowanie osób i rodzin do podejmowania starań w celu uzyskania samodzielności.

W 2009 kontrakty socjalne zostały zawarte z 4 133 osobami, głównie długotrwale bezrobotnymi. Najważniejsze efekty kontraktu socjalnego wykazane przez gminy to:

- podjęcie zatrudnienia,
- podjęcie leczenia odwykowego,
- poprawa sytuacji materialnej rodzin,
- usamodzielnienie rodzin,
- wzrost aktywności i samodzielności osób,
- ukończenie przeprowadzonych szkoleń
- podniesienie kwalifikacji.

Inną formą aktywizacji osób bezrobotnych są **prace społecznie użyteczne**. Są to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku, organizowane przez gminę

w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

W 2009 roku ta forma zatrudnienia była objęła 1 515 osób, tj o 58 osób mniej niż w roku ubiegłym..

Efektami tych działań są:

- wzrost poczucia własnej wartości,
- podjęcie pracy, zatrudnienie osób w ramach usług sąsiedzkich i w ramach prac społecznie użytecznych,
- remonty obiektów użytecznych publicznie, prace porządkowe na terenie gminy,
- organizacja usług opiekuńczych,
- pobudzenie aktywności społeczno – zawodowej, integracja ze środowiskiem,
- zdobycie doświadczenia,
- poprawa sytuacji materialnej rodzin i usamodzielnienie osób,
- zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Zgodnie z prognozą w 2010 r. działania aktywizacyjne w ramach prac społecznie użytecznych zostaną skierowane do 2 055 osób.

Klub Integracji Społecznej (KIS) to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy.

W województwie lubelskim w 2009 r. funkcjonowało 25 Klubów Integracji Społecznej. Zgodnie z bilansem potrzeb gminy planują rozwój tej formy poprzez dodatkowe utworzenie 60 takich jednostek. Osiągnięte efekty to: podniesienie samooceny, nabycie umiejętności planowania i realizacji celów życiowych, zdobycie doświadczenia oraz aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych

W myśl ustawy o zatrudnieniu socjalnym, **Centra Integracji Społecznej (CIS)** są jednostkami organizacyjnymi zajmującymi się ochroną przed bezrobociem i wykluczeniem społecznym.

Działania CIS skierowane są do osób podlegających wykluczeniu społecznemu, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz

uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

W województwie lubelskim funkcjonują dwa Centra Integracji Społecznej: w Lublinie i w Chełmie.

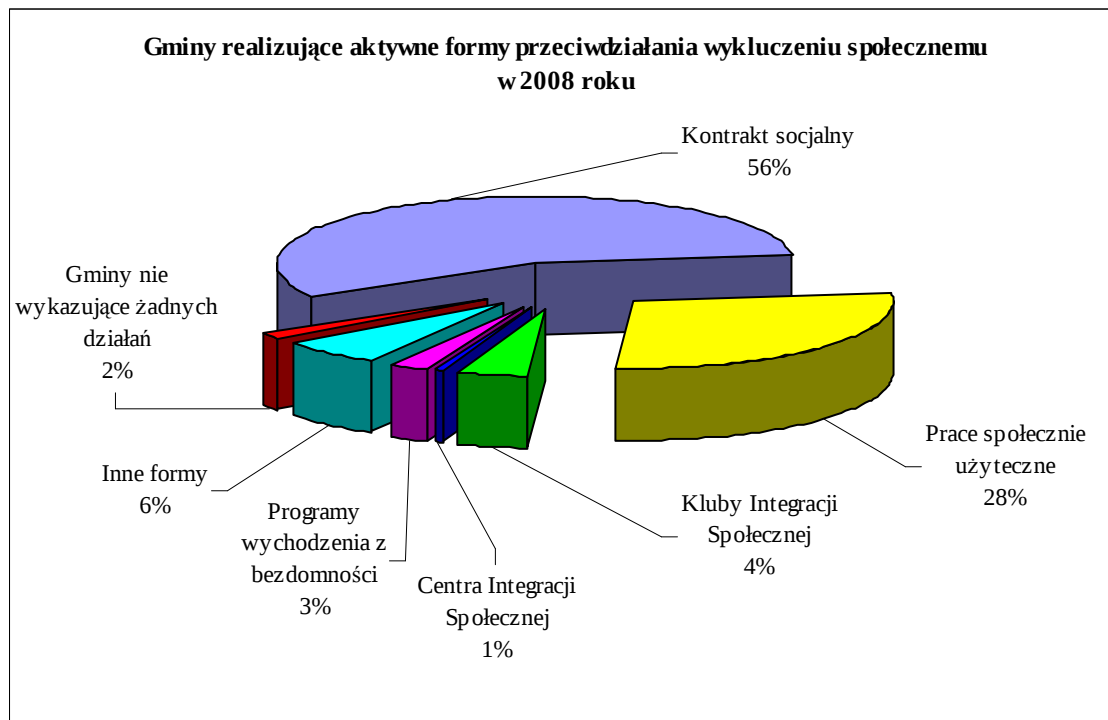
Program wychodzenia z bezdomności

Osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. W 2008 roku programy wychodzenia z bezdomności realizowało 9 gmin województwa lubelskiego, a objęto nimi 74 osoby. W efekcie prowadzonych działań 8 osób wyszło z bezdomności, 5 osób uzyskało uprawnienia do zasiłku stałego, 4 osoby zostały skierowane do CIS, 1 osoba otrzymała mieszkanie. W 2009 roku program wychodzenia z bezdomności był skierowany do 82 osób, natomiast w 2010 planuje się objęcie programem 115 osób.

Innymi formami przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu zostało objętych 2 514 osób w 2008 r. i 2 948 w roku 2009.. Były to głównie działania w ramach grup wsparcia, grup samopomocowych, Klubów Pracy, Niebieskiej Karty, objęcie leczeniem odwykowym, działania w ramach wolontariatu oraz programy usamodzielnienia dla wychowanków domów dziecka.

Wykres nr 33

**Realizacja aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu
w gminach województwa lubelskiego w 2008 roku**

Źródło: Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r., ROPS Lublin

W ramach Działania 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji , Poddziałanie 7.1.2. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie planowane formy wsparcia skierowane do w/w beneficjentów w projektach systemowych w 2010 r. to:

- kontrakty socjalne – skierowane do 1 626 osób ,
- programy aktywności lokalnej - zaplanowane do realizacji przez 4 powiaty ziemskie (chełmski, krasnostawski, puławski, tomaszowski) i M Lublin,
- działania na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, którymi zostanie objętych 881 osób.

Celem powyższych działań jest m.in. aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo wychowawcze, rodziny zastępcze oraz osób niepełnosprawnych, nabycie przez nich umiejętności samodzielnego funkcjonowania w środowisku, uzyskanie i podniesienie kwalifikacji zawodowych, wzrost samooceny i zwiększenie motywacji do działania, a tym samym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Zgodnie z informacją uzyskaną z powiatowych centrów pomocy rodzinie w 2009 r. działania aktywizujące poprzez kontrakty socjalne, programy aktywności lokalnej, wsparcie działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w ramach projektów systemowych zostały skierowane do 1 609 osób.

4.2. Działania ROPS w zakresie realizacji projektu systemowego „Szkolenie i doradztwo podnoszące kwalifikacje pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej”

Na podstawie porozumienia z dnia 12 grudnia 2007r. z póź. zm., zawartego pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Lublinie a Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie realizowany jest projekt systemowy „Szkolenie i doradztwo podnoszące kwalifikacje pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej” w ramach Priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 7.1. *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji*, Poddziałanie 7.1.3 *Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej*. Głównym celem tego projektu jest podniesienie kwalifikacji, wzrost kompetencji i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej województwa lubelskiego, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez poprawę jakości usług świadczonych przez JOPS.

Zgodnie z zapisami dokumentacji programowej PO KL oraz ustawą o pomocy społecznej zadaniem ROPS jest doskonalenie kadr pomocy i integracji społecznej. Podstawowym źródłem informacji na temat potrzeb szkoleniowych jest "Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej". Istotnych informacji dostarczają również wyniki ewaluacji szkoleń z projektu systemowego w 2008r. oraz informacje z Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie i Ośrodków Pomocy Społecznej w woj. lubelskim. Analiza dokumentów wskazuje na potrzebę szkoleń w zakresie budowania partnerstwa publiczno - społecznego , wykorzystania nowoczesnych technik informacyjnych i audio-wizualnych w pracy, poprawy

jakości zarządzania w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz szkoleń językowych związanych z koordynacją systemów zabezpieczeń społecznych w ramach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W związku z powyższym konieczne jest zapewnienie nie tylko szkoleń w tym zakresie, ale również specjalistycznego doradztwa dla instytucji pomocy i integracji społecznej. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie posiada doświadczenie w realizacji szkoleń. W 2008r. przystąpił do realizacji projektów systemowych w ramach Poddziałania 7.1.3 "Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej". Zrealizowano 6 modułów szkoleniowych w których wzięło udział 1 566 osób.

Beneficjentami projektu są pracownicy i wolontariusze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, Ośrodków Pomocy Społecznej, Domów Pomocy Społecznej, Środowiskowych Domów Samopomocy i innych jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej oraz przedstawiciele i wolontariusze organizacji pozarządowych z terenu województwa lubelskiego.

Ważną częścią wsparcia oferowanego w ramach projektu systemowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie jest bezpłatne specjalistyczne doradztwo dla OPS i PCPR. Celem doradztwa prowadzonego przez specjalistów Oddziału ds. Projektowania oraz Funduszy Europejskich jest udzielanie pomocy przy konstruowaniu i prawidłowej realizacji wniosków systemowych i konkursowych. Cele realizowane są poprzez doradztwo dla pracowników i wolontariuszy Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie w zakresie:

- wsparcia merytorycznego i metodycznego (w zakresie rozwoju form aktywnej integracji),
- kierunków rozwoju pracy socjalnej,
- metod i sposobów aktywizacji klientów pomocy społecznej,
- nowych form i narzędzi wsparcia indywidualnego i środowiskowego,
- poprawy systemów zarządzania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

W 2008 r. przeprowadzono szkolenia o następującej tematyce:

1. „Szkolenie – dotyczące opracowania i realizacji projektów systemowych w ramach Priorytetu VII PO KL” – 243 osoby;

2. „ Szkolenie- podnoszenie umiejętności pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w zakresie stosowania form aktywnej integracji” -376 osób.
- 3.„Szkolenie – tworzenie i funkcjonowanie podmiotów sektora ekonomii społecznej” – 85 osób;
4. „Szkolenie dotyczące rozliczania projektów systemowych OPS i PCPR” – 237 osób;
5. „Szkolenie wzmocnienie potencjału kadr pomocy społecznej”- 354 osoby;
6. „Szkolenie - aktywizacja społeczności lokalnych i budowanie partnerstwa publiczno - społecznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych”– 271 osób;

Łącznie w szkoleniach wzięło udział : 1 566 osób.

W ramach projektu prowadzone było również specjalistyczne doradztwo, którego celem było udzielenie pomocy i informacji jednostkom integracji społecznej w zakresie:

- konstruowania i realizacji projektów systemowych i konkursowych w ramach Priorytetu VII, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
- opracowywania programów i wdrażania form aktywnej integracji.

W ramach doradztwa wsparcia udzielono 139 jednostkom pomocy społecznej (tj. powiatowym centrom pomocy rodzinie i ośrodkom pomocy społecznej).

W 2009r. zrealizowano następujące szkolenia i warsztaty:

1. „Socjoterapia skuteczna pomoc” – cykliczne warsztaty, 270 osób
2. „Warsztat pracownika socjalnego”
 - ✓ „Pomoc społeczna – prawne podstawy działalności” – 178 osób
 - ✓ „Kompetencje społeczne pracowników socjalnych” – 248 osób
 - ✓ „Podopieczny, potrzeby, oczekiwania, możliwości” – 203 osoby
 - ✓ „Narzędzia pracy – pracownika socjalnego” – 214 osób
3. „CZŁOWIEK NAJLEPSZA INWESTYCJA”
 - ✓ Warsztat przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych PO KL – 169 osób
 - ✓ Projekty konkursowe w PO KL – warsztat konstruowania i realizacji projektów dla pracowników JOPS – 201 osób
4. „EEKTYWNIE, FACHOWO, SKUTECZNIE” – 192 osoby
5. „Superwizja w pracy socjalnej” – pilotażowy moduł warsztatowy – 99 osób
6. „ICT dla JOPS” – 140 osób
7. „Od aktywności do kreatywności” – warsztaty, 264 osoby

8. Szkolenie językowe dla pracowników ROPS – 13 osób

Łącznie w szkoleniach wzięło udział: 2 191 osób.

Przez cały rok 2009 specjalistyczne doradztwo było realizowane w formie konsultacji pisemnych, telefonicznych oraz drogą elektroniczną. W ramach doradztwa skonsultowane i zweryfikowane zostały 103 wnioski o dofinansowanie projektów systemowych ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie na rok 2010.

Liczbę szkoleń oraz osób, które skorzystały z proponowanej oferty szkoleniowej w ramach projektu systemowego w latach 2008-2009 przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 40

**Liczba modułów szkoleniowych, osób objętych szkoleniem, doradców
oraz wykonanych porad doradczych w latach 2008-2009.**

Rok	Liczba modułów szkoleniowych	Liczba osób objętych szkoleniem	Liczba doradców	Liczba wykonanych porad doradczych
2008	6	1 566	4	4 320 godzin
2009	12	2 191	4	139 jednostkom

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ROPS z Oddziału ds. Projektowania oraz Funduszy Europejskich

Jak wynika z powyższej tabeli w roku 2009 przeprowadzono 6 modułów szkoleniowych więcej niż w roku 2008. Tym samym zwiększyła się liczba osób objętych szkoleniem, która w roku 2009 wyniosła 2 191 osób, czyli o 625 osób więcej niż w roku ubiegłym. Liczba doradców nie uległa zmianie w stosunku do roku 2008. Istotną zmianą w 2009 roku była zamiana liczby wykonanych porad – zrezygnowano z podawania jej w zrealizowanych godzinach, na rzecz liczby jednostek, które skorzystały ze specjalistycznego doradztwa. W roku 2008 zrealizowano 4 320 godzin porad, w tym 3 600 godzin indywidualnych oraz 720 godzin grupowych. Natomiast w 2009r. porad udzielono 139 jednostkom, w tym 125 ośrodkom pomocy społecznej i 14 powiatowym centrom pomocy rodzinie.

5. POAKCESYJNY PROGRAM WSPARCIA OBSZARÓW WIEJSKICH

Program ten został określony w umowie zawartej między Międzynarodowym Bankiem Odbudowy Rozwoju, zwanym Bankiem Światowym, a Rządem Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 kwietnia 2006r. Poakcesyjny Program Wspierania Obszarów Wiejskich składa się z trzech części – reformy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Programu Integracji Społecznej oraz kampanii informacyjno-promocyjnej na temat problemów integracji społecznej.

Program Integracji Społecznej jest jednym z komponentów Poakcesyjnego Programu Wspierania Obszarów Wiejskich (PPWOW). Na terenie województwa lubelskiego Program realizowany jest od grudnia 2007 roku. Rozliczenie PIS wyznaczone jest na wrzesień 2010r. Jak wynika z „*Podręcznika Realizacji Programu Integracji Społecznej*” działania podjęte w ramach Programu Integracji Społecznej przyczynić się mają do podniesienia poziomu integracji społecznej mieszkańców gmin. Mają temu służyć:

I Budowa potencjału instytucjonalnego i społecznego w zakresie strategicznego planowania i realizowania polityki społecznej na poziomie lokalnym.

II Poprawa dostępu mieszkańców gmin do usług, nowych form współpracy i zorganizowanej aktywności:

- zwiększenie oferty i standardu usług dla mieszkańców gmin
- budowanie sieci usługodawców
- wzrost liczby inicjatyw podejmowanych przez społeczność lokalną
- zwiększenie udziału mieszkańców w doraźnych i bardziej trwałych formach zorganizowanej aktywności

Program Integracji Społecznej ma wesprzeć gminy we wdrażaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych poprzez finansowanie projektów z nich wynikających. Ponadto, w zależności od potrzeb, ma służyć gminom w tworzeniu strategii lub uaktualniania istniejącego dokumentu.

Celem Programu jest podniesienie poziomu integracji społecznej w gminach na terenach wiejskich i miejsko – wiejskich. Do udziału w Programie zakwalifikowano 500 gmin z 13 województw. W województwie lubelskim Programem zostało objętych 97 gmin (z 213).

Liczbę gmin w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 41

Powiat	Liczba gmin
Bialski	5
Biłgorajski	11
Chełmski	12
Hrubieszowski	6
Janowski	3
Krasnostawski	4
Kraśnicki	3
Lubartowski	8
Lubelski	2
Łęczyński	1
Łukowski	7
Opolski	5
Parczewski	3
Radzyński	3
Rycki	3
Świdnicki	2
Tomaszowski	7
Włodawski	3
Zamojski	9
Razem	97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania z realizacji PPWOW, 2008r.

Wskaźniki brane pod uwagę w wyborze gmin:

- ❖ Położenie gminy

(peryferyjność położenia)

- ❖ Demograficzna charakterystyka mieszkańców

(badanie gmin, z którego wykorzystano dane nt liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym; spis powszechny ludności 2002r., z którego otrzymano dane dot. liczby rodzin wielodzietnych tzn. posiadających co najmniej 3 dzieci w wieku 0 – 18 lat, liczby rodzin niepełnych – samotnych rodziców posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku 0-18 lat oraz liczby osób posiadających prawnie potwierdzoną niepełnosprawność – orzeczenie)

- ❖ Charakterystyka struktury gospodarczej

(wskaźnik dochodów własnych budżetu gminy w przeliczeniu na mieszkańca, stopa bezrobocia rejestrowanego, zatrudnienie rolnicze na 100 ha użytków rolnych, udział ludności w gospodarstwach domowych rolniczych w ogólnej liczbie ludności)

- ❖ Problemy sfery społecznej

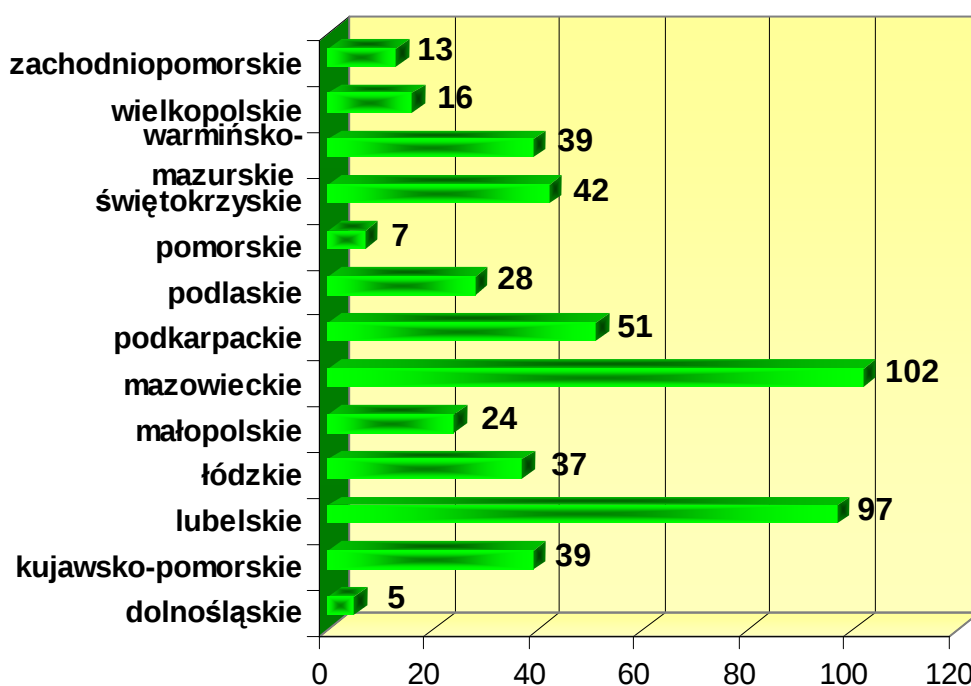
(klienci pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców, odsetek dzieci objętych opieką przedszkolną wśród dzieci w wieku 3-6 lat, frekwencja wyborcza w wyborach prezydenckich 2000r.)

- ❖ Liczebność mieszkańców miast w przypadku gmin miejsko - wiejskich

Liczbowe przedstawienie wyselekcjonowanych gmin w poszczególnych województwach przedstawia poniższy wykres:

Wykres nr 34

Liczba gmin w województwach objętych Programem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Podręcznika Realizacji Programu Integracji Społecznej, 25 sierpnia 2008

Analizując powyższy wykres można stwierdzić, iż najwięcej gmin, które zostały objęte Programem Integracji Społecznej w ramach PPWOW znajduje się w powiecie mazowieckim (102 gminy). Województwo lubelskie zajmuje drugie miejsce w liczbie wybranych gmin w ramach realizacji PIS (97). Najmniej gmin znajduje się natomiast w powiatach: wielkopolskim (16), zachodniopomorskim (13), pomorskim (7) oraz dolnośląskim (5).

Cele programu:

1. Poprawa spójności społecznej i minimalizacja zjawiska wykluczenia społecznego w gminach i na obszarach wiejskich.
2. Poprawa skuteczności działania KRUS poprzez wzmocnienie jego potencjału administracyjnego i analitycznego oraz usprawnienie zarządzania procesami podejmowania decyzji.
3. Kampania informacyjno – promocyjna, zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia problemu wykluczenia społecznego w procesach rozwoju społecznego i gospodarczego.

Rodzaje usług w ramach komponentu Integracja Społeczna skierowane do różnych grup odbiorców:

1. Ludzi starszych:
 - ✓ Usługi opiekuńcze o różnym zakresie i charakterze – zależnie od indywidualnych potrzeb – zaczynając od pomocy sąsiedzkiej, a kończąc na usługach profesjonalnie przygotowanych opiekunek
 - ✓ Środowiskowe formy opieki nad osobami w podeszłym wieku – dostosowane do potrzeb i oczekiwań
 - ✓ Rozwój usług wspomagających, ułatwiających codzienne funkcjonowanie (transport, gastronomia, kształcenie ustawiczne, dostęp do informacji, wypożyczalnie sprzętu ułatwiającego samodzielne funkcjonowanie czy pielęgnację)
 - ✓ Rozwój form pomocy w okresowym wyręczaniu rodziny w opiece nad osobą starszą
 - ✓ Mieszkania chronione dające możliwość maksymalnie długiej samodzielności
 - ✓ Wspieranie różnych form samopomocy
 - ✓ Rozwój instytucjonalnych form opieki
2. Dzieci i młodzieży:
 - ✓ Rozwój sieci świetlic środowiskowych dostępnych dla wszystkich dzieci, z szeroką ofertą dającą możliwość rozwoju zainteresowań, promującą pożądane zachowania, kształtującą właściwe postawy, zapewniającą pomoc w edukacji, dającą możliwość zjedzenia ciepłego posiłku
 - ✓ Tworzenie klubów młodzieżowych z ofertą adekwatną do potrzeb
 - ✓ Tworzenie kawiarenek internetowych

- ✓ Tworzenie sieci poradnictwa i wspierania w sytuacjach kryzysowych, poradnictwa zawodowego dla młodzieży
- ✓ Tworzenie oferty działań wolontarystycznych przez młodzież na rzecz innych grup wymagających pomocy w środowisku lokalnym
- ✓ Tworzenie zastępczych form opieki głównie rodzinnej dla dzieci i młodzieży, której rodzice niewłaściwie wywiązują się ze swoich obowiązków

3. Rodzin z dziećmi

- ✓ Doradztwo prawne, społeczne, edukacyjne i psychologiczno – pedagogiczne, socjalne
- ✓ Rozwój opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku szkolnym i młodszych
- ✓ Opieka dzienna w niepełnym wymiarze czasowym, mini przedszkola i żłobki

Najważniejsze znaczenie dla Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej mają dane dotyczące postępów w realizacji zadań i postępów w osiąganiu zaplanowanych rezultatów. ROPS, z racji pełnionej funkcji, potrzebuje utworzonych na podstawie jednostkowych informacji z gmin danych dotyczących obu komponentów: związanego ze świadczeniem usług i tworzeniem lub uaktualnianiem strategii rozwiązywania problemów społecznych. Oznacza to, iż ROPS odpowiedzialny jest za nadzór nad realizacją zadań Programu Integracji Społecznej, a zwłaszcza za:

- o Opiniowanie (w ścisłej współpracy z Konsultantami Regionalnymi) gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych
- o Stwierdzanie zgodności przedkładanych planów działania ze strategią rozwiązywania problemów społecznych oraz okresowe wizytowanie gmin i usługodawców
- o Potwierdzanie (w ścisłej współpracy z Konsultantami Regionalnymi) zgodności kwot w złożonych przez gminy wnioskach o zaliczki z wydatkami planowanymi w planie działania i przekazywanie ich do Wojewody
- o Nadzorowanie harmonogramu pracy Konsultanta Regionalnego

Na bazie Programu powstało 1 174 projektów realizowanych przez poszczególne gminy województwa lubelskiego. Aktualnie trwają prace nad ewaluacją Programu Integracji Społecznej.

6. PRACE BADAWCZE I ANALITYCZNE REALIZOWANE PRZEZ ROPS W LATACH 1999-2009

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie w latach swojej działalności przeprowadził szereg badań i analiz mających na celu wspieranie i inicjowanie oraz monitorowanie różnorodnych działań realizowanych w zakresie polityki społecznej w województwie lubelskim. Działające w strukturze organizacyjnej ROPS oddziały przygotowały szereg projektów i sporządziły wiele raportów i sprawozdań z realizowanych zadań własnych i ustawowych. Część z nich dostępna jest na stronie internetowej ROPS.

Opracowania i Analizy:

- Raport z badań. Diagnoza problemów uzależnień wśród dzieci i młodzieży województwa lubelskiego.
- RAPORT WOJEWÓDZKI Problemy związane z narkotykami, ich używaniem, rynkiem oraz realizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na terenie województwa lubelskiego w 2008 roku
- Informacja dla Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych o działalności Samorządu Województwa Lubelskiego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w roku 2008.
- Monitoring pilotażowy Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005 - 2013
- Raport Wojewódzki - problemy związane z narkotykami, ich używaniem, rynkiem, oraz realizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na terenie Województwa Lubelskiego w 2007 roku.
- Raport z badań w województwie lubelskim za 2006 r, część dotycząca narkomanii i narkotyków
- Raport wojewódzki - problemy związane z narkotykami, ich używaniem, rynkiem oraz realizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na terenie województwa lubelskiego w 2005 roku
- Informacja o wykorzystaniu obiektu na cele rehabilitacji osób niepełnosprawnych- wzór tabeli sprawozdania dla beneficjentów
- Sprawozdanie z realizacji Programu Polityki Prorodzinnej Samorządu Województwa

Lubelskiego za rok 2004

- Natężenie problemów społecznych w Województwie Lubelskim – stan na 31.12.2004 r.
- Problemy Społeczne - Biuletyn Wojewódzki nr 1/2004
- Problemy Społeczne - Biuletyn Wojewódzki nr 2/2005
- Raport Wojewódzki - Problemy związane z narkotykami, ich używaniem, rynkiem oraz realizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na terenie Województwa Lubelskiego w 2004 roku
- Janusz Sierosławski - Substancje psychoaktywne - postawy i zachowania w Województwie Lubelskim - raport z badań ankietowych zrealizowanych w 2002 r.
- Używanie substancji psychoaktywnych przez młodzież Województwa Lubelskiego 1999 - 2003 - Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków. ESPAD
- "Problemy Społeczne" Biuletyn Wojewódzki nr 3
- Zakres zjawiska używania substancji psychoaktywnych oraz postaw i zachowań wobec substancji psychoaktywnych. Raport z badań w województwie lubelskim.
- Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej
- Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31 grudnia 2008 r.
- Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31 grudnia 2007 r.
- Stan pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31 grudnia 2006 r.
- Stan pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31 grudnia 2005 r.
- Stan pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31 grudnia 2004 r.
- Natężenie problemów społecznych w województwie lubelskim - stan na 31 grudzień 2004 r.

Programy:

- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2007-2010
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii i HIVAIDS na lata 2008-2010
- Efektywna Pomoc Społeczna - Program przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez efektywną pomoc społeczną

- Rozwój środowiskowych form wsparcia skierowanych do rodzin z dziećmi – na rzecz poprawy sytuacji rodzin, w ramach doskonalenia systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
- "Aktywny Senior" - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez ich aktywizację – na rzecz poprawy sytuacji osób starszych.
- Rozwój sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego - na rzecz poprawy sytuacji osób z zaburzeniami psychicznymi i ich integracji społecznej i zawodowej.
- Program Polityki Prorodzinnej Samorządu Województwa Lubelskiego
- Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych
- Program ograniczania barier architektonicznych i komunikacyjnych w obiektach, z których korzystają najczęściej osoby niepełnosprawne
- Wojewódzka Sieć Informacyjno – Doradcza dla Osób Niepełnosprawnych, ich rodzin, instytucji pracujących wśród i na rzecz osób niepełnosprawnych
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2004-2006 r.
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w latach 2005-2007 r.

Wydawnictwa:

- Problemy Społeczne Biuletyn Wojewódzki
- "200 lat Diecezji Lubelskiej w służbie Bogu, Ojczyźnie i Człowiekowi", Lublin 2005. Stanisław Jan Dąbrowski. Nakład 3000 egz
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013,
- Polityka Społeczna w Polsce w przededniu wejścia do UE-Wydawnictwo pokonferencyjne, Lublin 2003.

- Pismo Samorządu Województwa Lubelskiego "Ziemia Lubelska". Numer 1 Specjalny z 2003r., wydany z okazji Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych-2003. Część nakładu zawierała wkładkę przeznaczoną dla osób niewidzących.
- Prof. dr hab. Janusz Kirenko. "Nie jesteś sam-wsparcie społeczne osób z niepełnosprawnością", Lublin 2002. Wydawca: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej i Zatrudnienia Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie. Wydano z okazji Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych-2003.
- Sytuacja osób niepełnosprawnych na obszarach wiejskich w województwie lubelskim, Lublin 2001. Raport z badań opracowany przez Lubelskie Obserwatorium Problemów Społecznych pod kierunkiem prof. dr. hab. Józefa styka. Wydawnictwo sfinansowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego. Nakład wyczerpany.
- Polityka społeczna w programach samorządu województwa lubelskiego-wybrane programy, Lublin 2001. Wydawnictwo zawiera wybrane programy w zakresie pomocy społecznej i rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych stanowiące uzupełnienie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego. Wydawca: na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych-Sejmik Wojewódzki. Nakład wyczerpany.
- Przeciwdziałanie przemocy – ujęcie interdyscyplinarne pod redakcją Anny Kanios, Lublin 2008
- Dziecko ofiarą i świadkiem przemocy domowej; Materiały szkoleniowe finansowane ze środków MIPS w ramach Kampanii Społecznej na rzecz przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci realizowanej przez Samorząd Województwa Lubelskiego, Sandomierz – Lublin – Grudzień 2008

PODSUMOWANIE

Województwo lubelskie jest trzecim co do wielkości województwem w Polsce, natomiast pod względem liczby ludności zajmuje 8 miejsce w skali kraju, z liczbą mieszkańców 2 159 800. Lubelszczyzna dzieli się na 213 gmin oraz 20 powiatów. Charakteryzuje się cechami wiejskimi i rolniczymi i zalicza się do regionów opóźnionych pod względem rozwoju społeczno – gospodarczego.

W województwie lubelskim obserwuje się systematyczny wzrost liczby rodzin żyjących w ubóstwie. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym wg GUS wynosił 28 % w skali całego kraju. Pogarszająca się jakość życia dotyka szczególnie rodziny, w których występują takie trudne sytuacje życiowe jak bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, długotrwała choroba, uzależnienia i przemoc. 11,4 % mieszkańców województwa lubelskiego korzysta ze świadczeń pomocy społecznej.

W niniejszej diagnozie stanu zastanego dokonano przeglądu zakresu działań oraz badań i analiz realizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie.

Opracowany dokument pozwolił dostrzec potencjał systemu pomocy społecznej istniejący w województwie lubelskim. Poprawie uległ poziom zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Uczestnictwo w proponowanych szkoleniach oraz dokonane zapotrzebowanie na studia podyplomowe dodatkowo wpłynął na wzrost potencjału kadry pomocy społecznej. Istotnym elementem są również środki skierowane do gmin i powiatów na realizację projektów systemowych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, które są szansą na rozwój aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz programów aktywności lokalnej.

Zwiększyła się ponadto liczba dzieci i młodzieży, a także ich opiekunów uczestniczących w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych, przy równoczesnym zaangażowaniu policji w te działania.

Nadal istotną potrzebą istniejącą w regionie jest zwiększenie liczby szkoleń oraz specjalistycznego doradztwa dla instytucji pomocy i integracji społecznej. W szczególności na obszarach wiejskich znaczącym elementem wydaje się być rozwój współpracy gmin i powiatów z organizacjami pozarządowymi.

Zbadania oraz zweryfikowania wymaga szeroki zakres ubóstwa w województwie lubelskim.

Zauważalna jest także potrzeba inicjowania efektywnych działań, a co się z tym wiąże systemowych rozwiązań dotyczących skali zjawisk objętych pomocą – ubóstwa, zagrożeń wykluczeniem społecznym, długotrwałym bezrobociem, sytuacji osób starszych i osób niepełnosprawnych.

Poprzez przeprowadzenie badań i analiz Obserwatorium Integracji Społecznej ma na celu wsparcie instytucji pomocy i integracji społecznej działających w województwie lubelskim. Powstałe w wyniku prac rekomendacje posłużą w aktualizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, co konstruktywnie wpłynie na podniesienie jakości i efektywności działań pomocy społecznej.

SPIS TABEL, WYKRESÓW, MAP

Spis tabel:

- Tabela nr 1 – Stan ludności województwa lubelskiego w dniu 30.VI.2009r.
- Tabela nr 2 – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie lubelskim, luty 2010r.
- Tabela nr 3 – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wg sektorów gospodarki w województwie lubelskim w 2009r.
- Tabela nr 4 – Szkolnictwo w województwie lubelskim 2009r.
- Tabela nr 5 – Gospodarstwa domowe w województwie lubelskim w 2008r.
- Tabela nr 6 – Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie lubelskim w 2008r.
- Tabela nr 7 – Liczba emerytów i rencistów w tys. w województwie lubelskim.
- Tabela nr 8 – Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w województwie lubelskim w zł.
- Tabela nr 9 – Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym i zróżnicowanie dochodów w województwie lubelskim.
- Tabela nr 10 – Niepełnosprawni wg stopnia niepełnosprawności zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy województwa lubelskiego, 2008r.
- Tabela nr 11 – Analiza SWOT województwa lubelskiego.
- Tabela nr 12 – Jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponadgminnym.
- Tabela nr 13 – Jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponadgminnym w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego oraz osoby korzystające z usług pomocy społecznej.
- Tabela nr 14 – Jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponadgminnym w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego oraz osoby korzystające z usług pomocy społecznej.
- Tabela nr 15 – Jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego oraz osoby korzystające z usług pomocy społecznej.

- Tabela nr 16 – Jednostki organizacyjne o zasięgu ponadgminnym w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego.
- Tabela nr 17 – Infrastruktura o zasięgu lokalnym.
- Tabela nr 18 – Typy ośrodków z podziałem na poszczególne powiaty województwa lubelskiego.
- Tabela nr 19 – Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w latach 2008-2009.
- Tabela nr 20 – Wykształcenie pracowników socjalnych w PCPR oraz OPS.
- Tabela nr 21 – Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w województwie lubelskim.
- Tabela nr 22 – Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń przyznawanych w ramach zadań zleconych przez administrację rządową bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę w województwie lubelskim.
- Tabela nr 23 – Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń przyznawanych w ramach zadań własnych samorządów bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę w województwie lubelskim.
- Tabela nr 24 – Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego.
- Tabela nr 25 – Udzielone świadczenia – zadania zlecone gminom.
- Tabela nr 26 – Świadczenia pomocy społecznej realizowane przez gminy w zł.
- Tabela nr 27 – Liczba osób korzystających z różnych form pomocy w latach 2007-2009.
- Tabela nr 28 – Kwota przeznaczona na różne formy pomocy oraz liczba osób korzystających.
- Tabela nr 29 – Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w województwie lubelskim.
- Tabela nr 30 – Pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem dla osób opuszczających rodziny zastępcze, całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne zapewniające całodobową opiekę i zakłady poprawcze.
- Tabela nr 31 – Natężenie korzystania z pomocy społecznej w województwie lubelskim w latach 2007-2008.
- Tabela nr 32 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim w 2008r.
- Tabela nr 33 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim

w 2009r.

Tabela nr 34 – Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2008 i 2009 roku ze względu na rodzaj trudnej sytuacji.

Tabela nr 35 – Procentowy udział osób bezrobotnych w poszczególnych powiatach wg stanu Wojewódzkiego Urzędach Pracy w Lublinie na koniec 2009 roku.

Tabela nr 36 – Liczba rodzin , którym udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej w 2007, 2008 i 2009 roku.

Tabela nr 37 – Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie powiatów i współpracujących z ośrodkami pomocy społecznej.

Tabela nr 38 – Wykaz organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie na zadania z budżetu Województwa Lubelskiego.

Tabela nr 39 – Stan wdrażania komponentu regionalnego w województwie lubelskim dla projektów konkursowych i systemowych dla Priorytetu VII.

Tabela nr 40 – Liczba modułów szkoleniowych, osób objętych szkoleniem, doradców oraz wykonanych porad doradczych w latach 2008-2009.

Tabela nr 41 – Liczba gmin w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego.

Spis wykresów:

Wykres nr 1 – Ludność w województwie lubelskim.

Wykres nr 2 – Ludność wg ekonomicznych grup wieku.

Wykres nr 3 – Udział osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w stosunku do ogółu bezrobotnych w województwie lubelskim.

Wykres nr 4 – Stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego, stan na styczeń 2010 r.

Wykres nr 5– Odchylenia wynagrodzeń od przeciętnego wynagrodzenia brutto w województwie lubelskim.

Wykres nr 6 – Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytku w województwie lubelskim.

Wykres nr 7 – Wybrane szkoły w województwie lubelskim.

Wykres nr 8 – Liczba emerytów i rencistów w tys. w województwie lubelskim.

Wykres nr 9 – Niepełnosprawni wg stopnia niepełnosprawności zarejestrowani w PUP województwa lubelskiego.

Wykres nr 10 – Realizacja aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu

w gminach województwa lubelskiego 2008 roku.

Wykres nr 11 – Liczba placówek o zasięgu lokalnym i ponadgminnym – ogółem w latach 2008- 2009.

Wykres nr 12 – Liczba placówek o zasięgu lokalnym w latach 2008-2009.

Wykres nr 13 – Liczba ośrodków pomocy społecznej w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego.

Wykres nr 14 - Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych w 2009r.

Wykres nr 15– Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS-ach posiadających specjalizację I i II.

Wykres nr 16 – Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w PCPR-ach posiadających specjalizację I i II.

Wykres nr 17 – Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS-ach i PCPR-ach posiadających specjalizację I i II stopnia.

Wykres nr 18 – Liczba rodzin w tys. objętych pomocą społeczną w województwie lubelskim.

Wykres nr 19 - % udział liczby osób korzystających z pomocy społecznej do liczby ludności w poszczególnych powiatach w 2009r.

Wykres nr 20 – Liczba cudzoziemców, którym udzielono pomocy w 2008 i 2009r. w województwie lubelskim.

Wykres nr 21 - % osób korzystających z pomocy społecznej spośród wyszczególnionych w tabeli nr ...32.w województwie lubelskim w 2008r.

Wykres nr 22 – % udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2006 2009 ze względu na najczęściej występujące powody przyznawania pomocy.

Wykres nr 23- % udział liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego ze względu na najczęściej występujące powody.

Wykres nr 24 - % udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w poszczególnych powiatach województwa w 2009 roku.

Wykres nr 25 - % udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa w 2009 roku.

Wykres nr 26 - % udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu

niepełnosprawności w poszczególnych powiatach województwa w 2009 roku.

Wykres nr 27 - % udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu

bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w poszczególnych powiatach województwa w 2009 roku.

Wykres nr 28 - % udział liczby rodzin niepełnych i wielodzietnych korzystających z pomocy

z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Wykres nr 29 - % udział rodzin szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne

korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim.

Wykres nr 30 – Liczba rodzin, którym udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej w 2009r.

Wykres nr 31 – Liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym w 2009 roku.

Wykres nr 32 – Liczba rodzin emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej w województwie lubelskim w 2009 roku.

Wykres nr 33 – Realizacja aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w gminach województwa lubelskiego w 2008 r.

Wykres na 34 – Liczba gmin w województwach objętych Programem.

Spis map

Mapa nr 1 – Województwo lubelskie w podziale administracyjnym.

Mapa nr 2 – Gęstość zatrudnienia w województwie lubelskim.

Mapa nr 3 – Przyrost naturalny w województwie lubelskim.

Mapa nr 4 – Saldo migracji stałej w województwie lubelskim.

Mapa nr 5 – Wskaźnik zatrudnienia w Polsce.

Mapa nr 6 – Stopa bezrobocia w województwie lubelskim.

Mapa nr 7 – Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym – Polska na tle krajów UE.

Mapa nr 8 – Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym wg województw.

Mapa nr 9- Organizacje pozarządowe działające w zakresie pomocy społecznej na terenie województwa lubelskiego.

Źródła:

- 1) „Sprawozdanie MPiPS-03 za I-XII.2009r.”
- 2) „Informacja dotycząca pomocy społecznej w województwie lubelskim na dzień 31.12.2008r.”
- 3) „Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013.”
- 4) „Monitoring pilotażowy – ocena wstępna. 2005-2007.”
- 5) „Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej.”
- 6) „Sprawozdanie z działalności merytorycznej ROPS w Lublinie za 2009r.”
- 7) „Informacja dla Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych o działalności Samorządu Województwa Lubelskiego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w roku 2008.”
- 8) „Podręcznik Realizacji Programu Integracji Społecznej.”

Źródła internetowe:

www.stat.gov.pl

www.wup.lublin.pl

www.lbg.wsza.edu.pl

www.rops.lubelskie.pl

www.ngo.pl

www.mpips.gov.pl

www.ipiss.com.pl

www.lczp.pl

www.lubelskie.pl